

วารสารวิชาการจินตาสิต (ออนไลน์)

Chintasit Academic Journal (Online)

ISSN XXXX-XXXX (Online)

ปีที่ 2 ฉบับที่ 1 มกราคม – มีนาคม 2567

Vol. 2 No. 1 (2024), January – March

วัตถุประสงค์ :

วารสารวิชาการจินตาสิต เป็นวารสารวิชาการราย 3 เดือน (ปีละ 4 ฉบับ ฉบับที่ 1 มกราคม – มีนาคม, ฉบับที่ 2 เมษายน – มิถุนายน, ฉบับที่ 3 กรกฎาคม – กันยายน, และ ฉบับที่ 4 ตุลาคม – ธันวาคม) มีวัตถุประสงค์ เพื่อเผยแพร่บทความวิจัย และบทความวิชาการแก่นักวิจัย นักวิชาการ คณาจารย์ และนักศึกษา ด้านศาสนา ปรัชญา รัฐศาสตร์ รัฐประศาสนศาสตร์ ศีลภาสา ศาสตร์ การศึกษา เศรษฐกิจ รวมถึงสหวิทยาการอื่นๆ

บทความที่ได้รับการพิจารณาให้ตีพิมพ์เผยแพร่ได้ผ่านการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิ (Peer Review) อย่างน้อย 2 ท่าน พิจารณาตีพิมพ์บทความทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ

ทัศนะและความคิดเห็นที่ปรากฏในบทความ วารสารวิชาการจินตาสิต ถือเป็นความรับผิดชอบของผู้เขียนบทความนั้น และไม่ถือเป็นทัศนะของกองบรรณาธิการ วารสารวิชาการจินตาสิต ไม่สงวนลิขสิทธิ์การคัดลอก แต่ให้อ้างอิงแสดงที่มา

กำหนดการเผยแพร่ ปีละ 4 ฉบับ :

ฉบับที่ 1 มกราคม – มีนาคม (เผยแพร่ทางเว็บไซต์ 31 มีนาคม)

ฉบับที่ 2 เมษายน – มิถุนายน (เผยแพร่ทางเว็บไซต์ 30 มิถุนายน)

ฉบับที่ 3 กรกฎาคม – กันยายน (เผยแพร่ทางเว็บไซต์ 30 กันยายน)

ฉบับที่ 4 ตุลาคม – ธันวาคม (เผยแพร่ทางเว็บไซต์ 31 ธันวาคม)

เกณฑ์การพิจารณาและคัดเลือกบทความ :

บทความแต่ละบทความจะได้รับการพิจารณาจากคณะกรรมการกลั่นกรองบทความวารสาร (Peer Review) อย่างน้อย 2 ท่านก่อนตีพิมพ์ โดยการพิจารณาบทความจะมีรูปแบบที่ผู้พิจารณาบทความไม่ทราบข้อมูลของผู้เขียนบทความ เช่น ชื่อหรือประวัติการทำงาน และผู้เขียนบทความไม่ทราบชื่อผู้พิจารณาบทความ(Double-Blind Peer Review)

เงื่อนไขการตีพิมพ์ :

บทความที่ส่งมาขอเพื่อตีพิมพ์ในวารสาร จะต้องไม่เคยตีพิมพ์หรืออยู่ระหว่างการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อตีพิมพ์ในวารสารอื่น ผู้เขียนบทความต้องปฏิบัติตามหลักเกณฑ์การเสนอบทความของวารสาร และต้องให้เป็นไปตามรูปแบบที่กำหนดไว้

ทัศนะและความคิดเห็นของผู้เขียนบทความ ถือเป็นความรับผิดชอบของผู้เขียนบทความนั้น และไม่ถือเป็นทัศนะและความรับผิดชอบของกองบรรณาธิการ

สำนักงาน :

วารสารวิชาการจินตาสิต (ออนไลน์)

เลขที่ 31/17 ถนนร่วมใจ ตำบลกุดป่อง

อำเภอเมืองเลย จังหวัดเลย 42000

E-mail: Chintasit.journal@gmail.com

โทรศัพท์ 089 622 4068

<https://so19.tci-thaijo.org/index.php/Chintasit>

ISSN XXXX-XXXX (Online)

บรรณาธิการ :

พระมหาอภิพงศ์ คำหงษา, ดร.

กองบรรณาธิการ :

ศ.ดร.ชัยยงค์ พรหมวงศ์

รศ.ดร.สมชัย ศรีนอก

รศ.ดร.ธีรศักดิ์ อุปไมยอติชัย

รศ.ดร.พชรวิทย์ จันทศิริสิริ

ผศ.ดร.หอมหวล บัวระภา

ผศ.ดร.ประยุทธ ชูสอน

ประธานคณะมนตรีปฎิรูปการศึกษาคณะประชาชน

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยนเรศวร

มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

มหาวิทยาลัยขอนแก่น

มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

คณะกรรมการกลั่นกรองบทความวารสาร (Peer Review)**ผู้ทรงคุณวุฒิจากภายนอก**

รศ.ดร.บุญช่วย ศิริเกษ

รศ.ดร.พิมพ์อร สดเอี่ยม

พระมหาพงศ์ทราทิพย์ สุธีโร, ดร.

พระครูปริยัติคุณรังสี, ผศ.ดร.

รศ.ดร.ธงชัย สิงห์อุดม

ผศ.ดร.สุรพล พรหมกุล

ผศ.ดร.สุชาติ บางวิเศษ

ผศ.ดร.ศักดิ์นาถรณ์ นันทิ

ผศ.ดร.อุเทนทร์ วัชรชินโรส

รศ.ดร.ภาสกร ดอกจันทร์

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย

มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย

มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย

มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม

ผู้จัดการวารสาร : นางสาวรัฐพร สุภามา

บทบรรณาธิการ

วารสารวิชาการจินตาสิต ฉบับนี้เป็นฉบับที่ 1 ประจำปีพุทธศักราช 2567 กองบรรณาธิการได้พิจารณาบทความโดยเสนอบทความต่อคณะกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิกลั่นกรอง (Peer Review) พิจารณาตรวจแก้ไขเพื่อความสมบูรณ์ และคุณภาพมากที่สุดของบทความ เพื่อตีพิมพ์ และเผยแพร่บทความวิจัย บทความวิชาการที่มีข้อค้นพบ ข้อเสนอแนะที่เป็นนวัตกรรม รวมถึงความคิดริเริ่มที่มีผลกระทบต่อชุมชน สังคมและประเทศชาติ และเพื่อเป็นการพัฒนาศักยภาพทางด้านการสร้างสรรค์ผลงานทางวิชาการ โดยฉบับนี้เน้นการนำเสนอบทความวิจัย จำนวน 3 บทความ และบทความวิชาการ จำนวน 2 บทความ รวม 5 บทความ

กองบรรณาธิการวารสารวิชาการจินตาสิต ขอขอบคุณท่านผู้เขียน ท่านสมาชิก และท่านผู้อ่านที่ให้ความสนใจและไว้วางใจวารสารของเราเป็นอย่างดีตลอดมาและหวังเป็นอย่างยิ่งว่าบทความที่ได้เลือกสรรมาตีพิมพ์มีประโยชน์ต่อผู้อ่านทุกท่าน บรรณาธิการขอขอบพระคุณท่านผู้ทรงคุณวุฒิทุกท่านที่ได้ให้ความกรุณาอ่านและแนะนำการปรับปรุงบทความวิจัยให้มีคุณภาพทางวิชาการยิ่งขึ้น

สุดท้ายนี้กองบรรณาธิการหวังอย่างยิ่งว่าเนื้อหาในวารสารฉบับนี้จะเป็นประโยชน์ต่อผู้อ่านบ้างตามสมควร หากผู้อ่านจะมีข้อเสนอแนะในการปรับปรุงวารสารนี้ให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น กองบรรณาธิการขออ้อมรับไว้ด้วยความยินดียิ่ง

(พระมหาอภิพงศ์ ฐิริวิฑูรโน (คำหาษา)

บรรณาธิการวารสารวิชาการจินตาสิต

สารบัญ

กองบรรณาธิการ	ข
คณะกรรมการกลั่นกรองบทความ	ข
บทบรรณาธิการ	ค

บทความวิจัย

สมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21: กรณีศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบนของประเทศไทย	1-12
---	------

School Administrator Competencies in the 21st Century: A Case Study of the Upper Northeastern Region of Thailand

ชัชณพงศ์ ศรีจันทร์

Chissanapong Sonchan

ภาวะผู้นำทางวิชาการในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จังหวัดเลย	13-27
--	-------

Academic Leadership in the 21st Century of School Administrators under the Office of Basic Education Commission in Loei Province

กรรณิกา ไวโสภา, ชัชณพงศ์ ศรีจันทร์ และพิมพ์อร สดเอี่ยม

Kunnika Vaisopha, Chissanapong Sonchan and Pim-on Sod-ium

แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงพยากรณ์ของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดเลย	28-39
---	-------

Guidelines for Developing Predictive Leadership of School Administrators in Phra Pariyattidhamma Schools, General Education Division, Loei Province

บุญช่วย ศิริเกษ, พระครูปลัดจักรพล สิริธโร และพิมพ์อร สดเอี่ยม

Bunchuay Sirikase, Phrakrupalad Jakkrapol Siritharo and Pim-on Sod-ium

บทความวิชาการ

ความท้าทายของประชาธิปไตยในยุคดิจิทัล: การวิเคราะห์ผลกระทบของสื่อสังคมออนไลน์ต่อกระบวนการทางการเมือง 40-53

Challenges of Democracy in the Digital Age: Analyzing the Impact of Social Media on Political Processes

อุเทนทร์ วาชรชินนโรส

Uthen Wacharachinoros

แนวคิดเสรีนิยมใหม่กับการเปลี่ยนแปลงบทบาทของรัฐในศตวรรษที่ 21 54-69

Neoliberalism and the Changing Role of the State in the 21st Century

ละอองดาว ชาทองยศ

Laongdao Chatongyot

ภาคผนวก

หลักเกณฑ์การเสนอบทความและคำแนะนำสำหรับผู้นิพนธ์ 70-82

เทมเพลต สำหรับบทความวิจัย 83-85

เทมเพลต สำหรับบทความวิชาการ 86-88

แบบฟอร์มการส่งบทความ 89

ขั้นตอนการทำงานของวารสาร 90-92

ภาวะผู้นำทางวิชาการในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงาน
คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จังหวัดเลย

Academic Leadership in the 21st Century of School Administrators under the
Office of Basic Education Commission in Loei Province

ชิษณพงศ์ ศรีจันทร์

Chissanapong Sonchan

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีล้านช้าง

Mahamakut Buddhist University Srilanchang Campus

*Corresponding author, e-mail: chissanapong.so@mbu.ac.th

Received: 10 January 2024, Revised: 15 February 2024, Accepted: 18 March 2024

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาระดับภาวะผู้นำทางวิชาการในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา 2) เปรียบเทียบภาวะผู้นำทางวิชาการในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล และ 3) ศึกษาปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะในการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานการศึกษาขั้นพื้นฐาน จังหวัดเลย กลุ่มตัวอย่างคือผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 210 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนาและการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า 1) ผู้บริหารสถานศึกษามีภาวะผู้นำทางวิชาการในศตวรรษที่ 21 โดยรวมอยู่ในระดับมาก โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ การสร้างบรรยากาศแห่งการเรียนรู้ และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ การส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีในการเรียนการสอน 2) ผู้บริหารสถานศึกษาที่มีอายุ วุฒิ การศึกษา ประสบการณ์ในการบริหาร และขนาดของโรงเรียนต่างกัน มีภาวะผู้นำทางวิชาการในศตวรรษที่ 21 แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และ 3) ปัญหาและอุปสรรคที่สำคัญ ได้แก่ การขาดแคลนงบประมาณและทรัพยากร โดยเฉพาะในโรงเรียนขนาดเล็ก และภาระงานด้านธุรการที่มากเกินไป ข้อเสนอแนะที่สำคัญ คือ การพัฒนาทักษะด้านเทคโนโลยีและนวัตกรรมทางการศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษา

คำสำคัญ: ภาวะผู้นำทางวิชาการ ศตวรรษที่ 21 ผู้บริหารสถานศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

Abstract

This research aimed to 1) study the level of academic leadership in the 21st century of school administrators, 2) compare the academic leadership in the 21st century of school administrators classified by personal factors, and 3) examine the problems, obstacles, and suggestions for developing academic leadership in the 21st century of school administrators under the Office of Basic Education in Loei Province. The sample consisted of 210 school administrators. The research instruments were a questionnaire and an interview form. Data were analyzed using descriptive statistics and content analysis.

The results revealed that 1) the overall level of academic leadership in the 21st century of school administrators was high, with the highest mean in creating a learning atmosphere and the lowest mean in promoting the use of technology in teaching and learning, 2) school administrators with different ages, educational levels, administrative experiences, and school sizes had significantly different levels of academic leadership in the 21st century, and 3) major problems and obstacles included the lack of budget and resources, especially in small schools, and excessive administrative workload. The key suggestion was to develop school administrators' skills in educational technology and innovation.

Keywords: Academic Leadership, 21st Century, School Administrators, Office of Basic Education Commission

บทนำ

ในยุคศตวรรษที่ 21 การศึกษาทั่วโลกกำลังเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและท้าทาย อันเป็นผลมาจากความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี การเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคม ตลอดจนความคาดหวังที่สูงขึ้นของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในระบบการศึกษา (วิจารณ์ พานิช, 2555) ในบริบทนี้ ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาจึงมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการขับเคลื่อนคุณภาพการศึกษาให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงและตอบสนองต่อความต้องการของสังคมในศตวรรษที่ 21

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) ซึ่งเป็นหน่วยงานหลักในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานของประเทศไทย ได้ตระหนักถึงความสำคัญของการพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษาให้มีภาวะผู้นำทางวิชาการที่เหมาะสมกับบริบทของศตวรรษที่ 21 (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2562) โดยมุ่งเน้นการพัฒนาทักษะและสมรรถนะที่จำเป็น เช่น การคิดวิเคราะห์ การสื่อสาร การทำงานเป็นทีม และการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล

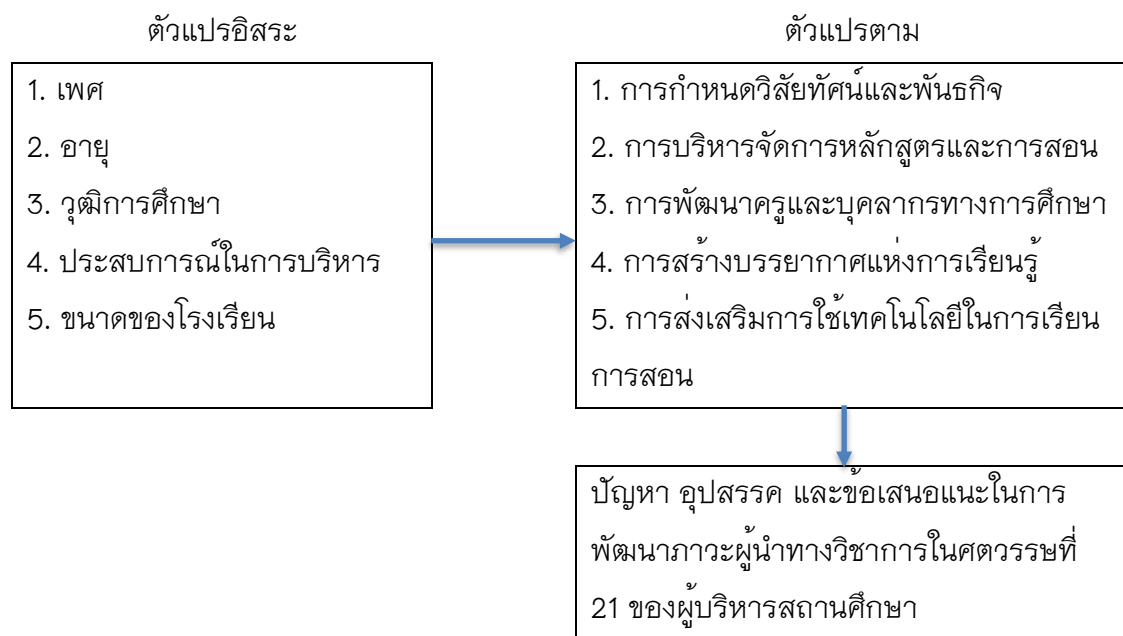
ภาวะผู้นำทางวิชาการในศตวรรษที่ 21 ไม่เพียงแต่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการหลักสูตรและการสอนเท่านั้น แต่ยังครอบคลุมถึงการสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้ การส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีในการเรียนการสอน การพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษา ตลอดจนการสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับชุมชนและหน่วยงานภายนอก (Hallinger & Murphy, 1985; Robinson, Lloyd, & Rowe, 2008) ผู้บริหารสถานศึกษาจึงต้องปรับบทบาทจากการเป็นผู้จัดการโรงเรียนแบบดั้งเดิม มาเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลงที่มีวิสัยทัศน์และความสามารถในการขับเคลื่อนนวัตกรรมทางการศึกษา

การศึกษาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานการศึกษาขั้นพื้นฐานในจังหวัดเลย จึงมีความสำคัญอย่างยิ่งในการสะท้อนให้เห็นถึงสภาพปัจจุบัน จุดแข็ง และประเด็นที่ต้องพัฒนาในด้านภาวะผู้นำทางวิชาการ ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อการกำหนดนโยบายและแนวทางในการพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษาให้มีความพร้อมในการยกระดับคุณภาพการศึกษาของจังหวัดเลยให้ทัดเทียมกับมาตรฐานระดับประเทศและสากล ตลอดจนสามารถตอบสนองต่อความท้าทายในศตวรรษที่ 21 ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

วัตถุประสงค์ของงานวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับภาวะผู้นำทางวิชาการในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จังหวัดเลย
2. เพื่อเปรียบเทียบภาวะผู้นำทางวิชาการในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จังหวัดเลย จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ วุฒิการศึกษา ประสบการณ์ในการบริหาร และขนาดของโรงเรียน
3. เพื่อศึกษาปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะในการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จังหวัดเลย

กรอบแนวคิดในการวิจัย

รูปที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Method Research) โดยใช้วิธีการวิจัยเชิงปริมาณเป็นหลักและเสริมด้วยวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ มีรายละเอียดดังนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานการศึกษาขั้นพื้นฐาน จังหวัดเลย จำนวน 450 คน

กลุ่มตัวอย่าง

การวิจัยเชิงปริมาณ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 210 คน กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางของ Krejcie และ Morgan (1970) และใช้วิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling) ตามขนาดของโรงเรียน

การวิจัยเชิงคุณภาพ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 15 คน เลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) โดยพิจารณาจากประสบการณ์และความเชี่ยวชาญ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยและคุณภาพของเครื่องมือ ประกอบด้วย

1. แบบสอบถาม (Questionnaire) แบ่งเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ประกอบด้วย เพศ อายุ วุฒิการศึกษา ประสบการณ์ในการบริหาร และขนาดของโรงเรียน

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับภาวะผู้นำทางวิชาการในศตวรรษที่ 21 เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale)

ตอนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะ เป็นคำถามปลายเปิด

2. แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง (Semi-structured Interview) สำหรับการเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพ

การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

1. ตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) โดยผู้เชี่ยวชาญ 5 ท่าน คำนวณค่า IOC (Index of Item-Objective Congruence)

2. ทดลองใช้ (Try-out) กับผู้บริหารสถานศึกษาที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน

3. วิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient)

การเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย

1. ขอลงชื่อรับรองและแนะนำตัวจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ถึงผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 1, 2, 3 และสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเชียงใหม่ หนองบัวลำภู

2. ส่งแบบสอบถามทางไปรษณีย์และออนไลน์ให้กับกลุ่มตัวอย่าง

3. ดำเนินการสัมภาษณ์ผู้บริหารสถานศึกษาที่เป็นกลุ่มตัวอย่างเชิงคุณภาพ

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ ดำเนินการดังนี้

1) วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามโดยใช้ความถี่และร้อยละ

2) วิเคราะห์ระดับภาวะผู้นำทางวิชาการโดยใช้ค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

3) เปรียบเทียบภาวะผู้นำทางวิชาการตามปัจจัยส่วนบุคคลโดยใช้ t-test, One-way ANOVA และ Scheffe's method

2. การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ ดำเนินการดังนี้

1) วิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) จากการสัมภาษณ์และคำถามปลายเปิด

2) จัดหมวดหมู่ข้อมูล (Categorizing) และหาข้อสรุป

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยนำเสนอตามวัตถุประสงค์การวิจัย ดังนี้

1. ระดับภาวะผู้นำทางวิชาการในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา

ผลการวิเคราะห์ระดับภาวะผู้นำทางวิชาการในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัด
สำนักงานการศึกษาขั้นพื้นฐาน จังหวัดเลย โดยรวมและรายด้าน แสดงในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับภาวะผู้นำทางวิชาการในศตวรรษที่ 21

ด้าน	$\bar{x}$	S.D.	ระดับ	ลำดับ
1. การกำหนดวิสัยทัศน์และพันธกิจ	4.35	0.62	มาก	4
2. การบริหารจัดการหลักสูตรและการสอน	4.28	0.59	มาก	5
3. การพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษา	4.42	0.55	มาก	2
4. การสร้างบรรยากาศแห่งการเรียนรู้	4.51	0.48	มากที่สุด	1
5. การส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีในการเรียน การสอน	4.39	0.57	มาก	3
รวม	4.39	0.56	มาก	

จากตารางที่ 1 พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษามีภาวะผู้นำทางวิชาการในศตวรรษที่ 21 โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.39$, S.D. = 0.56) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ การสร้างบรรยากาศแห่งการเรียนรู้ ($\bar{x} = 4.51$, S.D. = 0.48) อยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมาคือ การพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษา ($\bar{x} = 4.42$, S.D. = 0.55) อยู่ในระดับมาก

2. ผลการเปรียบเทียบภาวะผู้นำทางวิชาการในศตวรรษที่ 21 จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล

2.1 เพศ ผลการวิเคราะห์ด้วย t-test พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาที่มีเพศต่างกัน มีภาวะผู้นำทางวิชาการในศตวรรษที่ 21 โดยรวมไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2.2 อายุ ผลการวิเคราะห์ด้วย One-way ANOVA พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาที่มีอายุต่างกัน มีภาวะผู้นำทางวิชาการในศตวรรษที่ 21 โดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยผู้บริหารที่มีอายุ 51 ปีขึ้นไป มีค่าเฉลี่ยสูงกว่ากลุ่มอื่น

2.3 วุฒิการศึกษา ผลการวิเคราะห์ด้วย t-test พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาที่มีวุฒิการศึกษาต่างกัน มีภาวะผู้นำทางวิชาการในศตวรรษที่ 21 โดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยผู้บริหารที่มีวุฒิการศึกษาสูงกว่าปริญญาตรีมีค่าเฉลี่ยสูงกว่า

2.4 ประสบการณ์ในการบริหาร ผลการวิเคราะห์ด้วย One-way ANOVA พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาที่มีประสบการณ์ในการบริหารต่างกัน มีภาวะผู้นำทางวิชาการในศตวรรษที่ 21 โดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยผู้บริหารที่มีประสบการณ์ 15 ปีขึ้นไป มีค่าเฉลี่ยสูงกว่ากลุ่มอื่น

2.5 ขนาดของโรงเรียน ผลการวิเคราะห์ด้วย One-way ANOVA พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนที่มีขนาดต่างกัน มีภาวะผู้นำทางวิชาการในศตวรรษที่ 21 โดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยผู้บริหารในโรงเรียนขนาดใหญ่มีค่าเฉลี่ยสูงกว่าโรงเรียนขนาดกลางและขนาดเล็ก

3. ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะในการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการในศตวรรษที่ 21 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพจากการสัมภาษณ์และคำถามปลายเปิด สามารถสรุปประเด็นสำคัญได้ดังนี้

3.1 ปัญหาและอุปสรรค

- การขาดแคลนงบประมาณในการพัฒนาเทคโนโลยีและนวัตกรรมทางการศึกษา
- ภาระงานด้านธุรการที่มากเกินไป ทำให้มีเวลาในการพัฒนางานวิชาการน้อยลง
- การขาดแคลนบุคลากรที่มีความเชี่ยวชาญเฉพาะด้าน โดยเฉพาะในโรงเรียนขนาดเล็ก
- การเปลี่ยนแปลงนโยบายทางการศึกษาที่บ่อยครั้ง ทำให้การดำเนินงานขาดความ

ต่อเนื่อง

3.2 ข้อเสนอแนะ

- ควรมีการจัดสรรงบประมาณเพิ่มเติมสำหรับการพัฒนาเทคโนโลยีและนวัตกรรมทางการศึกษา
- ลดภาระงานด้านธุรการของผู้บริหารสถานศึกษา เพื่อให้มีเวลาในการพัฒนางานวิชาการมากขึ้น
- ส่งเสริมการสร้างเครือข่ายความร่วมมือระหว่างโรงเรียน เพื่อแลกเปลี่ยนทรัพยากรและบุคลากรที่มีความเชี่ยวชาญ
- กำหนดนโยบายทางการศึกษาที่มีความต่อเนื่องและสอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษา
- จัดอบรมพัฒนาทักษะด้านเทคโนโลยีและนวัตกรรมทางการศึกษาให้กับผู้บริหารสถานศึกษาอย่างต่อเนื่อง

สรุปและอภิปรายผล

จากผลการวิจัยเรื่อง "ภาวะผู้นำทางวิชาการในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จังหวัดเลย" สามารถสรุปและอภิปรายผลตามวัตถุประสงค์การวิจัยได้ดังนี้

1. ระดับภาวะผู้นำทางวิชาการในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา ผลการวิจัยพบว่าผู้บริหารสถานศึกษามีภาวะผู้นำทางวิชาการในศตวรรษที่ 21 โดยรวมอยู่ในระดับมาก โดยด้านที่มี

ค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ การสร้างบรรยากาศแห่งการเรียนรู้ และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ การส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีในการเรียนการสอน

1.1 ด้านการสร้างบรรยากาศแห่งการเรียนรู้ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารสถานศึกษาตระหนักถึงความสำคัญของบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้ในการส่งเสริมผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน โดยเฉพาะในช่วงที่ต้องเผชิญกับความท้าทายจากการแพร่ระบาดของ COVID-19 ซึ่งทำให้รูปแบบการเรียนการสอนต้องปรับเปลี่ยนอย่างรวดเร็ว การสร้างบรรยากาศที่ปลอดภัยและยืดหยุ่นจึงเป็นสิ่งจำเป็นในการรักษาคุณภาพการศึกษา สอดคล้องกับงานวิจัยของ Leithwood et al. (2020) ที่พบว่า การสร้างสภาพแวดล้อมที่ปลอดภัยและเอื้อต่อการเรียนรู้เป็นหนึ่งในปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียน โดยเฉพาะในช่วงวิกฤตการณ์ COVID-19 นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุกัญญา แซ่มซ้อย (2022) ที่พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาในยุคหลัง COVID-19 ต้องให้ความสำคัญกับการสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ที่ยืดหยุ่นและปลอดภัย เพื่อตอบสนองต่อความต้องการที่หลากหลายของผู้เรียนในยุคดิจิทัล

1.2 ด้านการส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีในการเรียนการสอน มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารสถานศึกษายังขาดความรู้และทักษะในการใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่ รวมถึงข้อจำกัดด้านงบประมาณและทรัพยากรในการจัดหาเทคโนโลยีที่ทันสมัยมาใช้ในการเรียนการสอน โดยเฉพาะในโรงเรียนขนาดเล็กหรือในพื้นที่ห่างไกล นอกจากนี้ การเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีที่รวดเร็วอาจทำให้ผู้บริหารรู้สึกไม่มั่นใจในการส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีอย่างเต็มที่ สอดคล้องกับงานวิจัยของ เอกชัย กิสุขพันธ์ และคณะ (2022) ที่พบว่าความเหลื่อมล้ำด้านทรัพยากรเป็นอุปสรรคสำคัญในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของไทยในยุคหลัง COVID-19 โดยเฉพาะในด้านการเข้าถึงเทคโนโลยีและอินเทอร์เน็ต นอกจากนี้ ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ รัตนา ดวงแก้ว (2021) ที่พบว่า การพัฒนาสมรรถนะดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาเป็นปัจจัยสำคัญในการขับเคลื่อนการศึกษาไทยยุค New Normal แต่ยังเป็นประเด็นท้าทายที่ต้องได้รับการพัฒนาอย่างเร่งด่วน

2. การเปรียบเทียบภาวะผู้นำทางวิชาการในศตวรรษที่ 21 จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล ผลการวิจัยพบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาที่มีอายุ วุฒิการศึกษา ประสบการณ์ในการบริหาร และขนาดของโรงเรียนต่างกัน มีภาวะผู้นำทางวิชาการในศตวรรษที่ 21 แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะปัจจัยส่วนบุคคลเหล่านี้มีผลต่อประสบการณ์ ความรู้ และทักษะของผู้บริหารในการจัดการกับความท้าทายทางวิชาการ โดยเฉพาะในช่วงที่ต้องปรับตัวกับการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วในยุค New Normal ผู้บริหารที่มีประสบการณ์มากกว่าอาจมีความสามารถในการปรับตัวและแก้ปัญหาที่ดีกว่า ในขณะที่ผู้บริหารที่มีวุฒิการศึกษาสูงกว่าอาจมีความรู้เชิงทฤษฎีและแนวคิดใหม่ๆ ที่สามารถนำมาประยุกต์ใช้ในการพัฒนาการเรียนการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับงานวิจัยของ วิโรจน์ สารรัตน์ และคณะ (2021) ที่พบว่า ปัจจัยส่วนบุคคลและบริบทของโรงเรียนมีผลต่อภาวะผู้นำ

ทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาไทยในยุค New Normal นอกจากนี้ ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ Fernandez and Shaw (2020) ที่พบว่า ประสิทธิภาพและความสามารถในการปรับตัวเป็นปัจจัยสำคัญของภาวะผู้นำที่มีประสิทธิภาพในช่วงวิกฤต

3. ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะในการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการในศตวรรษที่ 21 ปัญหาหลักที่พบคือ การขาดแคลนงบประมาณและทรัพยากร โดยเฉพาะในโรงเรียนขนาดเล็ก และภาระงานด้านธุรการที่มากเกินไป ทั้งนี้อาจเป็นเพราะนโยบายการจัดสรรงบประมาณที่ยังไม่สามารถตอบสนองต่อความต้องการที่แท้จริงของโรงเรียนแต่ละแห่ง โดยเฉพาะโรงเรียนขนาดเล็กในพื้นที่ห่างไกลที่มักมีต้นทุนในการจัดการศึกษาต่อหัวนักเรียนสูงกว่า แต่กลับได้รับงบประมาณจำกัด นอกจากนี้ ระบบการบริหารจัดการของสถานศึกษาไทยยังมีความซับซ้อนและมีขั้นตอนทางธุรการที่มากเกินไปจนทำให้ผู้บริหารต้องใช้เวลาส่วนใหญ่ไปกับงานเอกสารและการรายงาน แทนที่จะมุ่งเน้นการพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอน สอดคล้องกับงานวิจัยของ เอกชัย กี่สุขพันธ์ และคณะ (2022) ที่ชี้ให้เห็นว่าความเหลื่อมล้ำด้านทรัพยากรเป็นอุปสรรคสำคัญในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของไทยในยุคหลัง COVID-19 และงานวิจัยของ Harris (2020) ที่พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาทั่วโลกต้องเผชิญกับความท้าทายในการจัดสรรเวลาระหว่างงานบริหาร งานวิชาการ และการจัดการวิกฤต ในช่วงการแพร่ระบาดของ COVID-19 การพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการจำเป็นต้องคำนึงถึงปัจจัยส่วนบุคคล บริบทของสถานศึกษา และความท้าทายใหม่ๆ ที่เกิดขึ้น ทั้งนี้ ผลการวิจัยชี้ให้เห็นว่า แม้ผู้บริหารสถานศึกษาจะให้ความสำคัญกับการสร้างบรรยากาศแห่งการเรียนรู้ แต่ยังคงมีความท้าทายในด้านการส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีในการเรียนการสอน ซึ่งเป็นทักษะที่มีความสำคัญอย่างยิ่งในศตวรรษที่ 21 อาจเป็นเพราะการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีที่รวดเร็วและต่อเนื่อง ทำให้ผู้บริหารต้องเผชิญกับความท้าทายในการปรับตัวและพัฒนาความรู้ด้านเทคโนโลยีอยู่ตลอดเวลา สอดคล้องกับงานวิจัยของ Zhao (2020) ที่พบว่า การพัฒนาทักษะดิจิทัลและการส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีในการเรียนการสอนเป็นความท้าทายสำคัญของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคหลัง COVID-19

นอกจากนี้ ปัญหาการขาดแคลนงบประมาณและทรัพยากร โดยเฉพาะในโรงเรียนขนาดเล็ก ยังเป็นอุปสรรคสำคัญในการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะนโยบายการจัดสรรงบประมาณที่ยังไม่สามารถตอบสนองต่อความต้องการที่แท้จริงของโรงเรียนแต่ละแห่ง สอดคล้องกับงานวิจัยของ ชีระ ริญเจริญ และคณะ (2021) ที่พบว่า ขนาดของโรงเรียนมีผลต่อความพร้อมในการจัดการเรียนการสอนในยุค New Normal โดยโรงเรียนขนาดเล็กมักประสบปัญหาด้านทรัพยากรมากกว่าโรงเรียนขนาดใหญ่

ข้อเสนอแนะจากการวิจัยนี้ ชี้ให้เห็นถึงความจำเป็นในการพัฒนาทักษะด้านเทคโนโลยีและนวัตกรรมทางการศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษา ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีที่รวดเร็วและการปรับตัวสู่การเรียนการสอนออนไลน์ในช่วง COVID-19 ทำให้ผู้บริหารต้องพัฒนาทักษะ

ด้านดิจิทัลอย่างเร่งด่วน สอดคล้องกับงานวิจัยของ รัตนา ดวงแก้ว (2021) ที่เน้นความสำคัญของการพัฒนาสมรรถนะดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาในการขับเคลื่อนการศึกษาไทยยุค New Normal

โดยสรุป การพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษาไทย จำเป็นต้องมุ่งเน้นการเสริมสร้างทักษะด้านเทคโนโลยี การบริหารจัดการทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ และการสร้างความยืดหยุ่นในการบริหารงานเพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงที่รวดเร็วและไม่แน่นอน ทั้งนี้ การสนับสนุนจากภาครัฐในด้านนโยบายและงบประมาณ รวมถึงการสร้างเครือข่ายความร่วมมือระหว่างสถานศึกษา จะเป็นปัจจัยสำคัญในการยกระดับภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาไทยให้สามารถรับมือกับความท้าทายในยุคศตวรรษที่ 21 ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ข้อเสนอแนะ

1. ควรมีการพัฒนาทักษะด้านเทคโนโลยีและนวัตกรรมทางการศึกษาให้แก่ผู้บริหารสถานศึกษาอย่างต่อเนื่อง เนื่องจากผลการวิจัยพบว่า ด้านการส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีในการเรียนการสอนมีค่าเฉลี่ยต่ำสุด
2. ควรมีการจัดสรรงบประมาณและทรัพยากรให้เหมาะสมกับความต้องการของแต่ละโรงเรียน โดยเฉพาะโรงเรียนขนาดเล็กที่มีงบประมาณขาดแคลนทรัพยากร
3. ควรมีการปรับลดภาระงานด้านธุรการของผู้บริหารสถานศึกษา เพื่อให้มีเวลาในการพัฒนางานวิชาการมากขึ้น
4. ควรมีการส่งเสริมการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และสร้างเครือข่ายระหว่างผู้บริหารสถานศึกษา เพื่อแบ่งปันประสบการณ์และแนวปฏิบัติที่ดีในการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการ
5. ควรมีการศึกษาวิจัยเชิงลึกเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในบริบทของจังหวัดเลย

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรนำผลการวิจัยไปใช้ในการกำหนดนโยบายและแผนพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษา โดยเน้นการพัฒนาทักษะด้านเทคโนโลยีและการสร้างบรรยากาศแห่งการเรียนรู้
2. สถาบันพัฒนาครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษาควรนำผลการวิจัยไปใช้ในการออกแบบหลักสูตรฝึกอบรมผู้บริหารสถานศึกษา โดยคำนึงถึงความแตกต่างของปัจจัยส่วนบุคคล เช่น อายุ ประสบการณ์ และขนาดของโรงเรียน
3. ผู้บริหารสถานศึกษาควรนำผลการวิจัยไปใช้ในการประเมินตนเองและวางแผนพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการ โดยเฉพาะในด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำ เช่น การส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีในการเรียนการสอน

4. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาควรนำผลการวิจัยไปใช้ในการวางแผนสนับสนุนและพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษา โดยคำนึงถึงความแตกต่างของบริบทและขนาดของโรงเรียน

5. หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดสรรงบประมาณควรนำผลการวิจัยไปพิจารณาในการจัดสรรทรัพยากรให้แก่โรงเรียน โดยคำนึงถึงความต้องการที่แท้จริงของแต่ละโรงเรียน โดยเฉพาะโรงเรียนขนาดเล็ก

6. สถาบันการศึกษาที่ผลิตและพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษาควรนำผลการวิจัยไปใช้ในการปรับปรุงหลักสูตรการเตรียมผู้บริหารสถานศึกษา โดยเน้นการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการที่สอดคล้องกับบริบทในศตวรรษที่ 21

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพเกี่ยวกับภาวะผู้นำทางวิชาการในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา โดยใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึกหรือการสังเกตแบบมีส่วนร่วม เพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึกเกี่ยวกับกระบวนการคิด การตัดสินใจ และแนวทางการปฏิบัติของผู้บริหารในการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการ

2. ควรมีการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research) เพื่อพัฒนารูปแบบหรือโปรแกรมการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการในศตวรรษที่ 21 สำหรับผู้บริหารสถานศึกษา โดยเฉพาะในด้านการส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีในการเรียนการสอน ซึ่งเป็นด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดจากผลการวิจัยครั้งนี้

3. ควรมีการศึกษาวิจัยเปรียบเทียบภาวะผู้นำทางวิชาการในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษาระหว่างจังหวัดหรือภูมิภาคต่างๆ เพื่อวิเคราะห์ความแตกต่างและปัจจัยที่ส่งผลต่อภาวะผู้นำทางวิชาการในบริบทที่แตกต่างกัน

4. ควรมีการวิจัยเชิงสหสัมพันธ์เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำทางวิชาการในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษากับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนหรือประสิทธิผลของโรงเรียน เพื่อยืนยันผลกระทบของภาวะผู้นำทางวิชาการต่อคุณภาพการศึกษา

5. ควรมีการศึกษาวิจัยเชิงยาว (Longitudinal Study) เพื่อติดตามการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาตลอดช่วงเวลาหนึ่ง เช่น 3-5 ปี เพื่อวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงและปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการในระยะยาว

6. ควรมีการวิจัยเพื่อพัฒนาเครื่องมือประเมินภาวะผู้นำทางวิชาการในศตวรรษที่ 21 ที่เหมาะสมกับบริบทของการศึกษาไทย โดยอาจใช้เทคนิคการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (Confirmatory Factor Analysis) เพื่อตรวจสอบโครงสร้างของภาวะผู้นำทางวิชาการในบริบทของประเทศไทย

7. ควรมีการศึกษาริจัยเกี่ยวกับบทบาทของเทคโนโลยีดิจิทัลและปัญญาประดิษฐ์ (AI) ในการสนับสนุนภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา เพื่อเตรียมความพร้อมสำหรับการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีในอนาคต

8. ควรมีการวิจัยเชิงนโยบายเพื่อศึกษาผลกระทบของนโยบายการศึกษาระดับชาติต่อการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา และเสนอแนะแนวทางในการปรับปรุงนโยบายเพื่อส่งเสริมภาวะผู้นำทางวิชาการอย่างมีประสิทธิภาพ

เอกสารอ้างอิง

- ธีระ รุญเจริญ และคณะ. (2564). การศึกษาความพร้อมในการจัดการเรียนการสอนของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในยุค New Normal. *วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนครสวรรค์*, 23(3), 1-14.
- รัตนา ดวงแก้ว. (2564). การพัฒนาสมรรถนะดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาในยุค New Normal. *วารสารบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศิลปากร*, 12(1), 92-106.
- วิโรจน์ สารรัตน์ และคณะ. (2564). ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาไทยในยุค New Normal. *วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น*, 44(2), 1-15.
- สุกัญญา แซ่มซ้อย. (2565). บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ยุคหลัง COVID-19. *วารสารวิชาการและวิจัยสังคมศาสตร์*, 17(1), 1-18.
- เอกชัย กิสุขพันธ์ และคณะ. (2565). การศึกษาสภาพปัญหาและแนวทางการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของไทยในยุคหลัง COVID-19. *วารสารวิชาการศึกษาศาสตร์*, 23(2), 1-15.
- Fernandez, A. A., & Shaw, G. P. (2020). Academic leadership in a time of crisis: The coronavirus and COVID-19. *Journal of Leadership Studies*, 14(1), 39-45.
- Harris, A. (2020). COVID-19 – school leadership in crisis? *Journal of Professional Capital and Community*, 5(3/4), 321-326.
- Leithwood, K., Harris, A., & Hopkins, D. (2020). Seven strong claims about successful school leadership revisited. *School Leadership & Management*, 40(1), 5-22.
- Zhao, Y. (2020). *COVID-19 as a catalyst for educational change*. *Prospects*, 49, 29-33.

สมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21: กรณีศึกษาภาค
ตะวันออกเฉียงเหนือตอนบนของประเทศไทย

School Administrator Competencies in the 21st Century: A Case Study of the
Upper Northeastern Region of Thailand

กรรณิกา ไวโสภา

Kunnika Vaisopha

ชัชณพงศ์ ศรีจันทร์

Chissanapong Sonchan

พิมพ์อร สดเอี่ยม

Pim-on Sod-ium

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีล้านช้าง

Mahamakut Buddhist University Srilanchang Campus

*Corresponding author, e-mail: kunnika.vai@mbu.ac.th

Received: 10 January 2024; Revised: 14 February 2024; Accepted: 18 March 2024

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสมรรถนะหลักของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ที่สอดคล้องกับบริบทของภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน 2) ประเมินระดับสมรรถนะปัจจุบันของผู้บริหารสถานศึกษา และ 3) เสนอแนวทางการพัฒนาสมรรถนะผู้บริหารสถานศึกษา การวิจัยใช้วิธีวิจัยแบบผสมผสาน เก็บข้อมูลจากผู้บริหารสถานศึกษา 334 คนด้วยแบบสอบถาม และสัมภาษณ์เชิงลึกผู้บริหารและผู้เชี่ยวชาญ 30 คน ผลการวิจัยพบสมรรถนะหลัก 6 ด้าน ได้แก่ 1) ภาวะผู้นำทางวิชาการและการเปลี่ยนแปลง 2) การบริหารจัดการเชิงกลยุทธ์และนวัตกรรม 3) การสร้างเครือข่ายและความร่วมมือกับชุมชน 4) การพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษา 5) การบริหารจัดการทรัพยากรและเทคโนโลยีทางการศึกษา และ 6) การบริหารความเสี่ยงและการรับมือกับสถานการณ์วิกฤต ผู้บริหารมีสมรรถนะด้านการสร้างเครือข่ายและความร่วมมือกับชุมชนสูงที่สุด (ค่าเฉลี่ย 4.12) ขณะที่ด้านการบริหารความเสี่ยงและการรับมือกับสถานการณ์วิกฤตต่ำที่สุด (ค่าเฉลี่ย 3.38) แนวทางการพัฒนาสมรรถนะที่สำคัญ ได้แก่ การพัฒนาทักษะด้านเทคโนโลยีดิจิทัล การเสริมสร้างทักษะการบริหารความเสี่ยง และการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการในบริบทท้องถิ่น ผลการวิจัยนี้สามารถ

นำไปใช้ในการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมและกำหนดนโยบายการพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษาที่สอดคล้องกับบริบทของภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน

คำสำคัญ: สมรรถนะผู้บริหารสถานศึกษา, การศึกษาในศตวรรษที่ 21, ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน

Abstract

This research aimed to 1) study the core competencies of school administrators in the 21st century that align with the context of the upper northeastern region of Thailand, 2) assess the current competency levels of school administrators, and 3) propose guidelines for developing school administrators' competencies. The study employed a mixed-methods approach, collecting data from 334 school administrators through questionnaires and conducting in-depth interviews with 30 administrators and experts. The findings revealed six core competencies: 1) academic and change leadership, 2) strategic management and innovation, 3) networking and community collaboration, 4) teacher and educational personnel development, 5) educational resource and technology management, and 6) risk management and crisis response. Administrators scored highest in networking and community collaboration (mean 4.12) and lowest in risk management and crisis response (mean 3.38). Key development guidelines include enhancing digital technology skills, strengthening risk management capabilities, and developing academic leadership within the local context. These findings can be applied to develop training curricula and formulate policies for school administrator development tailored to the context of the upper northeastern region.

Keywords: School Administrator Competencies, 21st Century Education, Upper Northeastern Thailand

บทนำ

การศึกษาในศตวรรษที่ 21 กำลังเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วในด้านเทคโนโลยี สังคม และเศรษฐกิจ ส่งผลกระทบโดยตรงต่อระบบการศึกษาและการบริหารสถานศึกษา (วิโรจน์ สารรัตนะ, 2556) โดยเฉพาะในยุคดิจิทัล ผู้บริหารสถานศึกษาจำเป็นต้องปรับตัวและพัฒนาสมรรถนะให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลง ในบริบทของประเทศไทย ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบนมีความท้าทาย

เฉพาะตัวทั้งด้านสังคม วัฒนธรรม และเศรษฐกิจ (สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2563)

พื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน ประกอบด้วยจังหวัดอุดรธานี หนองคาย เลย หนองบัวลำภู และบึงกาฬ มีลักษณะเฉพาะที่ส่งผลต่อการจัดการศึกษา ได้แก่ ความหลากหลายทางวัฒนธรรม (สุวิทย์ ชีรัสดิลก, 2558) การเป็นพื้นที่ชายแดน (กระทรวงศึกษาธิการ, 2562) ความท้าทายทางเศรษฐกิจ (สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2564) ความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2563) และความหลากหลายของภูมิปัญญาท้องถิ่น (พัชรินทร์ สิริสุนทร, 2561) ผู้บริหารสถานศึกษาในพื้นที่นี้จึงต้องมีสมรรถนะที่หลากหลายและเฉพาะเจาะจง

แนวคิดการศึกษาสมรรถนะผู้บริหารสถานศึกษาในบริบทนี้สอดคล้องกับทฤษฎีของ Fullan (2001) และ Hargreaves และ Fink (2006) ที่เน้นความสำคัญของการบริหารการเปลี่ยนแปลงและภาวะผู้นำที่ยั่งยืน โดยคำนึงถึงบริบททางสังคมและวัฒนธรรมของแต่ละพื้นที่ การศึกษาครั้งนี้มีความสำคัญในหลายมิติ ทั้งการเข้าใจบริบทเฉพาะ การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม การเติมเต็มองค์ความรู้ด้านการบริหารการศึกษา การสนับสนุนนโยบายการกระจายอำนาจ และการส่งเสริมการพัฒนาที่ยั่งยืน ผลการวิจัยจะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษาในพื้นที่และสามารถใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาสมรรถนะผู้บริหารในพื้นที่อื่นๆ ที่มีบริบทคล้ายคลึงกัน

วัตถุประสงค์ของงานวิจัย

1. เพื่อศึกษาและวิเคราะห์สมรรถนะหลักของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ที่จำเป็นและสอดคล้องกับบริบทเฉพาะของภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน
2. เพื่อประเมินระดับสมรรถนะปัจจุบันของผู้บริหารสถานศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน และวิเคราะห์ช่องว่าง (Gap Analysis) ระหว่างสมรรถนะที่พึงประสงค์กับสมรรถนะที่เป็นอยู่ปัจจุบัน
3. เพื่อเสนอแนวทางการพัฒนาสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน ที่สอดคล้องกับความท้าทายในศตวรรษที่ 21 และบริบทเฉพาะของพื้นที่

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยนี้ใช้วิธีวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Methods Research) โดยผสมผสานวิธีวิจัยเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพเข้าด้วยกัน เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ครอบคลุมและลึกซึ้ง สอดคล้องกับวัตถุประสงค์การวิจัยและบริบทเฉพาะของภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน มีรายละเอียดดังนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานในจังหวัดอุดรธานี หนองคาย เลย หนองบัวลำภู และบึงกาฬ ทั้งหมด 2,500 คน (ข้อมูลจากสำนักงานศึกษาธิการภาค 10, 2023)

กลุ่มตัวอย่าง แบ่งออกเป็น 2 ประเภทคือ กลุ่มตัวอย่างเชิงปริมาณและกลุ่มตัวอย่างเชิงคุณภาพ

1. กลุ่มตัวอย่างเชิงปริมาณ คือ ผู้บริหารสถานศึกษาจำนวน 334 คน คำนวณขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรของ Yamane (1967) ที่ระดับความเชื่อมั่น 95% ความคลาดเคลื่อน $\pm 5\%$ ใช้วิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling) ตามสัดส่วนของจำนวนสถานศึกษาในแต่ละจังหวัด ดังนี้ คือจังหวัดอุดรธานี จำนวน 120 คน จังหวัดหนองคาย จำนวน 70 คน จังหวัดเลย จำนวน 65 คน จังหวัดหนองบัวลำภู จำนวน 50 คน และจังหวัดบึงกาฬ จำนวน 29 คน

2. กลุ่มตัวอย่างเชิงคุณภาพ ประกอบด้วยผู้บริหารสถานศึกษาที่มีประสบการณ์จำนวน 20 คน (4 คนต่อจังหวัด) และผู้เชี่ยวชาญด้านการบริหารการศึกษาในพื้นที่จำนวน 10 คน โดยใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) โดยพิจารณาจากประสบการณ์การบริหาร ผลงานดีเด่น และการเป็นที่ยอมรับในวงการการศึกษา

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. แบบสอบถาม พัฒนาขึ้นจากการทบทวนวรรณกรรมและการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ ประกอบด้วย 3 ตอนคือ 1) ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม 2) แบบประเมินสมรรถนะผู้บริหารสถานศึกษา ใช้มาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ครอบคลุมสมรรถนะ 6 ด้านตามกรอบแนวคิด และ 3) ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ ดำเนินการดังนี้

1. การตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) โดยผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่าน ประกอบด้วย ผู้เชี่ยวชาญด้านการบริหารการศึกษา 3 ท่าน และผู้เชี่ยวชาญด้านวัดและประเมินผล 2 ท่าน พิจารณาความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์การวิจัย คำนวณค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item-Objective Congruence: IOC) โดยกำหนดเกณฑ์การยอมรับที่ค่า $IOC \geq 0.60$ และปรับปรุงแก้ไขข้อคำถามตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ

2. การตรวจสอบความเชื่อมั่น (Reliability) นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแล้วไปทดลองใช้ (Try-out) กับผู้บริหารสถานศึกษาที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 คน วิเคราะห์ค่าความเชื่อมั่นโดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) กำหนดเกณฑ์การยอมรับค่าความเชื่อมั่นที่ $\alpha \geq 0.80$ มีค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับ = 0.92 และค่าความเชื่อมั่นรายด้าน ดังนี้

- 1) ภาวะผู้นำทางวิชาการและการเปลี่ยนแปลง มีค่าความเชื่อมั่น = 0.88
- 2) การบริหารจัดการเชิงกลยุทธ์และนวัตกรรม มีค่าความเชื่อมั่น = 0.85
- 3) การสร้างเครือข่ายและความร่วมมือกับชุมชน มีค่าความเชื่อมั่น = 0.87
- 4) การพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษา มีค่าความเชื่อมั่น = 0.86
- 5) การบริหารจัดการทรัพยากรและเทคโนโลยีทางการศึกษา มีค่าความเชื่อมั่น = 0.84 และ
- 6) การบริหารความเสี่ยงและการรับมือกับสถานการณ์วิกฤต มีค่าความเชื่อมั่น = 0.83

2. แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง ดำเนินการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา โดยผู้เชี่ยวชาญด้านการบริหารการศึกษาและการวิจัยเชิงคุณภาพ จำนวน 3 ท่าน พิจารณาความเหมาะสมของประเด็นคำถามและความครอบคลุมของเนื้อหาแล้วปรับปรุงแก้ไขประเด็นคำถามตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ

การตรวจสอบความเชื่อมั่น ใช้วิธีการตรวจสอบความเชื่อมั่นระหว่างผู้สัมภาษณ์ (Inter-rater Reliability) ให้ผู้สัมภาษณ์ 2 คนทดลองสัมภาษณ์ผู้บริหารสถานศึกษาที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 3 คน นำผลการสัมภาษณ์มาวิเคราะห์ความสอดคล้องของการตีความและการให้รหัสข้อมูล คำนวณค่าสัมประสิทธิ์แคปปาของโคเฮน (Cohen's Kappa Coefficient) เพื่อวัดความสอดคล้องระหว่างผู้สัมภาษณ์ ผลการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์แคปปา = 0.85 ซึ่งอยู่ในระดับความสอดคล้องสูง (กำหนดเกณฑ์การยอมรับที่ค่า $K \geq 0.75$)

3. แบบบันทึกการสนทนากลุ่ม ดำเนินการดังนี้

1) การตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา โดยผู้เชี่ยวชาญด้านการบริหารการศึกษาและการวิจัยเชิงคุณภาพ จำนวน 3 ท่าน พิจารณาความเหมาะสมของประเด็นการสนทนาและความครอบคลุมของเนื้อหา แล้วปรับปรุงแก้ไขประเด็นการสนทนาตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ

2) การตรวจสอบความเชื่อมั่น ใช้วิธีการตรวจสอบความเชื่อมั่นระหว่างผู้วิเคราะห์ข้อมูล (Inter-coder Reliability) ให้ผู้วิเคราะห์ข้อมูล 2 คนทดลองวิเคราะห์ข้อมูลจากการสนทนากลุ่มนำร่อง (Pilot Focus Group) ที่จัดขึ้นกับผู้บริหารสถานศึกษาที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 6 คน นำผลการวิเคราะห์มาเปรียบเทียบความสอดคล้องของการให้รหัสและการจัดกลุ่มประเด็น คำนวณค่าสัมประสิทธิ์แคปปาของโคเฮน (Cohen's Kappa Coefficient) ผลการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์แคปปา = 0.82 ซึ่งอยู่ในระดับความสอดคล้องสูง (กำหนดเกณฑ์การยอมรับที่ค่า $K \geq 0.75$)

การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือวิจัยทั้งหมดนี้ช่วยสร้างความมั่นใจว่าเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลมีความตรงและความเชื่อมั่นในระดับสูง ซึ่งจะส่งผลให้ผลการวิจัยมีความน่าเชื่อถือและสามารถนำไปใช้อ้างอิงได้อย่างมีประสิทธิภาพ

การเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย

1. การวิจัยเชิงปริมาณ ดำเนินการดังนี้
 - 1) ขออนุญาตเก็บข้อมูลจากสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดทั้ง 5 จังหวัด
 - 2) แจกแบบสอบถามแก่ผู้บริหารสถานศึกษากลุ่มตัวอย่าง 334 คน ผ่านทางออนไลน์ (Google Forms) และทางไปรษณีย์
 - 3) ติดตามและรวบรวมแบบสอบถามที่ตอบกลับภายใน 4 สัปดาห์
 - 4) ส่งแบบสอบถามเพิ่มเติมในกรณีที่ได้รับการตอบกลับน้อยกว่า 80%
2. การเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพ ดำเนินการดังนี้
 - 1) สัมภาษณ์เชิงลึกผู้บริหารสถานศึกษา 20 คน และผู้เชี่ยวชาญ 10 คน
 - 2) นัดหมายและดำเนินการสัมภาษณ์แบบตัวต่อตัว หรือผ่านระบบออนไลน์ตามความเหมาะสม
 - 3) บันทึกเสียงการสัมภาษณ์โดยได้รับความยินยอมจากผู้ให้สัมภาษณ์
 - 4) ใช้เวลาสัมภาษณ์ประมาณ 60-90 นาทีต่อคน
 - 5) จัดการสนทนากลุ่ม (Focus Group) 2 ครั้ง ครั้งละ 8-10 คน ครั้งที่ 1 ผู้บริหารสถานศึกษาจาก 5 จังหวัด ครั้งที่ 2 ผู้เชี่ยวชาญด้านการบริหารการศึกษาและตัวแทนจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ดำเนินการสนทนากลุ่มใช้เวลาประมาณ 2-3 ชั่วโมงต่อครั้ง บันทึกวิดีโอและเสียงการสนทนากลุ่มโดยได้รับความยินยอมจากผู้เข้าร่วม

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ โดยใช้
 - 1) สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เพื่ออธิบายระดับสมรรถนะปัจจุบันของผู้บริหาร
 - 2) การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ (Exploratory Factor Analysis: EFA) เพื่อจัดกลุ่มสมรรถนะหลัก
 - 3) การวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) เพื่อหาปัจจัยที่ส่งผลต่อสมรรถนะของผู้บริหาร
2. การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ โดยการถอดเทปการสัมภาษณ์และการสนทนากลุ่มแบบคำต่อคำ ใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) โดยการให้รหัส (Coding) และจัดกลุ่มประเด็น (Thematic Analysis) ใช้การวิเคราะห์แบบอุปนัย (Inductive Analysis) เพื่อสร้างข้อสรุปเชิงทฤษฎีเกี่ยวกับสมรรถนะที่จำเป็นในบริบทเฉพาะของพื้นที่

ผลการวิจัย

1. สมรรถนะหลักของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ที่สอดคล้องกับบริบทของภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน

จากการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ (EFA) และข้อมูลเชิงคุณภาพ พบสมรรถนะหลัก 6 ด้าน ดังนี้

1. ภาวะผู้นำทางวิชาการและการเปลี่ยนแปลง ประกอบด้วยความสามารถในการกำหนดวิสัยทัศน์และเป้าหมายทางการศึกษา, ทักษะการบริหารการเปลี่ยนแปลงในยุคดิจิทัล และความเข้าใจในบริบทท้องถิ่นและวัฒนธรรมของภาคอีสาน

2. การบริหารจัดการเชิงกลยุทธ์และนวัตกรรม ประกอบด้วยความสามารถในการวางแผนกลยุทธ์ที่สอดคล้องกับบริบทท้องถิ่น, ทักษะการส่งเสริมนวัตกรรมทางการศึกษา และความสามารถในการบริหารทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ

3. การสร้างเครือข่ายและความร่วมมือกับชุมชน ประกอบด้วยทักษะการประสานงานกับหน่วยงานภาครัฐและเอกชน, ความสามารถในการระดมทรัพยากรจากชุมชน และทักษะการสื่อสารและการสร้างความสัมพันธ์กับผู้ปกครองและชุมชน

4. การพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษา ประกอบด้วยความสามารถในการส่งเสริมการพัฒนาวิชาชีพครู, ทักษะการสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) และความเข้าใจในการพัฒนาครูให้สอดคล้องกับบริบทท้องถิ่น

5. การบริหารจัดการทรัพยากรและเทคโนโลยีทางการศึกษา ประกอบด้วยทักษะการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการบริหารจัดการ, ความสามารถในการจัดหาและบริหารทรัพยากรทางการศึกษา และทักษะการส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีในการเรียนการสอน

6. การบริหารความเสี่ยงและการรับมือกับสถานการณ์วิกฤต ประกอบด้วยความสามารถในการวิเคราะห์และจัดการความเสี่ยง, ทักษะการบริหารจัดการในสถานการณ์ฉุกเฉิน (เช่น โรคระบาดภัยธรรมชาติ) และความยืดหยุ่นและการปรับตัวในสถานการณ์ที่ไม่แน่นอน

2. ระดับสมรรถนะปัจจุบันของผู้บริหารสถานศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณจากแบบสอบถาม (N = 334) แสดงระดับสมรรถนะปัจจุบันดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษา

สมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษา	$\bar{x}$	S.D.	ระดับ	ลำดับ
1. ภาวะผู้นำทางวิชาการและการเปลี่ยนแปลง	3.85	0.62	มาก	2
2. การบริหารจัดการเชิงกลยุทธ์และนวัตกรรม	3.62	0.71	มาก	4
3. การสร้างเครือข่ายและความร่วมมือกับชุมชน	4.12	0.58	มาก	1
4. การพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษา	3.78	0.65	มาก	3
5. การบริหารจัดการทรัพยากรและเทคโนโลยีทางการศึกษา	3.45	0.79	ปานกลาง	5
6. การบริหารความเสี่ยงและการรับมือกับสถานการณ์วิกฤต	3.38	0.82	ปานกลาง	6
รวม	3.70	0.70	มาก	

จากตารางที่ 1 พบว่า สมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}=3.70$, S.D. 0.70=) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน สามารถเรียงลำดับจากมากไปน้อยได้ดังนี้ ด้านการสร้างเครือข่ายและความร่วมมือกับชุมชน อยู่ในระดับมาก ($\bar{x}= 4.12$, S.D. = 0.58) ด้านภาวะผู้นำทางวิชาการและการเปลี่ยนแปลง อยู่ในระดับมาก ($\bar{x}= 3.85$, S.D. = 0.62) ด้านการพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษา อยู่ในระดับมาก ($\bar{x}= 3.78$, S.D. = 0.65) ด้านการบริหารจัดการเชิงกลยุทธ์และนวัตกรรม อยู่ในระดับมาก ($\bar{x}= 3.62$, S.D. = 0.71) ด้านการบริหารจัดการทรัพยากรและเทคโนโลยีทางการศึกษา อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x}= 3.45$, S.D. = 0.79) และด้านการบริหารความเสี่ยงและการรับมือกับสถานการณ์วิกฤต อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x}= 3.38$, S.D. = 0.82) ตามลำดับ

ข้อมูลเชิงคุณภาพจากการสัมภาษณ์และสนทนากลุ่มสนับสนุนผลการวิเคราะห์เชิงปริมาณ โดยผู้บริหารส่วนใหญ่มีความเชี่ยวชาญในการสร้างความร่วมมือกับชุมชน แต่ยังต้องพัฒนาทักษะด้านเทคโนโลยีและการบริหารความเสี่ยง

3. แนวทางการพัฒนาสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษา จากการวิเคราะห์ช่องว่าง (Gap Analysis) และข้อมูลเชิงคุณภาพ สามารถสรุปแนวทางการพัฒนาสมรรถนะ ดังนี้

3.1 การพัฒนาทักษะด้านเทคโนโลยีดิจิทัล ควรจัดอบรมเชิงปฏิบัติการด้านการใช้เทคโนโลยีในการบริหารจัดการ และส่งเสริมการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ด้านนวัตกรรมทางการศึกษาระหว่างสถานศึกษา

3.2 การเสริมสร้างทักษะการบริหารความเสี่ยงและการรับมือกับวิกฤต ควรจัดทำคู่มือและแนวปฏิบัติในการบริหารความเสี่ยงสำหรับสถานศึกษา และจัดสัมมนาแลกเปลี่ยนประสบการณ์การบริหารในสถานการณ์วิกฤต

3.3 การพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการในบริบทท้องถิ่น ควรสร้างหลักสูตรพัฒนาผู้บริหารที่เน้นการบูรณาการภูมิปัญญาท้องถิ่นกับการศึกษาสมัยใหม่ และส่งเสริมการวิจัยและพัฒนานวัตกรรมทางการศึกษาที่สอดคล้องกับบริบทของภาคอีสาน

3.4 การเสริมสร้างเครือข่ายความร่วมมือทางการศึกษา ควรจัดตั้งเครือข่ายผู้บริหารสถานศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน และส่งเสริมความร่วมมือกับสถาบันอุดมศึกษาในพื้นที่เพื่อพัฒนาศักยภาพผู้บริหาร

สรุปและอภิปรายผล

1. สมรรถนะหลักของผู้บริหารสถานศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน ผลการวิจัยพบว่า สมรรถนะหลักของผู้บริหารสถานศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบนประกอบด้วย 6 ด้าน ได้แก่ (1) ภาวะผู้นำทางวิชาการและการเปลี่ยนแปลง (2) การบริหารจัดการเชิงกลยุทธ์และนวัตกรรม (3) การสร้างเครือข่ายและความร่วมมือกับชุมชน (4) การพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษา (5) การบริหารจัดการทรัพยากรและเทคโนโลยีทางการศึกษา และ (6) การบริหารความเสี่ยงและการรับมือกับสถานการณ์วิกฤต โดยสมรรถนะด้านที่ 6 เป็นการเพิ่มเติมจากกรอบสมรรถนะทั่วไปที่มักพบในงานวิจัยก่อนหน้านี้ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะบริบทเฉพาะของภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบนที่มีความท้าทายหลายประการ คือ 1) สภาพภูมิประเทศที่มีความเสี่ยงต่อภัยธรรมชาติ เช่น น้ำท่วม ภัยแล้ง ทำให้ผู้บริหารต้องมีความสามารถในการบริหารจัดการในภาวะวิกฤต 2) ผลกระทบจากการระบาดของโรคโควิด-19 ที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงรูปแบบการจัดการเรียนการสอนอย่างฉับพลัน 3) ความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจและสังคมในพื้นที่ ที่ส่งผลต่อการเข้าถึงทรัพยากรทางการศึกษา 4) การเป็นพื้นที่ชายแดนติดกับประเทศเพื่อนบ้าน ทำให้มีความหลากหลายทางวัฒนธรรมและภาษา ตัวอย่างเช่น ในด้านการบริหารความเสี่ยงและการรับมือกับสถานการณ์วิกฤต ผู้บริหารสถานศึกษาในจังหวัด

หนองคายต้องมีแผนรับมือกับสถานการณ์น้ำท่วมที่อาจเกิดขึ้นในฤดูฝน ขณะที่ผู้บริหารในจังหวัดอุดรธานีต้องมีแผนจัดการเรียนการสอนทางไกลในกรณีที่เกิดการแพร่ระบาดของโรคในพื้นที่สอดคล้องกับงานวิจัยของ สุภัทรา เอื้อวงศ์ (2023) ที่พบว่าสมรรถนะการบริหารความเสี่ยงเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับผู้บริหารสถานศึกษาในยุคปัจจุบัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในพื้นที่ที่มีความเสี่ยงสูงต่อภัยพิบัติและการเปลี่ยนแปลงทางสังคมอย่างรวดเร็ว นอกจากนี้ ยังสอดคล้องกับแนวคิดของ Leithwood, Harris, และ Hopkins (2024) ที่เสนอว่าผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ต้องมีความยืดหยุ่นและสามารถปรับตัวต่อสถานการณ์ที่ไม่แน่นอนได้อย่างรวดเร็ว

2. ระดับสมรรถนะปัจจุบันของผู้บริหารสถานศึกษา ผลการวิจัยพบว่า ผู้บริหารสถานศึกษามีสมรรถนะด้านการสร้างเครือข่ายและความร่วมมือกับชุมชนในระดับสูงที่สุด (ค่าเฉลี่ย 4.12 จากคะแนนเต็ม 5) รองลงมาคือด้านภาวะผู้นำทางวิชาการและการเปลี่ยนแปลง (ค่าเฉลี่ย 3.85) และด้านการพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษา (ค่าเฉลี่ย 3.78) ตามลำดับ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะปัจจัยต่างๆ ดังนี้ 1) วัฒนธรรมของภาคอีสานที่มีความเข้มแข็งด้านความสัมพันธ์ในชุมชน มีประเพณีการ "ลงแขก" หรือการช่วยเหลือกันในชุมชน ซึ่งส่งผลให้โรงเรียนและชุมชนมีความสัมพันธ์ที่ใกล้ชิด 2) การที่โรงเรียนมักเป็นศูนย์กลางของชุมชนในพื้นที่ชนบท โดยเฉพาะในการจัดกิจกรรมทางวัฒนธรรมและประเพณีต่างๆ 3) นโยบายการกระจายอำนาจทางการศึกษาที่ส่งเสริมให้ท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษามากขึ้น ตัวอย่างเช่น โรงเรียนในจังหวัดเลยมีการจัดโครงการ "ภูมิปัญญาท้องถิ่นสู่การเรียนรู้" โดยเชิญปราชญ์ชาวบ้านมาถ่ายทอดความรู้ให้กับนักเรียน ส่งผลให้เกิดความร่วมมือระหว่างโรงเรียนและชุมชนอย่างเข้มแข็ง สอดคล้องกับงานวิจัยของ Hollinger และ Murphy (2012) ที่พบว่าผู้บริหารสถานศึกษาในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้มีความสามารถในการสร้างความร่วมมือกับชุมชนเป็นจุดแข็ง โดยเฉพาะในพื้นที่ชนบทที่มีวัฒนธรรมชุมชนเข้มแข็ง นอกจากนี้ ยังสอดคล้องกับแนวคิดของ Fullan (2001) ที่เน้นความสำคัญของการสร้างความสัมพันธ์กับผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในชุมชนเพื่อการพัฒนาการศึกษาอย่างยั่งยืน

ในขณะเดียวกัน พบว่าสมรรถนะด้านการบริหารจัดการทรัพยากรและเทคโนโลยีทางการศึกษา (ค่าเฉลี่ย 3.45) และการบริหารความเสี่ยงและการรับมือกับสถานการณ์วิกฤต (ค่าเฉลี่ย 3.38) อยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ 1) ข้อจำกัดด้านทรัพยากรและโครงสร้างพื้นฐานด้านเทคโนโลยีในพื้นที่ โดยเฉพาะในโรงเรียนขนาดเล็กและโรงเรียนในพื้นที่ห่างไกล 2) การขาดโอกาสในการฝึกอบรมด้านการบริหารความเสี่ยงและการใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่อย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง 3) การ

เปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีที่รวดเร็ว ทำให้ผู้บริหารต้องปรับตัวอยู่ตลอดเวลา ตัวอย่างเช่น โรงเรียนในจังหวัดบึงกาฬมีปัญหาด้านสัญญาณอินเทอร์เน็ตไม่เสถียร ทำให้การจัดการเรียนการสอนออนไลน์ในช่วงการระบาดของโควิด-19 เป็นไปอย่างยากลำบาก ผู้บริหารต้องหาวิธีแก้ปัญหาเฉพาะหน้า เช่น การจัดทำชุดการเรียนรู้แบบออฟไลน์ให้นักเรียนนำไปเรียนที่บ้าน สอดคล้องกับงานวิจัยของเกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์ (2022) ที่ชี้ให้เห็นถึงความจำเป็นในการพัฒนาทักษะด้านดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคปัจจุบัน โดยเฉพาะในพื้นที่ที่มีข้อจำกัดด้านโครงสร้างพื้นฐานทางเทคโนโลยี นอกจากนี้ ยังสอดคล้องกับแนวคิดของ Harris และ Jones (2020) ที่เน้นความสำคัญของภาวะผู้นำที่ยืดหยุ่นในการรับมือกับสถานการณ์วิกฤตและการเปลี่ยนแปลงที่ไม่คาดคิด

3. แนวทางการพัฒนาสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษา ผลการวิจัยพบว่า แนวทางการพัฒนาสมรรถนะที่สำคัญประกอบด้วย 1) การพัฒนาทักษะด้านเทคโนโลยีดิจิทัล 2) การเสริมสร้างทักษะการบริหารความเสี่ยงและการรับมือกับวิกฤต 3) การพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการในบริบทท้องถิ่น 4) การเสริมสร้างเครือข่ายความร่วมมือทางการศึกษา ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ 1) ความต้องการในการยกระดับคุณภาพการศึกษาให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21 โดยเฉพาะในด้านเทคโนโลยีและนวัตกรรมทางการศึกษา 2) การตระหนักถึงความสำคัญของการเตรียมพร้อมรับมือกับสถานการณ์ฉุกเฉินและวิกฤตต่างๆ ที่อาจเกิดขึ้นในอนาคต 3) ความจำเป็นในการพัฒนาการศึกษาที่สอดคล้องกับบริบทท้องถิ่น เพื่อรักษาอัตลักษณ์และภูมิปัญญาท้องถิ่นไว้ ขณะเดียวกันก็สามารถแข่งขันในระดับสากลได้ 4) การเล็งเห็นประโยชน์ของการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และการสร้างความร่วมมือระหว่างสถานศึกษาในพื้นที่

ตัวอย่างของแนวทางการพัฒนาที่เป็นรูปธรรม ได้แก่

1. การพัฒนาทักษะด้านเทคโนโลยีดิจิทัล ควรจัดอบรมเชิงปฏิบัติการเกี่ยวกับการใช้แพลตฟอร์มการเรียนรู้ออนไลน์ เช่น Google Classroom, Microsoft Teams, สร้างเครือข่ายผู้บริหารด้านเทคโนโลยีการศึกษา เพื่อแลกเปลี่ยนประสบการณ์และแนวปฏิบัติที่ดี และจัดทำโครงการนำร่องด้านการใช้เทคโนโลยี AI ในการบริหารจัดการโรงเรียน

2. การเสริมสร้างทักษะการบริหารความเสี่ยงและการรับมือกับวิกฤต ควรจัดทำคู่มือและแนวปฏิบัติในการบริหารความเสี่ยงสำหรับสถานศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน จัดสัมมนาเชิงปฏิบัติการเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนในสถานการณ์ฉุกเฉิน โดยเชิญผู้เชี่ยวชาญและผู้บริหารที่มี

ประสบการณ์มาแลกเปลี่ยนความรู้ และสร้างระบบการเตือนภัยและการสื่อสารในภาวะวิกฤตระหว่างโรงเรียนในเครือข่าย

3. การพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการในบริบทท้องถิ่น ควรพัฒนาหลักสูตรอบรมผู้บริหารที่เน้นการบูรณาการภูมิปัญญาท้องถิ่นกับการศึกษาสมัยใหม่ ส่งเสริมการวิจัยและพัฒนานวัตกรรมทางการศึกษาที่ตอบโจทย์ความต้องการของชุมชนในภาคอีสาน และจัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างผู้บริหารสถานศึกษาและปราชญ์ชาวบ้านในพื้นที่

4. การเสริมสร้างเครือข่ายความร่วมมือทางการศึกษา ควรจัดตั้งสมาคมผู้บริหารสถานศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน เพื่อเป็นเวทีในการแลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์ สร้างความร่วมมือกับสถาบันอุดมศึกษาในพื้นที่ เช่น มหาวิทยาลัยขอนแก่น วิทยาเขตหนองคาย ในการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมผู้บริหาร และจัดทำโครงการแลกเปลี่ยนผู้บริหารระหว่างโรงเรียนในภูมิภาค เพื่อเรียนรู้แนวปฏิบัติที่ดีจากต่างพื้นที่

สอดคล้องกับแนวคิดของ Netolicky (2021) ที่เน้นความสำคัญของการสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพและการพัฒนาที่สอดคล้องกับบริบทท้องถิ่น โดยผู้บริหารสถานศึกษาต้องเป็นผู้นำในการสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้และพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง นอกจากนี้ ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ Leithwood, Harris, และ Hopkins (2024) ที่เน้นความสำคัญของการสร้างเครือข่ายความร่วมมือในการพัฒนาภาวะผู้นำทางการศึกษา โดยเฉพาะในยุคที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและมีความท้าทายที่ซับซ้อน การแลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์ระหว่างผู้บริหารจะช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการแก้ปัญหาและพัฒนาการศึกษาได้อย่างยั่งยืน

โดยสรุป ผลการวิจัยนี้ชี้ให้เห็นถึงความสำคัญของการพัฒนาสมรรถนะผู้บริหารสถานศึกษาที่สอดคล้องกับบริบทเฉพาะของภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน โดยเน้นการสร้างสมดุลระหว่างการพัฒนาทักษะสมัยใหม่ เช่น ด้านเทคโนโลยีและการบริหารความเสี่ยง และการรักษาจุดแข็งด้านการสร้างความร่วมมือกับชุมชน ซึ่งเป็นอัตลักษณ์สำคัญของพื้นที่ การนำผลการวิจัยไปประยุกต์ใช้ในการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมและกำหนดนโยบายการพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษาจะช่วยยกระดับคุณภาพการศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบนได้อย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน โดยคำนึงถึงทั้งความท้าทายในศตวรรษที่ 21 และการรักษาคุณค่าของวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. สำหรับหน่วยงานกำหนดนโยบายการศึกษา

- 1.1 ควรพัฒนาหลักสูตรการฝึกอบรมผู้บริหารสถานศึกษาที่เน้นสมรรถนะ 6 ด้านที่ค้นพบจากงานวิจัย โดยเฉพาะด้านการบริหารความเสี่ยงและการรับมือกับสถานการณ์วิกฤต
- 1.2 จัดสรรงบประมาณเพื่อพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานด้านเทคโนโลยีในสถานศึกษา โดยเฉพาะในพื้นที่ห่างไกล
- 1.3 ส่งเสริมการสร้างเครือข่ายความร่วมมือระหว่างสถานศึกษาในภูมิภาค เพื่อแลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์

2. สำหรับสถาบันผลิตและพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษา

- 2.1 ปรับปรุงหลักสูตรการเตรียมผู้บริหารสถานศึกษาให้สอดคล้องกับสมรรถนะที่จำเป็นในบริบทของภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน
- 2.2 จัดทำหลักสูตรระยะสั้นเพื่อเสริมสร้างทักษะด้านเทคโนโลยีดิจิทัลและการบริหารความเสี่ยงสำหรับผู้บริหารที่ปฏิบัติงานอยู่
- 2.3 พัฒนาระบบการฝึกอบรมออนไลน์ที่ยืดหยุ่นและตอบสนองต่อความต้องการเฉพาะของผู้บริหารแต่ละคน

3. สำหรับผู้บริหารสถานศึกษา

- 3.1 ประเมินตนเองตามกรอบสมรรถนะที่ค้นพบจากงานวิจัย และวางแผนพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง
- 3.2 สร้างเครือข่ายการเรียนรู้ร่วมกับผู้บริหารสถานศึกษาอื่นๆ ในพื้นที่ เพื่อแลกเปลี่ยนประสบการณ์และแนวปฏิบัติที่ดี
- 3.3 บูรณาการภูมิปัญญาท้องถิ่นเข้ากับการบริหารจัดการสถานศึกษา โดยสร้างความร่วมมือกับชุมชนอย่างใกล้ชิด

4. สำหรับเขตพื้นที่การศึกษา

- 4.1 จัดตั้งศูนย์พัฒนาสมรรถนะผู้บริหารสถานศึกษาประจำเขตพื้นที่ โดยเน้นการพัฒนาทักษะที่จำเป็นตามบริบทของพื้นที่
- 4.2 สร้างระบบพี่เลี้ยง (Mentoring System) โดยให้ผู้บริหารที่มีประสบการณ์เป็นพี่เลี้ยงให้กับผู้บริหารมือใหม่

4.3 จัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้และนำเสนอนวัตกรรมการบริหารสถานศึกษาในระดับเขตพื้นที่อย่างสม่ำเสมอ

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาวิจัยเชิงลึกเกี่ยวกับแต่ละสมรรถนะที่ค้นพบ โดยเฉพาะสมรรถนะด้านการบริหารความเสี่ยงและการรับมือกับสถานการณ์วิกฤต เพื่อพัฒนาแนวทางการเสริมสร้างสมรรถนะดังกล่าวอย่างเป็นรูปธรรม
2. ควรทำการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research) เพื่อพัฒนาโมเดลการเสริมสร้างสมรรถนะผู้บริหารสถานศึกษาที่เหมาะสมกับบริบทของภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน
3. ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบนกับภูมิภาคอื่นๆ ของประเทศไทย เพื่อวิเคราะห์ความเหมือนและความต่างในการพัฒนาสมรรถนะผู้บริหาร
4. ควรทำการวิจัยระยะยาว (Longitudinal Study) เพื่อติดตามการพัฒนาสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาหลังจากได้รับการพัฒนาตามแนวทางที่เสนอในงานวิจัยนี้
5. ควรศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการพัฒนาสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน เพื่อนำไปสู่การกำหนดนโยบายและมาตรการสนับสนุนที่มีประสิทธิภาพ

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2562). *แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579*. กรุงเทพฯ: สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.
- เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์. (2022). สมรรถนะผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล. *วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร*, 24(2), 1-15.
- ธีระ ฤกษ์เจริญ. (2550). *ความเป็นมืออาชีพในการจัดและบริหารการศึกษายุคปฏิรูปการศึกษา*. กรุงเทพฯ: ขาวฟ้า.
- พัชรินทร์ สิริสุนทร. (2561). การบูรณาการภูมิปัญญาท้องถิ่นในการจัดการศึกษา: กรณีศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. *วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น*, 41(4), 1-12.
- รัตนา ดวงแก้ว. (2021). ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. *วารสารบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยขอนแก่น*, 17(1), 25-38.
- วิโรจน์ สารรัตน์. (2556). *การบริหารการศึกษา: หลักการ ทฤษฎี หน้าที่ ประเด็นและบทวิเคราะห์*. กรุงเทพฯ: ทิพย์วิสุทธิ.

- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2563). *รายงานการติดตามและประเมินผลการจัดการศึกษาตามแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579*. กรุงเทพฯ: พรินทวาทกราฟฟิค.
- สำนักงานสถิติแห่งชาติ. (2564). *การสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน พ.ศ. 2563*. กรุงเทพฯ: สำนักงานสถิติแห่งชาติ.
- สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2563). *แผนพัฒนาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ พ.ศ. 2560-2565 ฉบับทบทวน*. กรุงเทพฯ: สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.
- สุกัญญา รัศมีธรรมโชติ. (2557). *การจัดการทรัพยากรมนุษย์ด้วย Competency-Based HRM*. กรุงเทพฯ: สถาบันเพิ่มผลผลิตแห่งชาติ.
- สุภัทรา เอื้อวงศ์. (2023). สมรรถนะการบริหารความเสี่ยงของผู้บริหารสถานศึกษาในสถานการณ์วิกฤต. *วารสารวิชาการและวิจัยสังคมศาสตร์*, 18(1), 57-72.
- สุวิทย์ ชีรสาคัด. (2558). *ประวัติศาสตร์อีสาน*. ขอนแก่น: คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- Fullan, M. (2001). *Leading in a culture of change*. San Francisco, CA: Jossey-Bass.
- Hallinger, P., & Murphy, J. (2012). Running on empty? Finding the time and capacity to lead learning. *NASSP Bulletin*, 97(1), 5-21.
- Hargreaves, A., & Fink, D. (2006). *Sustainable leadership*. San Francisco, CA: Jossey-Bass.
- Harris, A., & Jones, M. (2020). COVID 19 – School leadership in disruptive times. *School Leadership & Management*, 40(4), 243-247.
- Leithwood, K., Harris, A., & Hopkins, D. (2024). Seven strong claims about successful school leadership revisited. *School Leadership & Management*, 44(1), 5-22.
- Leithwood, K., & Riehl, C. (2003). *What we know about successful school leadership*. Philadelphia, PA: Laboratory for Student Success, Temple University.
- McClelland, D. C. (1973). Testing for competence rather than for "intelligence". *American Psychologist*, 28(1), 1-14.
- Netolicky, D. M. (2021). *Transformational professional learning: Making a difference in schools*. Routledge.
- Spencer, L. M., & Spencer, S. M. (1993). *Competence at work: Models for superior performance*. New York: John Wiley & Sons.
- Yamane, T. (1967). *Statistics: An introductory analysis* (2nd ed.). New York: Harper and Row.

แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงพยากรณ์ของผู้บริหารสถานศึกษา

โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดเลย

Guidelines for Developing Predictive Leadership of School Administrators in Phra Pariyattidhamma Schools, General Education Division, Loei Province

บุญช่วย ศิริเกษ

Bunchuay Sirikase

พระครูปลัดจกักรพล สิริธโร

Phrakrupalad Jakkrapol Siritharo

พิมพ์อร สดเอี่ยม

Pim-on Sod-ium

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีล้านช้าง

Mahamakut Buddhist University Srilanchang Campus

*Corresponding author, e-mail:mahajakkrapol.pon@student.mbu.ac.th

Received: 16 Janury 2024, Revivsed: 18 Februay 2024, Accepted: 18 March 2024

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของภาวะผู้นำเชิงพยากรณ์ของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดเลย และ 2) เสนอแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงพยากรณ์ของผู้บริหารสถานศึกษาดังกล่าว การวิจัยใช้รูปแบบการวิจัยแบบผสมผสาน กลุ่มตัวอย่างประกอบด้วยผู้บริหารและครูในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดเลย จำนวน 150 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วยแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา การวิเคราะห์ค่าดัชนีความต้องการจำเป็น และการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพปัจจุบันของภาวะผู้นำเชิงพยากรณ์อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}$ = 3.25, S.D. = 0.75) ขณะที่สภาพที่พึงประสงค์อยู่ในระดับสูง ($\bar{X}$ = 4.52, S.D. = 0.48) โดยด้านที่มีความต้องการจำเป็นในการพัฒนามากที่สุด 3 อันดับแรก ได้แก่ ด้านการคาดการณ์อนาคต ด้านการสร้างนวัตกรรม และด้านการวางแผนเชิงกลยุทธ์ 2) แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงพยากรณ์ประกอบด้วย การจัดอบรมเชิงปฏิบัติการ การสร้างเครือข่ายแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การใช้เครื่องมือวิเคราะห์เชิงอนาคต

การส่งเสริมการวิจัยและพัฒนานวัตกรรม และการบูรณาการหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาในการพัฒนาภาวะผู้นำ ผลการวิจัยนี้สามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมและกำหนดนโยบายเพื่อพัฒนาภาวะผู้นำเชิงพยากรณ์ของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ต่อไป

คำสำคัญ: ภาวะผู้นำเชิงพยากรณ์, ผู้บริหารสถานศึกษา, โรงเรียนพระปริยัติธรรม

Abstract

This research aimed to 1) study the current and desirable states of predictive leadership among school administrators in Phra Pariyattidhamma Schools, General Education Division, Loei Province, and 2) propose guidelines for developing predictive leadership of these school administrators. The study employed a mixed-methods research design. The sample consisted of 150 administrators and teachers from Phra Pariyattidhamma Schools, General Education Division, in Loei Province. Research instruments included a questionnaire and semi-structured interview form. Data were analyzed using descriptive statistics, Modified Priority Needs Index (PNImodified), and content analysis.

The results revealed that 1) the current state of predictive leadership was at a moderate level ($\bar{x} = 3.25$, S.D. = 0.75), while the desirable state was at a high level ($\bar{x} = 4.52$, S.D. = 0.48). The top three aspects with the highest development needs were future forecasting, innovation creation, and strategic planning. 2) Guidelines for developing predictive leadership included organizing practical workshops, creating learning exchange networks, utilizing future analysis tools, promoting research and innovation development, and integrating Buddhist principles into leadership development. These findings can be used as guidelines for developing training curricula and formulating policies to enhance predictive leadership among school administrators in Phra Pariyattidhamma Schools, General Education Division.

Keywords: Predictive Leadership, School Administrators, Phra Pariyattidhamma Schools

บทนำ

ในยุคแห่งการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วทางเทคโนโลยีและสังคม ผู้บริหารสถานศึกษาจำเป็นต้องมีภาวะผู้นำที่สามารถคาดการณ์และเตรียมพร้อมรับมือกับอนาคตได้ ภาวะผู้นำเชิงพยากรณ์ (Predictive Leadership) จึงเป็นคุณลักษณะสำคัญที่ช่วยให้ผู้บริหารสามารถนำพาองค์กรไปสู่ความสำเร็จท่ามกลางความไม่แน่นอน (วิโรจน์ สารรัตน์, 2556) โดยเฉพาะอย่างยิ่งในบริบทของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ซึ่งมีความท้าทายทั้งในด้านการบริหารจัดการและการจัดการศึกษาที่ต้องผสมผสานระหว่างหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาและความรู้ทางโลก (พระมหาสมคิด โครธา, 2560) ภาวะผู้นำเชิงพยากรณ์จึงมีความสำคัญอย่างยิ่งในการขับเคลื่อนสถานศึกษาประเภทนี้ให้ก้าวทันการเปลี่ยนแปลงของโลกยุคปัจจุบัน

แนวคิดเกี่ยวกับภาวะผู้นำเชิงพยากรณ์ได้รับความสนใจมากขึ้นในวงการการศึกษาในช่วงทศวรรษที่ผ่านมา โดย Johansen (2012) ได้นำเสนอแนวคิดนี้ในหนังสือ "Leaders Make the Future" ซึ่งเน้นย้ำถึงความสำคัญของการพัฒนาทักษะการคาดการณ์อนาคต (Foresight) การสร้างความชัดเจนในท่ามกลางความคลุมเครือ (Clarity) และความสามารถในการปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลง (Adaptability) สอดคล้องกับงานวิจัยของ Hines และ Bishop (2006) ที่ชี้ให้เห็นว่า ผู้นำที่มีความสามารถในการคาดการณ์และวางแผนรับมือกับอนาคตจะสามารถนำพาองค์กรผ่านพ้นวิกฤตและสร้างโอกาสใหม่ๆ ได้ดีกว่าผู้นำที่เน้นการแก้ปัญหาเฉพาะหน้า

ในบริบทของประเทศไทย การศึกษาเกี่ยวกับภาวะผู้นำเชิงพยากรณ์ในสถานศึกษายังมีอยู่อย่างจำกัด โดยเฉพาะอย่างยิ่งในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ซึ่งมีลักษณะเฉพาะที่แตกต่างจากโรงเรียนทั่วไป งานวิจัยของ พระมหาสมคิด โครธา (2560) ชี้ให้เห็นว่า ผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนประเภทนี้ยังขาดทักษะการบริหารเชิงกลยุทธ์และการคาดการณ์อนาคต ซึ่งเป็นองค์ประกอบสำคัญของภาวะผู้นำเชิงพยากรณ์ นอกจากนี้ ผลการศึกษาของสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2562) ยังพบว่า โรงเรียนพระปริยัติธรรมส่วนใหญ่ยังประสบปัญหาด้านการบริหารจัดการและการพัฒนาคุณภาพการศึกษา ซึ่งส่วนหนึ่งมีสาเหตุมาจากการขาดวิสัยทัศน์และทักษะการวางแผนระยะยาวของผู้บริหาร

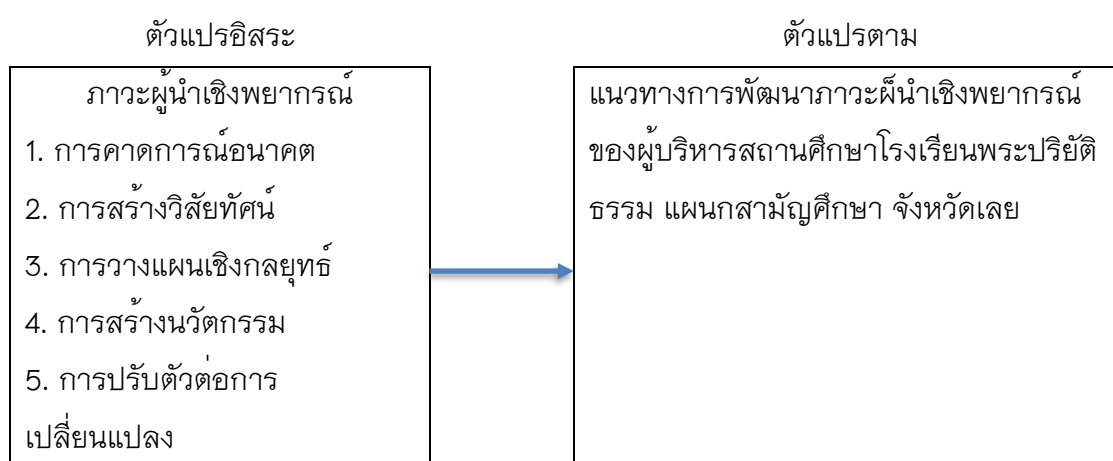
การวิจัยนี้จึงมุ่งศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของภาวะผู้นำเชิงพยากรณ์ของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดเลย เพื่อนำไปสู่การเสนอแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำดังกล่าว โดยคาดหวังว่าผลการวิจัยจะเป็นประโยชน์ต่อการยกระดับคุณภาพการบริหารจัดการและการจัดการศึกษาของโรงเรียนพระปริยัติธรรมให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ตลอดจนเป็นแนวทางในการพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษาให้มีความพร้อมรับมือกับความท้าทายใน

อนาคต สอดคล้องกับเป้าหมายการพัฒนาการศึกษาของชาติและการเปลี่ยนแปลงของโลกในศตวรรษที่ 21

วัตถุประสงค์ของงานวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของภาวะผู้นำเชิงพยากรณ์ของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดเลย
2. เพื่อเสนอแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงพยากรณ์ของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดเลย

กรอบแนวคิดในการวิจัย

รูปที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Method Research) โดยใช้วิธีการวิจัยเชิงปริมาณเป็นหลักและเสริมด้วยวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ มีรายละเอียดดังนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหารและครูในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดเลย จำนวน 250 รูป/คน

กลุ่มตัวอย่าง แบ่งเป็น 2 กลุ่ม ดังนี้

1. กลุ่มตัวอย่างเชิงปริมาณ คือ ผู้บริหารและครู จำนวน 150 รูป/คน ได้มาโดยการสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) โดยใช้ตำแหน่งเป็นชั้น (Strata) และกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางของ Krejcie และ Morgan (1970) ที่ระดับความเชื่อมั่น 95%

2. กลุ่มตัวอย่างเชิงคุณภาพ คือ ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 5 รูป/คน และผู้ทรงคุณวุฒิด้านการบริหารการศึกษา จำนวน 5 รูป/คน รวมทั้งสิ้น 10 คน ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) โดยมีเกณฑ์การคัดเลือกคือ มีประสบการณ์ในการบริหารสถานศึกษาหรือการพัฒนาผู้บริหารไม่น้อยกว่า 5 ปี

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยและคุณภาพของเครื่องมือ ประกอบด้วย

1. **แบบสอบถาม**เกี่ยวกับสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของภาวะผู้นำเชิงพยากรณ์ แบ่งเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 สภาพปัจจุบันของภาวะผู้นำเชิงพยากรณ์ เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ

ตอนที่ 3 สภาพที่พึงประสงค์ของภาวะผู้นำเชิงพยากรณ์ เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ

การสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือ

1. ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อกำหนดนิยามเชิงปฏิบัติการและโครงสร้างของแบบสอบถาม

2. สร้างแบบสอบถามตามนิยามเชิงปฏิบัติการ

3. ตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) โดยผู้เชี่ยวชาญ 5 ท่าน ประกอบด้วยผู้เชี่ยวชาญด้านการบริหารการศึกษา 2 ท่าน ผู้เชี่ยวชาญด้านการวัดและประเมินผล 2 ท่าน และผู้เชี่ยวชาญด้านภาวะผู้นำ 1 ท่าน

4. คำนวณค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item-Objective Congruence: IOC) โดยกำหนดเกณฑ์การพิจารณาข้อคำถามที่มีค่า IOC ตั้งแต่ 0.60 ขึ้นไป ผลการวิเคราะห์พบว่า ข้อคำถามมีค่า IOC อยู่ระหว่าง 0.60-1.00

5. ปรับปรุงแก้ไขข้อคำถามตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ

6. นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแล้วไปทดลองใช้ (Try-out) กับกลุ่มที่มีลักษณะคล้ายกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 รูป/คน ซึ่งเป็นผู้บริหารและครูในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ในจังหวัดใกล้เคียง

7. วิเคราะห์หาค่าอำนาจจำแนกรายข้อ (Discriminant Power) โดยใช้เทคนิค Item-total Correlation ซึ่งพบว่าข้อคำถามมีค่าอำนาจจำแนกอยู่ระหว่าง 0.38-0.86

8. วิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถามทั้งฉบับโดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.95

2. แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้างสำหรับเก็บข้อมูลเชิงลึกเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงพยากรณ์ ประกอบด้วยประเด็นคำถามหลัก 5 ข้อ ครอบคลุมองค์ประกอบของภาวะผู้นำเชิงพยากรณ์

การสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือ

1. วิเคราะห์ผลจากแบบสอบถามเพื่อกำหนดประเด็นคำถามในการสัมภาษณ์
2. สร้างแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง
3. ตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาโดยผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน
4. ปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ

การเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย

1. ขออนุญาตรับรองและแนะนำตัวจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ถึงผู้อำนวยการสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดเลยเพื่อขออนุญาตเก็บข้อมูล
2. ส่งแบบสอบถามทางไปรษณีย์และออนไลน์ให้กับกลุ่มตัวอย่าง
3. ดำเนินการสัมภาษณ์ผู้บริหารสถานศึกษาที่เป็นกลุ่มตัวอย่างเชิงคุณภาพ

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ ดำเนินการดังนี้
 - 1) วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามโดยใช้ความถี่และร้อยละ
 - 2) วิเคราะห์สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของภาวะผู้นำเชิงพยากรณ์โดยใช้ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)
 - 3) วิเคราะห์ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงพยากรณ์โดยใช้เทคนิค Modified Priority Needs Index (PNImodified)
2. การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ ดำเนินการดังนี้
 - 1) วิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)
 - 2) จัดหมวดหมู่ข้อมูลตามประเด็นที่ศึกษา
 - 3) สรุปประเด็นสำคัญเพื่อนำเสนอแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงพยากรณ์

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยนำเสนอตามวัตถุประสงค์การวิจัย ดังนี้

1. สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของภาวะผู้นำเชิงพยากรณ์

ตารางที่ 1 แสดงสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของภาวะผู้นำเชิงพยากรณ์ของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดเลย

ด้าน	สภาพปัจจุบัน		สภาพที่พึงประสงค์		PNImodified	ลำดับ ความสำคัญ
	$\bar{x}$	S.D.	$\bar{x}$	S.D.		
1. การคาดการณ์อนาคต	3.18	0.82	4.65	0.45	0.462	1
2. การสร้างวิสัยทัศน์	3.30	0.79	4.70	0.43	0.424	4
3. การวางแผนเชิงกลยุทธ์	3.22	0.77	4.55	0.50	0.413	3
4. การสร้างนวัตกรรม	3.15	0.83	4.40	0.55	0.397	2
5. การปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลง	3.40	0.72	4.60	0.47	0.353	5
รวม	3.25	0.75	4.52	0.48	0.410	

จากตารางที่ 1 พบว่า สภาพปัจจุบันของภาวะผู้นำเชิงพยากรณ์โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 3.25$, S.D. = 0.75) ส่วนสภาพที่พึงประสงค์โดยรวมอยู่ในระดับสูง ($\bar{x} = 4.52$, S.D. = 0.48) เมื่อพิจารณาค่า PNImodified พบว่า ด้านที่มีความต้องการจำเป็นในการพัฒนามากที่สุด 3 อันดับแรก ได้แก่ 1) ด้านการคาดการณ์อนาคต 2) ด้านการสร้างนวัตกรรม และ 3) ด้านการวางแผนเชิงกลยุทธ์

2. แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงพยากรณ์ภาวะผู้นำเชิงพยากรณ์ของผู้บริหาร สถานศึกษาโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดเลย

ตารางที่ 2 แสดงแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงพยากรณ์ของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนพระ
ปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดเลย

ด้าน	
1. การคาดการณ์อนาคต	1. จัดอบรมเชิงปฏิบัติการเกี่ยวกับเทคนิคการวิเคราะห์แนวโน้มและการคาดการณ์อนาคต 2. ส่งเสริมการใช้เครื่องมือวิเคราะห์อนาคต เช่น Scenario Planning, Trend Analysis 3. สร้างเครือข่ายแลกเปลี่ยนข้อมูลและความรู้ด้านแนวโน้มการศึกษากับสถาบันการศึกษาอื่น ๆ
2. การสร้างนวัตกรรม	1. จัดกิจกรรม Design Thinking Workshop เพื่อพัฒนาทักษะการคิดเชิงออกแบบและสร้างสรรค์นวัตกรรม 2. ส่งเสริมการทำวิจัยและพัฒนา นวัตกรรมทางการศึกษาที่เหมาะสมกับบริบทของโรงเรียนพระปริยัติธรรม 3. สร้างเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้และนำเสนอ นวัตกรรมระหว่างโรงเรียนพระปริยัติธรรมด้วยกัน
3. การวางแผนเชิงกลยุทธ์	1. จัดอบรมเชิงปฏิบัติการด้านการวางแผนกลยุทธ์และการบริหารโครงการ 2. ส่งเสริมการใช้เครื่องมือวิเคราะห์องค์กร เช่น SWOT Analysis, Balanced Scorecard 3. จัดให้มีที่ปรึกษาด้านการวางแผนกลยุทธ์เพื่อให้คำแนะนำและติดตามผลการดำเนินงาน
4. การสร้างวิสัยทัศน์	1. จัดกิจกรรม Future Search Conference เพื่อร่วมกันกำหนดวิสัยทัศน์ของโรงเรียน 2. ฝึกอบรมเทคนิคการสื่อสารวิสัยทัศน์และการสร้างแรงบันดาลใจ 3. ส่งเสริมการศึกษาดูงานในสถานศึกษาที่มีวิสัยทัศน์โดดเด่นและประสบความสำเร็จ
5. การปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลง	1. จัดอบรมเชิงปฏิบัติการด้านการบริหารการเปลี่ยนแปลงและการจัดการความเสี่ยง

ด้าน
2. ส่งเสริมการสร้างวัฒนธรรมองค์กรที่เปิดรับการเปลี่ยนแปลงและการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง
3. จัดให้มีระบบพี่เลี้ยง (Mentoring System) เพื่อช่วยเหลือและให้คำแนะนำในการปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลง

นอกจากนี้ ผู้ให้สัมภาษณ์ยังเสนอแนะให้มีการบูรณาการหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาเข้ากับการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงพยากรณ์ เพื่อให้สอดคล้องกับบริบทของโรงเรียนพระปริยัติธรรม โดยเน้นการประยุกต์ใช้หลักอริยสัจ 4 (ฉันทะ วิริยะ จิตตะ วิมังสา) และหลักสัปปริยธรรม 7 ในการพัฒนาทักษะการคาดการณ์และการวางแผน

สรุปและอภิปรายผล

จากผลการวิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงพยากรณ์ของผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดเลย สามารถสรุปผลได้ดังนี้

1. ด้านการคาดการณ์อนาคต

สภาพปัจจุบันอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}$ = 3.18, S.D. = 0.82)

สภาพที่พึงประสงค์อยู่ในระดับสูงมาก ($\bar{X}$ = 4.65, S.D. = 0.45)

มีค่า PNImodified สูงสุด (0.462) แสดงถึงความต้องการจำเป็นในการพัฒนามากที่สุด

2. ด้านการสร้างวิสัยทัศน์

สภาพปัจจุบันอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}$ = 3.30, S.D. = 0.79)

สภาพที่พึงประสงค์อยู่ในระดับสูงมาก ($\bar{X}$ = 4.70, S.D. = 0.43)

มีค่า PNImodified เป็นลำดับที่ 4 (0.424)

3. ด้านการวางแผนเชิงกลยุทธ์

สภาพปัจจุบันอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}$ = 3.22, S.D. = 0.77)

สภาพที่พึงประสงค์อยู่ในระดับสูง ($\bar{X}$ = 4.55, S.D. = 0.50)

มีค่า PNImodified เป็นลำดับที่ 3 (0.413)

4. ด้านการสร้างนวัตกรรม

สภาพปัจจุบันอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}$ = 3.15, S.D. = 0.83)

สภาพที่พึงประสงค์อยู่ในระดับสูง ($\bar{X}$ = 4.40, S.D. = 0.55)

มีค่า PNImodified เป็นลำดับที่ 2 (0.397)

5. ด้านการปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลง

สภาพปัจจุบันอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}$ = 3.40, S.D. = 0.72)

สภาพที่พึงประสงค์อยู่ในระดับสูงมาก ($\bar{X}$ = 4.60, S.D. = 0.47)

มีค่า PNImodified ต่ำสุด (0.353) แสดงถึงความต้องการจำเป็นในการพัฒนาน้อยที่สุดเมื่อเทียบกับด้านอื่น ๆ

โดยภาพรวม สภาพปัจจุบันของภาวะผู้นำเชิงพยากรณ์อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}$ = 3.25, S.D. = 0.75) ในขณะที่สภาพที่พึงประสงค์อยู่ในระดับสูง ($\bar{X}$ = 4.52, S.D. = 0.48) แสดงให้เห็นถึงความต้องการในการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงพยากรณ์ในทุกด้าน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านการคาดการณ์อนาคต การสร้างนวัตกรรม และการวางแผนเชิงกลยุทธ์ ซึ่งมีค่า PNImodified สูงสุดสามอันดับแรก

อภิปรายผล

1. ผลการวิจัยพบว่า สภาพปัจจุบันของภาวะผู้นำเชิงพยากรณ์ของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดเลย โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}$ = 3.25, S.D. = 0.75) ในขณะที่สภาพที่พึงประสงค์อยู่ในระดับสูง ($\bar{X}$ = 4.52, S.D. = 0.48) ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนพระปริยัติธรรมยังขาดโอกาสในการพัฒนาทักษะด้านการคาดการณ์อนาคต และการวางแผนเชิงกลยุทธ์ อีกทั้งภาระงานที่หลากหลายอาจทำให้ไม่สามารถทุ่มเทเวลาให้กับการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงพยากรณ์ได้อย่างเต็มที่ สอดคล้องกับงานวิจัยของ พระมหาสมคิด โครธา (2560) ที่พบว่าผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนพระปริยัติธรรมยังต้องการการพัฒนาทักษะการบริหารเชิงกลยุทธ์และการคาดการณ์อนาคต

2. ผลการวิจัยพบว่า ด้านที่มีความต้องการจำเป็นในการพัฒนามากที่สุด 3 อันดับแรก ได้แก่ ด้านการคาดการณ์อนาคต ด้านการสร้างนวัตกรรม และด้านการวางแผนเชิงกลยุทธ์ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะทักษะเหล่านี้เป็นทักษะที่มีความซับซ้อนและต้องอาศัยการฝึกฝนอย่างต่อเนื่อง อีกทั้งยังเป็นทักษะที่มีความสำคัญอย่างยิ่งในการบริหารสถานศึกษาในยุคที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว สอดคล้องกับแนวคิดของ Johansen (2012) ที่เน้นย้ำถึงความสำคัญของทักษะการคาดการณ์อนาคต (Foresight) และความสามารถในการปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลง (Adaptability) ในการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงพยากรณ์

3. ผลการวิจัยพบว่า แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงพยากรณ์ที่สำคัญประกอบด้วย การจัดอบรมเชิงปฏิบัติการ การสร้างเครือข่ายแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และการใช้เครื่องมือวิเคราะห์ต่าง ๆ ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงพยากรณ์ต้องอาศัยทั้งความรู้ทางทฤษฎีและการฝึกปฏิบัติจริง รวมถึงการแลกเปลี่ยนประสบการณ์กับผู้บริหารคนอื่น ๆ เพื่อเปิดมุมมองและเรียนรู้แนวปฏิบัติที่ดี สอดคล้องกับงานวิจัยของ วิโรจน์ สารรัตน์ (2556) ที่เสนอแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ ผ่านการฝึกอบรมและการสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ

4. ผลการวิจัยพบว่า การบูรณาการหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา โดยเฉพาะหลักอิทธิบาท 4 และหลักสัปปริยธรรม 7 เข้ากับการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงพยากรณ์เป็นแนวทางที่เหมาะสมกับบริบทของโรงเรียนพระปริยัติธรรม ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการประยุกต์ใช้หลักธรรมดังกล่าวสอดคล้องกับวิถีชีวิตและความเชื่อของผู้บริหารซึ่งส่วนใหญ่เป็นพระภิกษุ อีกทั้งยังช่วยเสริมสร้างคุณธรรมและจริยธรรมในการบริหารงาน สอดคล้องกับงานวิจัยของ พระมหาไกรวรรณ ชินทุติโย (2552) ที่พบว่าการประยุกต์ใช้หลักพุทธธรรมในการบริหารสถานศึกษาช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารงาน

5. ผลการวิจัยพบว่า การพัฒนาด้านการสร้างนวัตกรรมผ่านกิจกรรม Design Thinking Workshop และการส่งเสริมการทำวิจัยเป็นแนวทางที่มีความสำคัญ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการสร้างนวัตกรรมเป็นทักษะที่จำเป็นในการรับมือกับความท้าทายใหม่ ๆ ในอนาคต อีกทั้งยังช่วยพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาให้ทันสมัยและตอบสนองความต้องการของผู้เรียนได้ดียิ่งขึ้น สอดคล้องกับแนวคิดของ Hines และ Bishop (2006) ที่เน้นความสำคัญของการสร้างนวัตกรรมในการรับมือกับอนาคตที่ไม่แน่นอน

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติควรนำแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงพยากรณ์ที่ได้จากการวิจัยไปประยุกต์ใช้ในการพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนพระปริยัติธรรมทั่วประเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านการคาดการณ์อนาคตและการสร้างนวัตกรรม

2. ผู้บริหารสถานศึกษาควรให้ความสำคัญกับการพัฒนาทักษะการวิเคราะห์แนวโน้มและการคาดการณ์อนาคต โดยอาจเริ่มจากการเข้าร่วมอบรมหรือสัมมนาที่เกี่ยวข้องกับการวิเคราะห์อนาคต (Futures Studies)

3. โรงเรียนพระปริยัติธรรมควรสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับสถาบันการศึกษาอื่น ๆ เพื่อแลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์ด้านการบริหารการศึกษาและการพัฒนานวัตกรรมทางการศึกษา

4. ควรมีการจัดตั้งคณะทำงานหรือทีมวิจัยเพื่อพัฒนานวัตกรรมทางการศึกษาที่เหมาะสมกับบริบทของโรงเรียนพระปริยัติธรรม โดยอาจขอความร่วมมือจากสถาบันอุดมศึกษาในพื้นที่

5. การพัฒนาภาวะผู้นำเชิงพยากรณ์ควรคำนึงถึงการบูรณาการหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา เข้ากับแนวคิดการบริหารสมัยใหม่ เพื่อให้เกิดความสมดุลและสอดคล้องกับอัตลักษณ์ของโรงเรียนพระปริยัติธรรม

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research) เพื่อพัฒนาโมเดลการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงพยากรณ์ที่เหมาะสมกับบริบทของโรงเรียนพระปริยัติธรรม

2. ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบภาวะผู้นำเชิงพยากรณ์ของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนพระปริยัติธรรมกับโรงเรียนสามัญทั่วไป เพื่อวิเคราะห์ความแตกต่างและปัจจัยที่ส่งผลต่อภาวะผู้นำเชิงพยากรณ์

3. ควรมีการวิจัยเชิงลึกเกี่ยวกับการประยุกต์ใช้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนาในการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงพยากรณ์ เพื่อสร้างองค์ความรู้ใหม่ที่บูรณาการระหว่างศาสตร์ตะวันออกและตะวันตก

4. ควรมีการศึกษาผลกระทบของภาวะผู้นำเชิงพยากรณ์ที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนและประสิทธิภาพการบริหารงานของโรงเรียนพระปริยัติธรรม

5. ควรมีการวิจัยและพัฒนา (Research and Development) เครื่องมือประเมินภาวะผู้นำเชิงพยากรณ์ที่เหมาะสมกับบริบทของการศึกษาในประเทศไทย โดยเฉพาะอย่างยิ่งสำหรับโรงเรียนพระปริยัติธรรม

เอกสารอ้างอิง

พระมหาไกรวรรณ ชินตตติโย. (2552). การประยุกต์ใช้หลักพุทธธรรมในการบริหารสถานศึกษา: กรณีศึกษาผู้บริหารสถานศึกษาในจังหวัดนครสวรรค์ วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

พระมหาสมคิด โคธธา. (2560). การพัฒนาภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ. มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.

วิโรจน์ สารรัตนะ. (2556). การพัฒนาภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน. วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 36(4), 1-10.

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2562). รายงานการศึกษาสภาพการจัดการศึกษาของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา. กรุงเทพฯ: สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.

Hines, A., & Bishop, P. (2006). *Thinking about the future: Guidelines for strategic foresight*. Social Technologies.

Johansen, B. (2012). *Leaders make the future: Ten new leadership skills for an uncertain world*. Berrett-Koehler Publishers.

Krejcie, R. V., & Morgan, D. W. (1970). Determining sample size for research activities. *Educational and Psychological Measurement*, 30(3), 607-610.

Senge, P. M. (1990). *The fifth discipline: The art and practice of the learning organization*. Doubleday/Currency.

ความท้าทายของประชาธิปไตยในยุคดิจิทัล: การวิเคราะห์ผลกระทบของสื่อสังคม
ออนไลน์ต่อกระบวนการทางการเมือง

Challenges of Democracy in the Digital Age: Analyzing the Impact
of Social Media on Political Processes

อุเทนทร์ วัชรชินนโรส

Uthen Wacharachinoros

มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย

Loei Rajabhat University

*Corresponding author, e-mail: sakhorn.phr@lru.ac.th

Received: 15 Janury 2024, Revivsed: 18 February 2024, Accepted: 18 March 2024

บทคัดย่อ

บทความนี้มุ่งวิเคราะห์ผลกระทบของสื่อสังคมออนไลน์ต่อกระบวนการทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตย โดยพิจารณาทั้งโอกาสและความท้าทายที่เกิดขึ้น การศึกษาพบว่าสื่อสังคมออนไลน์ได้เปลี่ยนแปลงภูมิทัศน์ทางการเมืองอย่างมีนัยสำคัญ ทั้งในด้านการเข้าถึงข้อมูล การมีส่วนร่วมทางการเมือง และการรณรงค์หาเสียง อย่างไรก็ตาม ยังพบความท้าทายสำคัญ เช่น การแพร่กระจายของข่าวปลอม การแบ่งขั้วทางความคิด และการละเมิดความเป็นส่วนตัว บทความนี้นำเสนอแนวทางการรับมือซึ่งรวมถึงการพัฒนา นโยบายและกฎหมาย การส่งเสริมการรู้เท่าทันสื่อดิจิทัล และการสร้างความร่วมมือระหว่างภาคส่วนต่างๆ นอกจากนี้ ยังเสนอแนะทิศทางการวิจัยในอนาคตเพื่อเสริมสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับปรากฏการณ์นี้ การศึกษานี้มีส่วนสำคัญในการสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงของประชาธิปไตยในยุคดิจิทัลและการพัฒนาแนวทางในการรักษาคุณค่าของประชาธิปไตยท่ามกลางการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยี

คำสำคัญ: ประชาธิปไตยดิจิทัล, สื่อสังคมออนไลน์, การมีส่วนร่วมทางการเมือง, การรู้เท่าทันสื่อดิจิทัล, นโยบายสาธารณะ

Abstract

This article aims to analyze the impact of social media on political processes in democratic systems, considering both opportunities and challenges. The study finds that social media has

significantly transformed the political landscape in terms of information access, political participation, and election campaigning. However, significant challenges are identified, such as the spread of fake news, political polarization, and privacy violations. The article proposes coping strategies, including policy and legal development, promotion of digital media literacy, and fostering collaboration among various sectors. Additionally, it suggests directions for future research to enhance understanding of this phenomenon. This study contributes significantly to understanding the evolution of democracy in the digital age and developing approaches to preserve democratic values amidst technological changes.

Keywords: Digital democracy, Social media, Political participation, Digital media literacy, Public policy

บทนำ

ในทศวรรษที่ผ่านมา การเติบโตอย่างก้าวกระโดดของเทคโนโลยีดิจิทัลและสื่อสังคมออนไลน์ได้ส่งผลกระทบอย่างมีนัยสำคัญต่อโครงสร้างทางสังคมและการเมืองทั่วโลก (Vaidhyathan, 2018) รวมถึงในประเทศไทย (Sombatpoonsiri, 2018) โดยเฉพาะอย่างยิ่ง แพลตฟอร์มสื่อสังคมออนไลน์อย่าง Facebook, Twitter และ YouTube ได้กลายเป็นพื้นที่สาธารณะดิจิทัลที่สำคัญสำหรับการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและการมีส่วนร่วมทางการเมือง (Loader & Mercea, 2011; Sinpeng, 2021)

ความสำคัญของสื่อสังคมออนไลน์ในปัจจุบันสะท้อนให้เห็นจากสถิติการใช้งานที่เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยในปี 2023 มีผู้ใช้สื่อสังคมออนไลน์ทั่วโลกมากกว่า 4.9 พันล้านคน คิดเป็นร้อยละ 61.4 ของประชากรโลก (Kemp, 2023) สำหรับประเทศไทย มีผู้ใช้สื่อสังคมออนไลน์มากถึงร้อยละ 79.0 ของประชากร ซึ่งสูงกว่าค่าเฉลี่ยของโลก (Kemp, 2023) การแพร่หลายของสื่อสังคมออนไลน์ได้เปลี่ยนแปลงวิธีการที่ผู้คนเข้าถึงข้อมูลข่าวสาร สื่อสาร และมีส่วนร่วมในประเด็นสาธารณะอย่างมีนัยสำคัญ

ผลกระทบของสื่อสังคมออนไลน์ต่อการสื่อสารทางการเมืองและการมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นประเด็นที่ได้รับความสนใจอย่างกว้างขวางในวงวิชาการ ทั้งในระดับสากล (Boulianne, 2015) และในบริบทของประเทศไทย (Kanchanatane, 2021) ในด้านหนึ่ง สื่อสังคมออนไลน์ได้เปิดโอกาสใหม่ๆ สำหรับการมีส่วนร่วมทางการเมือง เช่น การเข้าถึงข้อมูลได้ง่ายขึ้น การแสดงความคิดเห็นโดยตรงต่อนักการเมือง และการรวมกลุ่มเคลื่อนไหวทางสังคม (Bennett & Segerberg, 2012; Pongsawat, 2020) อย่างไรก็ตาม ในอีกด้านหนึ่ง สื่อสังคมออนไลน์ก็นำมาซึ่งความท้าทายใหม่ๆ ต่อกระบวนการ

ประชาธิปไตย เช่น การแพร่กระจายของข่าวปลอมและข้อมูลบิดเบือน การแบ่งขั้วทางความคิด และการแทรกแซงกระบวนการเลือกตั้ง (Tucker et al., 2017; Thananithichot, 2022)

บทความนี้มุ่งวิเคราะห์ผลกระทบของสื่อสังคมออนไลน์ต่อกระบวนการทางการเมืองในระบบประชาธิปไตย โดยพิจารณาทั้งโอกาสและความท้าทายที่เกิดขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งในบริบทของประเทศไทย การศึกษานี้จะช่วยให้เข้าใจถึงการเปลี่ยนแปลงของภูมิทัศน์ทางการเมืองในยุคดิจิทัล และนำเสนอแนวทางในการรับมือกับความท้าทายที่เกิดขึ้น เพื่อรักษาและส่งเสริมคุณค่าของประชาธิปไตยในบริบทของโลกที่เชื่อมโยงกันด้วยเทคโนโลยีดิจิทัล

แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

1. แนวคิดเกี่ยวกับประชาธิปไตยในยุคดิจิทัล

ประชาธิปไตยในยุคดิจิทัลได้รับอิทธิพลอย่างมากจากการพัฒนาของเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร โดยเฉพาะอย่างยิ่งสื่อสังคมออนไลน์ แนวคิดสำคัญที่เกี่ยวข้องได้แก่

1.1 ทฤษฎี e-democracy และ digital citizenship E-democracy หรือประชาธิปไตยอิเล็กทรอนิกส์ เป็นแนวคิดที่มุ่งใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (ICT) เพื่อส่งเสริมกระบวนการประชาธิปไตย (Macintosh, 2004) แนวคิดนี้ครอบคลุมการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในกระบวนการทางการเมือง เช่น การลงคะแนนเสียงอิเล็กทรอนิกส์ การปรึกษาหารือออนไลน์ และการมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายผ่านแพลตฟอร์มดิจิทัล

Digital citizenship หมายถึงความสามารถในการมีส่วนร่วมในสังคมออนไลน์อย่างมีประสิทธิภาพและรับผิดชอบ (Mossberger et al., 2007) แนวคิดนี้เน้นย้ำความสำคัญของการพัฒนาทักษะดิจิทัล การรู้เท่าทันสื่อ และจริยธรรมในการใช้เทคโนโลยี เพื่อให้พลเมืองสามารถมีส่วนร่วมในประชาธิปไตยยุคดิจิทัลได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ในบริบทของประเทศไทย นักวิชาการอย่าง ศ.ดร.ชัยวัฒน์ สถาอานันท์ (2564) ได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับ "พลเมืองดิจิทัล" และความสำคัญของการพัฒนาทักษะดิจิทัลเพื่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองอย่างมีความรับผิดชอบ

1.2 การเปลี่ยนแปลงของพื้นที่สาธารณะในยุคดิจิทัล

Jürgen Habermas เสนอแนวคิดเรื่อง "พื้นที่สาธารณะ" (public sphere) ซึ่งหมายถึงพื้นที่ทางสังคมที่ประชาชนสามารถแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและอภิปรายประเด็นสาธารณะได้อย่างเสรี (Habermas, 1989) ในยุคดิจิทัล แนวคิดนี้ได้รับการปรับเปลี่ยนให้สอดคล้องกับบริบทใหม่ โดยสื่อสังคมออนไลน์ได้ขยายขอบเขตของพื้นที่สาธารณะให้กว้างขวางและเข้าถึงได้ง่ายขึ้น รศ.ดร.ประจักษ์ ก้องกีรติ (2563) ได้วิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงของพื้นที่สาธารณะในสังคมไทยยุคดิจิทัล โดยชี้ให้เห็นถึงการเกิดขึ้นของ "พื้นที่สาธารณะออนไลน์" ที่เปิดโอกาสให้เสียงที่หลากหลายได้รับการรับฟังมากขึ้น

2. ทฤษฎีเกี่ยวกับการสื่อสารทางการเมืองผ่านสื่อสังคมออนไลน์

2.1 แนวคิด networked publics ของ danah boyd

danah boyd เสนอแนวคิด "networked publics" เพื่ออธิบายลักษณะของพื้นที่สาธารณะที่เกิดขึ้นบนสื่อสังคมออนไลน์ (boyd, 2010) แนวคิดนี้มีลักษณะสำคัญ 4 ประการ ได้แก่ persistence (ความคงทน), replicability (การทำซ้ำได้), scalability (การขยายขอบเขตได้) และ searchability (การค้นหาค้นหาได้) ลักษณะเหล่านี้ส่งผลต่อการสื่อสารทางการเมืองและการมีส่วนร่วมของประชาชนในพื้นที่ออนไลน์อย่างมีนัยสำคัญ ดร.วิโรจน์ สุขพิศาล (2565) ได้นำแนวคิด networked publics มาวิเคราะห์การเคลื่อนไหวทางการเมืองของกลุ่มคนรุ่นใหม่ในประเทศไทย โดยใช้ให้เห็นถึงการใช้สื่อสังคมออนไลน์ในการสร้างพื้นที่สาธารณะเสมือนสำหรับการแสดงออกทางการเมืองและการระดมพลังมวลชน

2.2 ทฤษฎี connective action ของ Bennett และ Segerberg

Bennett และ Segerberg (2012) เสนอทฤษฎี "connective action" เพื่ออธิบายรูปแบบใหม่ของการเคลื่อนไหวทางสังคมและการเมืองในยุคดิจิทัล ทฤษฎีนี้เน้นย้ำถึงการเชื่อมโยงแบบหลวม ๆ ระหว่างผู้เข้าร่วม การปรับแต่งเนื้อหาให้เข้ากับบริบทส่วนตัว และการใช้แฮชแท็กเป็นเครื่องมือในการรวมกลุ่มและสร้างการเคลื่อนไหว ศ.ดร.ชัยวัฒน์ สถาอานันท์ (2564) ได้นำทฤษฎี connective action มาวิเคราะห์การเคลื่อนไหวทางการเมืองในประเทศไทย โดยเฉพาะการชุมนุมของกลุ่มคนรุ่นใหม่ในช่วงปี 2563-2564 ซึ่งให้เห็นถึงลักษณะการเคลื่อนไหวที่ไม่มีแกนนำชัดเจน และการใช้สื่อสังคมออนไลน์ในการระดมพลและสื่อสารอุดมการณ์ทางการเมือง

2.3 ทฤษฎี affective public ของ Papacharissi

Zizi Papacharissi (2015) เสนอแนวคิด "affective public" เพื่ออธิบายการเกิดขึ้นของชุมชนทางอารมณ์บนสื่อสังคมออนไลน์ ที่รวมตัวกันผ่านการแสดงออกทางอารมณ์ร่วมกัน โดยเฉพาะในประเด็นทางการเมืองและสังคม แนวคิดนี้ชี้ให้เห็นถึงพลังของอารมณ์ในการขับเคลื่อนการมีส่วนร่วมทางการเมืองในยุคดิจิทัล รศ.ดร.นิธิดา แสงสิงแก้ว (2566) ได้นำแนวคิด affective public มาวิเคราะห์การแสดงออกทางการเมืองบนทวิตเตอร์ของคนไทย โดยพบว่าอารมณ์ร่วมเป็นปัจจัยสำคัญในการสร้างพลังทางการเมืองและการระดมพลออนไลน์

3. แนวคิดเกี่ยวกับผลกระทบของสื่อสังคมออนไลน์ต่อประชาธิปไตย

3.1 Echo chambers และ filter bubbles

Sunstein (2017) เสนอแนวคิดเรื่อง "echo chambers" หรือห้องสะท้อนเสียง ซึ่งอธิบายปรากฏการณ์ที่ผู้ใช้สื่อสังคมออนไลน์มักจะเสพข้อมูลที่สอดคล้องกับความเชื่อของตนเอง นำไปสู่การเสริมแรงความคิดเดิมและการแบ่งแยกทางความคิด ในขณะที่ Pariser (2011) เสนอแนวคิด "filter bubbles" หรือฟองกรองข้อมูล ซึ่งอธิบายว่าอัลกอริทึมของสื่อสังคมออนไลน์มักจะนำเสนอเนื้อหาที่สอดคล้องกับความสนใจของผู้ใช้ ทำให้ผู้ใช้อยู่ในโลกข้อมูลที่จำกัด ผศ.ดร.พิรงรอง รามสูต (2565) ได้

ศึกษาปรากฏการณ์ echo chambers ในสื่อสังคมออนไลน์ของไทย และชี้ให้เห็นถึงผลกระทบต่อการแบ่งขั้วทางการเมืองในสังคมไทย

3.2 การแพร่กระจายของข่าวปลอมและข้อมูลบิดเบือน

Vosoughi et al. (2018) ศึกษาการแพร่กระจายของข่าวจริงและข่าวปลอมบนทวิตเตอร์พบว่าข่าวปลอมมีแนวโน้มที่จะแพร่กระจายได้เร็วและกว้างกว่าข่าวจริง โดยเฉพาะในประเด็นทางการเมือง ซึ่งส่งผลกระทบต่อการรับรู้และการตัดสินใจทางการเมืองของประชาชน ศูนย์ข่าวก่อนแซร์สำนักข่าวไทย อสมท (2565) ได้รายงานสถิติการแพร่กระจายของข่าวปลอมในประเทศไทย โดยพบว่าข่าวปลอมทางการเมืองเป็นประเภทที่แพร่กระจายมากที่สุดและส่งผลกระทบต่อสังคมในวงกว้าง

4. แนวคิดเกี่ยวกับการรู้เท่าทันสื่อดิจิทัล

Buckingham (2015) เสนอว่าการรู้เท่าทันสื่อดิจิทัลเป็นทักษะสำคัญในการเป็นพลเมืองในยุคดิจิทัล ประกอบด้วยความสามารถในการเข้าถึง วิเคราะห์ ประเมิน และสร้างเนื้อหาสื่อ รวมถึงความเข้าใจในบริบททางสังคม การเมือง และเศรษฐกิจของสื่อดิจิทัล ศ.ดร.พิรงรอง รามสูต และคณะ (2564) ได้ศึกษาสถานการณ์การรู้เท่าทันสื่อดิจิทัลของประชาชนไทย และเสนอแนวทางการพัฒนาทักษะการรู้เท่าทันสื่อเพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองอย่างมีคุณภาพ

ผลกระทบของสื่อสังคมออนไลน์ต่อกระบวนการทางการเมือง

สื่อสังคมออนไลน์ได้ส่งผลกระทบต่อกระบวนการทางการเมืองในหลายมิติ ทั้งในแง่บวกและลบ การวิเคราะห์ผลกระทบเหล่านี้จะช่วยให้เข้าใจถึงการเปลี่ยนแปลงของภูมิทัศน์ทางการเมืองในยุคดิจิทัล

1. ผลกระทบเชิงบวก

1.1 การเพิ่มการเข้าถึงข้อมูลทางการเมือง สื่อสังคมออนไลน์ได้เพิ่มโอกาสในการเข้าถึงข้อมูลทางการเมืองให้กับประชาชนทั่วไป Bimber (2014) ชี้ให้เห็นว่าการเข้าถึงข้อมูลที่ง่ายขึ้นนี้ส่งผลให้ประชาชนมีความรู้ทางการเมืองมากขึ้นและสามารถตัดสินใจทางการเมืองได้อย่างมีข้อมูลมากขึ้น งานวิจัยของ ดร.สมชาย ปรียาศิลปกุล (2564) พบว่าสื่อสังคมออนไลน์เป็นแหล่งข้อมูลทางการเมืองที่สำคัญสำหรับคนไทย โดยเฉพาะในกลุ่มคนรุ่นใหม่ ซึ่งส่งผลให้เกิดการตื่นตัวทางการเมืองมากขึ้น

1.2 การสร้างพื้นที่สาธารณะสำหรับการแสดงความคิดเห็นทางการเมือง Loader และ Mercea (2011) เสนอว่าสื่อสังคมออนไลน์ได้สร้างพื้นที่สาธารณะดิจิทัลที่เปิดโอกาสให้ประชาชนสามารถแสดงความคิดเห็นทางการเมืองได้อย่างกว้างขวางมากขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม รศ.ดร.ประจักษ์ ก้องกีรติ (2563) วิเคราะห์ว่าสื่อสังคมออนไลน์ได้เปิดพื้นที่ให้กับเสียงที่หลากหลายในสังคมไทย รวมถึงกลุ่มคนชายขอบที่มักไม่ได้รับการรับฟังในสื่อกระแสหลัก ซึ่งส่งผลให้เกิดการถกเถียงทางการเมืองที่หลากหลายมากขึ้น

1.3 การระดมมวลชนและการจัดตั้งทางการเมือง Bennett และ Segerberg (2012) ชี้ให้เห็นว่าสื่อสังคมออนไลน์ได้เปลี่ยนแปลงรูปแบบการระดมมวลชนและการเคลื่อนไหวทางสังคม โดยเอื้อให้เกิดการรวมกลุ่มแบบหลวม ๆ และการเคลื่อนไหวที่ไม่จำเป็นต้องมีโครงสร้างองค์กรที่เป็นทางการ ผศ.ดร.ประภาส ปิ่นตบแต่ง (2565) ได้ศึกษาการใช้สื่อสังคมออนไลน์ในการระดมพลและจัดการชุมนุมของกลุ่มเคลื่อนไหวทางการเมืองในช่วงปี 2563–2564 พบว่าสื่อสังคมออนไลน์มีบทบาทสำคัญในการประสานงาน เผยแพร่ข้อมูล และสร้างการมีส่วนร่วมในการเคลื่อนไหวทางการเมือง

2. ผลกระทบเชิงลบ

2.1 การแพร่กระจายของข่าวปลอมและข้อมูลบิดเบือน

Vosoughi et al. (2018) พบว่าข่าวปลอมมีแนวโน้มที่จะแพร่กระจายบนสื่อสังคมออนไลน์ได้เร็วและกว้างกว่าข่าวจริง โดยเฉพาะในประเด็นทางการเมือง ซึ่งส่งผลกระทบต่อความรู้และการตัดสินใจทางการเมืองของประชาชน งานวิจัยของ ศูนย์สำรวจก่อนแซร์ สำนักข่าวไทย อสมท (2565) พบว่าข่าวปลอมทางการเมืองเป็นประเภทที่แพร่กระจายมากที่สุดในสื่อสังคมออนไลน์ของไทย ซึ่งส่งผลกระทบต่อความเชื่อมั่นในสถาบันทางการเมืองและกระบวนการประชาธิปไตย

2.2 การสร้าง echo chambers และการแบ่งขั้วทางการเมือง

Sunstein (2017) เสนอว่าสื่อสังคมออนไลน์มีแนวโน้มที่จะสร้าง "echo chambers" หรือห้องสะท้อนเสียง ที่ผู้ใช้มักจะเสพข้อมูลที่สอดคล้องกับความเชื่อของตนเอง นำไปสู่การเสริมแรงความคิดเดิมและการแบ่งแยกทางความคิด ผศ.ดร.พิรงรอง รามสูต (2565) ได้ศึกษาปรากฏการณ์ echo chambers ในสื่อสังคมออนไลน์ของไทย และพบว่าส่งผลให้เกิดการแบ่งขั้วทางการเมืองที่รุนแรงมากขึ้น โดยเฉพาะในประเด็นที่มีความอ่อนไหวทางการเมือง

2.3 การแทรกแซงกระบวนการเลือกตั้งโดยต่างชาติ

Jamieson (2020) วิเคราะห์การแทรกแซงการเลือกตั้งในสหรัฐอเมริกาผ่านสื่อสังคมออนไลน์ โดยชี้ให้เห็นถึงความเสี่ยงของการใช้ข้อมูลส่วนบุคคลและการโฆษณาที่เฉพาะเจาะจงในการโน้มน้าวผู้มีสิทธิเลือกตั้ง แม้ว่าในประเทศไทยยังไม่มีหลักฐานชัดเจนของการแทรกแซงการเลือกตั้งโดยต่างชาติผ่านสื่อสังคมออนไลน์ แต่ ดร.พนม คลี่ฉายา (2566) ได้เตือนถึงความเสี่ยงนี้และเสนอให้มีการพัฒนามาตรการป้องกันที่เหมาะสม

2.4 ความท้าทายต่อความเป็นส่วนตัวและการใช้ข้อมูลในทางที่ผิด

Kreiss และ Howard (2010) ชี้ให้เห็นถึงความเสี่ยงในการละเมิดความเป็นส่วนตัวและการใช้ข้อมูลส่วนบุคคลในทางที่ผิดผ่านสื่อสังคมออนไลน์ โดยเฉพาะในบริบทของการรณรงค์ทางการเมือง ในประเทศไทย รศ.ดร.แอนนา จุมพลเสถียร (2565) ได้ศึกษาการใช้ข้อมูลส่วนบุคคลในการทำ micro-targeting ทางการเมืองผ่านสื่อสังคมออนไลน์ และเสนอให้มีการพัฒนากฎหมายและแนวปฏิบัติที่เหมาะสมเพื่อคุ้มครองสิทธิของผู้ใช้

แนวทางการรับมือกับความท้าทายของประชาธิปไตยในยุคดิจิทัล

การรับมือกับความท้าทายของประชาธิปไตยในยุคดิจิทัลจำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือจากหลายภาคส่วนและการดำเนินการในหลายมิติ ดังนี้

1. การพัฒนานโยบายและกฎหมาย

1.1 การกำหนดมาตรฐานความโปร่งใสในการโฆษณาทางการเมืองออนไลน์

Kreiss และ McGregor (2019) เสนอให้มีการกำหนดมาตรฐานความโปร่งใสในการโฆษณาทางการเมืองบนสื่อสังคมออนไลน์ เช่น การเปิดเผยแหล่งที่มาของเงินทุน และการสร้างฐานข้อมูลสาธารณะสำหรับโฆษณาทางการเมืองทั้งหมด ในประเทศไทย ศ.ดร.นครินทร์ เมฆไตรรัตน์ (2565) เสนอให้มีการปรับปรุงกฎหมายเลือกตั้งให้ครอบคลุมการหาเสียงผ่านสื่อสังคมออนไลน์ โดยเน้นความโปร่งใสและการตรวจสอบได้

1.2 การพัฒนากฎหมายคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลในบริบททางการเมือง

Zuiderveen Borgesius et al. (2018) เสนอให้มีการพัฒนากฎหมายคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลที่ครอบคลุมการใช้ข้อมูลเพื่อวัตถุประสงค์ทางการเมือง โดยเฉพาะในการทำ micro-targeting ในบริบทของไทย รศ.ดร.ปริญญ์ เทวานฤมิตรกุล (2564) เสนอให้มีการทบทวนและปรับปรุงพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562 ให้ครอบคลุมการคุ้มครองข้อมูลในบริบทของการรณรงค์ทางการเมืองและการเลือกตั้ง

2. การส่งเสริมการรู้เท่าทันสื่อดิจิทัล

2.1 การบรรจุหลักสูตรการรู้เท่าทันสื่อในระบบการศึกษา

Buckingham (2015) เสนอให้มีการบรรจุหลักสูตรการรู้เท่าทันสื่อดิจิทัลในระบบการศึกษาทุกระดับ เพื่อพัฒนาทักษะการวิเคราะห์ ประเมิน และสร้างเนื้อหาสื่อ ในประเทศไทย ศ.ดร.พิรงรอง รามสูต และคณะ (2564) เสนอแนวทางการพัฒนาหลักสูตรการรู้เท่าทันสื่อดิจิทัลที่เหมาะสมกับบริบทของสังคมไทย โดยเน้นการพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์และการตรวจสอบข้อเท็จจริง

2.2 การรณรงค์สร้างความตระหนักรู้เกี่ยวกับข่าวปลอมและการตรวจสอบข้อเท็จจริง

Graves (2016) เสนอให้มีการสนับสนุนองค์กรตรวจสอบข้อเท็จจริงอิสระ และการรณรงค์ให้ประชาชนตระหนักถึงความสำคัญของการตรวจสอบข้อมูลก่อนเชื่อหรือแชร์ ในประเทศไทย สำนักงานพัฒนาธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ (สพธอ.) (2565) ได้จัดทำโครงการ "คนไทยรู้ทันสื่อ" เพื่อให้ความรู้และทักษะในการรับมือกับข่าวปลอมและข้อมูลบิดเบือน

3. การพัฒนาเทคโนโลยีเพื่อส่งเสริมประชาธิปไตย

3.1 การใช้เทคโนโลยีเพื่อเพิ่มการมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการทางการเมือง

Noveck (2018) เสนอแนวคิด "crowdlaw" หรือการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในกระบวนการนิติบัญญัติและการกำหนดนโยบาย ในประเทศไทย สถาบันพระปกเกล้า (2565) ได้พัฒนาแพลตฟอร์ม "ประชาไท" เพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการเสนอความคิดเห็นต่อร่างกฎหมายและนโยบายสาธารณะ

3.2 การพัฒนาระบบการตรวจจับและป้องกันการแพร่กระจายของข้อมูลเท็จ

Lazer et al. (2018) เสนอให้มีการพัฒนาระบบ AI และ machine learning ในการตรวจจับและป้องกันการแพร่กระจายของข่าวปลอมบนสื่อสังคมออนไลน์ ในประเทศไทย ศูนย์ต่อต้านข่าวปลอม กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม (2565) ได้พัฒนาระบบ AI ในการตรวจจับและวิเคราะห์ข่าวปลอม พร้อมทั้งสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับภาคส่วนต่างๆ ในการตรวจสอบข้อเท็จจริง

4. การสร้างความร่วมมือระหว่างภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาสังคม

4.1 การสร้างพันธมิตรระหว่างรัฐบาลและบริษัทเทคโนโลยี

Persily (2017) เสนอให้มีการสร้างความร่วมมือระหว่างรัฐบาลและบริษัทเทคโนโลยีในการพัฒนามาตรการป้องกันการแทรกแซงการเลือกตั้งและการเผยแพร่ข้อมูลเท็จ ในประเทศไทย คณะกรรมการการเลือกตั้ง (กกต.) (2566) ได้ลงนามบันทึกข้อตกลงความร่วมมือกับบริษัทเทคโนโลยีชั้นนำในการป้องกันการแทรกแซงการเลือกตั้งผ่านสื่อสังคมออนไลน์

4.2 การสนับสนุนองค์กรภาคประชาสังคมในการตรวจสอบและส่งเสริมประชาธิปไตย

Diamond (2019) เน้นย้ำความสำคัญของการสนับสนุนองค์กรภาคประชาสังคมในการทำหน้าที่ตรวจสอบและถ่วงดุลอำนาจรัฐ รวมถึงการส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน ในประเทศไทย มูลนิธิเพื่อการพัฒนาประชาธิปไตย (2565) ได้ดำเนินโครงการ "พลเมืองตื่นรู้" เพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองและการตรวจสอบใช้อำนาจรัฐผ่านสื่อสังคมออนไลน์

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

การศึกษานี้ได้วิเคราะห์ผลกระทบของสื่อสังคมออนไลน์ต่อกระบวนการทางการเมืองในระบบประชาธิปไตย โดยพิจารณาทั้งโอกาสและความท้าทายที่เกิดขึ้น สามารถสรุปประเด็นสำคัญได้ดังนี้

1. สื่อสังคมออนไลน์ได้เปลี่ยนแปลงภูมิทัศน์ทางการเมืองอย่างมีนัยสำคัญ โดยเพิ่มการเข้าถึงข้อมูล สร้างพื้นที่สาธารณะสำหรับการแสดงความคิดเห็น และเอื้อต่อการระดมมวลชนและการจัดตั้งทางการเมืองรูปแบบใหม่

2. ในขณะเดียวกัน สื่อสังคมออนไลน์ก็นำมาซึ่งความท้าทายสำคัญ เช่น การแพร่กระจายของข่าวปลอมและข้อมูลบิดเบือน การสร้าง echo chambers และการแบ่งขั้วทางการเมือง รวมถึงความเสี่ยงในการละเมิดความเป็นส่วนตัวและการแทรกแซงกระบวนการเลือกตั้ง

3. การรับมือกับความท้าทายเหล่านี้จำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือจากหลายภาคส่วนและการดำเนินการในหลายมิติ ทั้งการพัฒนานโยบายและกฎหมาย การส่งเสริมการรู้เท่าทันสื่อดิจิทัล การพัฒนาเทคโนโลยีเพื่อส่งเสริมประชาธิปไตย และการสร้างความร่วมมือระหว่างภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาสังคม

4. ในบริบทของประเทศไทย แม้จะมีการตื่นตัวและความพยายามในการรับมือกับความท้าทายเหล่านี้ แต่ยังคงมีความจำเป็นต้องพัฒนาและปรับปรุงในหลายด้าน โดยเฉพาะการสร้างสมดุลระหว่างการส่งเสริมเสรีภาพในการแสดงออกและการป้องกันผลกระทบเชิงลบจากการใช้สื่อสังคมออนไลน์

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. พัฒนากฎหมายและนโยบายที่ครอบคลุมและทันสมัย: รัฐบาลควรเร่งพัฒนาและปรับปรุงกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการใช้สื่อสังคมออนไลน์ในทางที่ผิด การคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล และการป้องกันการแทรกแซงกระบวนการเลือกตั้ง โดยคำนึงถึงความสมดุลระหว่างการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพและการรักษาความมั่นคงของประเทศ

2. ส่งเสริมการรู้เท่าทันสื่อดิจิทัลอย่างเป็นระบบ: กระทรวงศึกษาธิการและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรบูรณาการการสอนทักษะการรู้เท่าทันสื่อดิจิทัลเข้าสู่หลักสูตรการศึกษาทุกระดับ รวมถึงจัดทำโครงการรณรงค์สร้างความตระหนักรู้สำหรับประชาชนทั่วไป

3. สนับสนุนการพัฒนาเทคโนโลยีเพื่อส่งเสริมประชาธิปไตย: รัฐบาลควรจัดสรรงบประมาณและสร้างแรงจูงใจให้การวิจัยและพัฒนาเทคโนโลยีที่ช่วยส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมือง การตรวจจับข่าวปลอม และการรักษาความปลอดภัยของข้อมูล

4. สร้างความร่วมมือระหว่างภาคส่วนต่างๆ: ส่งเสริมการสร้างเครือข่ายความร่วมมือระหว่างภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาสังคม ในการร่วมกันแก้ไขปัญหาและพัฒนาแนวทางการใช้สื่อสังคมออนไลน์เพื่อส่งเสริมประชาธิปไตย

5. พัฒนาระบบการกำกับดูแลที่มีประสิทธิภาพ: สร้างกลไกการกำกับดูแลที่มีความยืดหยุ่นและปรับตัวได้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยี โดยเน้นการสร้างความร่วมมือระหว่างภาครัฐและผู้ใช้บริการแพลตฟอร์มสื่อสังคมออนไลน์

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยในอนาคต

1. การศึกษาผลกระทบระยะยาวของสื่อสังคมออนไลน์ต่อพฤติกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมือง: ควรมีการวิจัยเชิงยาวเพื่อติดตามการเปลี่ยนแปลงของพฤติกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนไทยในช่วงเวลาหลายปี

2. การพัฒนาเครื่องมือวัดและประเมินผลกระทบของสื่อสังคมออนไลน์ต่อประชาธิปไตย: ควรมีการพัฒนาตัวชี้วัดและเครื่องมือที่เหมาะสมสำหรับการประเมินผลกระทบของสื่อสังคมออนไลน์ต่อคุณภาพของประชาธิปไตยในบริบทของประเทศไทย

3. การศึกษาเปรียบเทียบระหว่างประเทศในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้: ควรมีการวิจัยเชิงเปรียบเทียบเกี่ยวกับผลกระทบของสื่อสังคมออนไลน์ต่อประชาธิปไตยในประเทศต่างๆ ในภูมิภาค เพื่อเรียนรู้จากประสบการณ์และแนวทางปฏิบัติที่ดี

4. การวิจัยเกี่ยวกับประสิทธิภาพของมาตรการต่างๆ ในการรับมือกับความท้าทาย: ควรมีการประเมินผลของนโยบายและมาตรการต่างๆ ที่ได้ดำเนินการไปแล้ว เพื่อปรับปรุงและพัฒนาแนวทางการรับมือให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น

5. การศึกษาผลกระทบของเทคโนโลยีใหม่ๆ เช่น AI และ deep learning ต่อกระบวนการประชาธิปไตย: ควรมีการวิจัยเชิงคาดการณ์เกี่ยวกับผลกระทบของเทคโนโลยีที่กำลังพัฒนาอย่างรวดเร็ว เพื่อเตรียมความพร้อมในการรับมือกับความท้าทายในอนาคต

การศึกษาและการดำเนินการตามแนวทางข้างต้นจะช่วยให้ประเทศไทยสามารถรับมือกับความท้าทายของประชาธิปไตยในยุคดิจิทัลได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น และนำไปสู่การพัฒนาประชาธิปไตยที่มีคุณภาพและยั่งยืนในบริบทของสังคมดิจิทัล

เอกสารอ้างอิง

- คณะกรรมการการเลือกตั้ง. (2566). *บันทึกข้อตกลงความร่วมมือระหว่างคณะกรรมการการเลือกตั้งและบริษัทเทคโนโลยีชั้นนำในการป้องกันและปราบปรามการเลือกตั้งผ่านสื่อสังคมออนไลน์*. ผู้แต่ง.
- ชัยวัฒน์ สถาอานันท์. (2564). *พลเมืองดิจิทัลกับประชาธิปไตยไทย*. สถาบันพระปกเกล้า.
- นิธิดา แสงสิงแก้ว. (2566). อารมณ์ร่วมทางการเมืองบนทวิตเตอร์: กรณีศึกษาการเคลื่อนไหวทางการเมืองในประเทศไทย. *วารสารนิเทศศาสตร์*, 41(2), 1-20.
- ประภาส ปิ่นตบแต่ง. (2565). การใช้สื่อสังคมออนไลน์ในการเคลื่อนไหวทางการเมืองของกลุ่มคนรุ่นใหม่ในประเทศไทย (2563-2564). *วารสารสังคมวิทยามานุษยวิทยา*, 41(1), 31-62.
- ปริญญญา เทวานฤมิตรกุล. (2564). การคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลในบริบทของการเลือกตั้ง: ความท้าทายและแนวทางการพัฒนากฎหมายไทย. *วารสารนิติศาสตร์*, 50(2), 267-298.
- พนม คลี่ฉายา. (2566). ความเสี่ยงของการแทรกแซงการเลือกตั้งผ่านสื่อสังคมออนไลน์: บทเรียนสำหรับประเทศไทย. *วารสารรัฐศาสตร์*, 74(1), 1-25.

- พิรงรอง รามสูต และคณะ. (2564). การศึกษาสถานการณ์การรู้เท่าทันสื่อดิจิทัลของประชาชนไทย. สำนักงานกองทุนพัฒนาสื่อปลอดภัยและสร้างสรรค์.
- พิรงรอง รามสูต. (2565). Echo Chambers ในสื่อสังคมออนไลน์: ผลกระทบต่อการแบ่งขั้วทางการเมืองในสังคมไทย. *วารสารนิเทศศาสตร์*, 40(3), 1-25.
- มูลนิธิเพื่อการพัฒนาประชาธิปไตย. (2565). รายงานผลการดำเนินโครงการ "พลเมืองตื่นรู้" ประจำปี 2565. ผู้แต่ง.
- วิโรจน์ สุขพิศาล. (2565). การเคลื่อนไหวทางการเมืองของคนรุ่นใหม่ในประเทศไทย: มุมมองผ่านแนวคิด networked publics. *วารสารรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์*, 13(1), 1-25.
- ศูนย์ข่าวก่อนแชร์ สำนักข่าวไทย อสมท. (2565). รายงานสถานการณ์ข่าวปลอมในประเทศไทย ประจำปี 2565. อสมท.
- ศูนย์ต่อต้านข่าวปลอม กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม. (2565). รายงานประจำปี 2565: การดำเนินงานด้านการต่อต้านข่าวปลอมในประเทศไทย. ผู้แต่ง.
- สถาบันพระปกเกล้า. (2565). รายงานการพัฒนาแพลตฟอร์ม "ประชาไท" เพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการนิติบัญญัติ. ผู้แต่ง.
- สมชาย ปรีชาศิลป์กุล. (2564). สื่อสังคมออนไลน์กับการตื่นตัวทางการเมืองของคนรุ่นใหม่ในประเทศไทย. *วารสารสังคมศาสตร์*, 51(2), 1-30.
- สำนักงานพัฒนาธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์. (2565). รายงานผลการดำเนินงานโครงการ "คนไทยรู้ทันสื่อ" ประจำปี 2565. ผู้แต่ง.
- แอนนา จุมพลเสถียร. (2565). การใช้ข้อมูลส่วนบุคคลในการทำ micro-targeting ทางการเมืองผ่านสื่อสังคมออนไลน์: กรณีศึกษาประเทศไทย. *วารสารนิเทศศาสตร์*, 40(4), 1-30.
- Bennett, W. L., & Segerberg, A. (2012). The logic of connective action: Digital media and the personalization of contentious politics. *Information, Communication & Society*, 15(5), 739-768. <https://doi.org/10.1080/1369118X.2012.670661>
- Bimber, B. (2014). Digital media in the Obama campaigns of 2008 and 2012: Adaptation to the personalized political communication environment. *Journal of Information Technology & Politics*, 11(2), 130-150. <https://doi.org/10.1080/19331681.2014.895691>
- Boulianne, S. (2015). Social media use and participation: A meta-analysis of current research. *Information, Communication & Society*, 18(5), 524-538. <https://doi.org/10.1080/1369118X.2015.1008542>

- boyd, d. (2010). Social Network Sites as Networked Publics: Affordances, Dynamics, and Implications. In Z. Papacharissi (Ed.), *Networked Self: Identity, Community, and Culture on Social Network Sites* (pp. 39–58). Routledge.
- Buckingham, D. (2015). Defining digital literacy: What do young people need to know about digital media? *Nordic Journal of Digital Literacy*, 10(Jubileumsnummer), 21–35.
- Diamond, L. (2019). The Road to Digital Unfreedom: The Threat of Postmodern Totalitarianism. *Journal of Democracy*, 30(1), 20–24. <https://doi.org/10.1353/jod.2019.0001>
- Graves, L. (2016). *Deciding what's true: The rise of political fact-checking in American journalism*. Columbia University Press.
- Habermas, J. (1989). *The Structural Transformation of the Public Sphere: An Inquiry into a Category of Bourgeois Society*. MIT Press.
- Jamieson, K. H. (2020). *Cyberwar: How Russian hackers and trolls helped elect a president: What we don't, can't, and do know*. Oxford University Press.
- Kanchanatane, K. (2021). Social Media and Political Participation in Thailand. *Journal of MCU Social Science Review*, 10(2), 270–283.
- Kemp, S. (2023). *Digital 2023: Global overview report*. DataReportal. <https://datareportal.com/reports/digital-2023-global-overview-report>
- Kreiss, D., & Howard, P. N. (2010). New challenges to political privacy: Lessons from the first US Presidential race in the Web 2.0 era. *International Journal of Communication*, 4, 19.
- Kreiss, D., & McGregor, S. C. (2019). The "arbiters of what our voters see": Facebook and Google's struggle with policy, process, and enforcement around political advertising. *Political Communication*, 36(4), 499–522. <https://doi.org/10.1080/10584609.2019.1619639>
- Lazer, D. M., Baum, M. A., Benkler, Y., Berinsky, A. J., Greenhill, K. M., Menczer, F., Metzger, M., Nyhan, B., Pennycook, G., Rothschild, D., Schudson, M., Sloman, S. A., Sunstein, C. R., Thorson, E. A., Watts, D. J., & Zittrain, J. L. (2018). The science of fake news. *Science*, 359(6380), 1094–1096. <https://doi.org/10.1126/science.aao2998>
- Loader, B. D., & Mercea, D. (2011). Networking democracy? Social media innovations and participatory politics. *Information, Communication & Society*, 14(6), 757–769. <https://doi.org/10.1080/1369118X.2011.592648>

- Macintosh, A. (2004). Characterizing e-participation in policy-making. In *Proceedings of the 37th Annual Hawaii International Conference on System Sciences*. IEEE.
<https://doi.org/10.1109/HICSS.2004.1265300>
- Mossberger, K., Tolbert, C. J., & McNeal, R. S. (2007). *Digital citizenship: The Internet, society, and participation*. MIT Press.
- Noveck, B. S. (2018). Crowdlaw: Collective intelligence and lawmaking. *Analyse & Kritik*, 40(2), 359–380. <https://doi.org/10.1515/auk-2018-0020>
- Papacharissi, Z. (2015). *Affective publics: Sentiment, technology, and politics*. Oxford University Press.
- Pariser, E. (2011). *The filter bubble: What the Internet is hiding from you*. Penguin UK.
- Persily, N. (2017). The 2016 US Election: Can democracy survive the internet? *Journal of Democracy*, 28(2), 63–76. <https://doi.org/10.1353/jod.2017.0025>
- Pongsawat, P. (2020). Social Media and Political Mobilization in Thailand. In S. Chachavalpongpun (Ed.), *Routledge Handbook of Contemporary Thailand* (pp. 348–361). Routledge.
- Sinpeng, A. (2021). Hashtag activism: Social media and the #FreeYouth protests in Thailand. *Critical Asian Studies*, 53(2), 192–205. <https://doi.org/10.1080/14672715.2021.1882866>
- Sombatpoonsiri, J. (2018). *Manipulating civic space: Cyber trolling in Thailand and the Philippines* (GIGA Focus Asia No. 3). German Institute of Global and Area Studies. <https://www.giga-hamburg.de/en/publications/11574687-manipulating-civic-space-cyber-trolling-thailand-philippines/>
- Sunstein, C. R. (2017). *#Republic: Divided democracy in the age of social media*. Princeton University Press.
- Thananithichot, S. (2022). Polarization and Social Media: The Case of Thailand. In M. Oswald (Ed.), *The Palgrave Handbook of Digital Politics* (pp. 525–545). Palgrave Macmillan.
- Tucker, J. A., Guess, A., Barberá, P., Vaccari, C., Siegel, A., Sanovich, S., Stukal, D., & Nyhan, B. (2017). *Social media, political polarization, and political disinformation: A review of the scientific literature*. Hewlett Foundation. <https://ssrn.com/abstract=3144139>
- Vaidhyathan, S. (2018). *Antisocial media: How Facebook disconnects us and undermines democracy*. Oxford University Press.
- Vosoughi, S., Roy, D., & Aral, S. (2018). The spread of true and false news online. *Science*, 359(6380), 1146–1151. <https://doi.org/10.1126/science.aap9559>

Zuiderveen Borgesius, F. J., Möller, J., Kruijemeier, S., Ó Fathaigh, R., Irion, K., Dobber, T., Bodo, B., & de Vreese, C. (2018). Online political microtargeting: Promises and threats for democracy. *Utrecht Law Review*, 14(1), 82–96. <http://doi.org/10.18352/ulr.420>

แนวคิดเสรีนิยมใหม่กับการเปลี่ยนแปลงบทบาทของรัฐในศตวรรษที่ 21

Neoliberalism and the Changing Role of the State in the 21st Century

ละอองดาว ชาทองยศ

Laongdao Chatongyot

โรงเรียนหทัยคริสเตียน

Hathai Christian School

*Corresponding author, e-mail: bovy1717@gmail.com

Received: 10 February 2024, Revised: 14 February 2024, Accepted: 18 March 2024

บทคัดย่อ

บทความนี้มุ่งศึกษาอิทธิพลของแนวคิดเสรีนิยมใหม่ต่อการเปลี่ยนแปลงบทบาทของรัฐในศตวรรษที่ 21 โดยวิเคราะห์หลักการสำคัญของเสรีนิยมใหม่ ได้แก่ การแปรรูปรัฐวิสาหกิจ การลดกฎระเบียบทางเศรษฐกิจ การเปิดเสรีทางการค้าและการลงทุน และการลดบทบาทรัฐในการจัดสวัสดิการสังคม บทความอภิปรายถึงการเปลี่ยนแปลงบทบาทของรัฐในด้านต่างๆ เช่น การลดขนาดภาครัฐ การกำกับดูแลแทนการควบคุมโดยตรง การส่งเสริมการแข่งขันและนวัตกรรม และการสร้างความร่วมมือระหว่างภาครัฐ เอกชน และประชาสังคม นอกจากนี้ยังวิเคราะห์ผลกระทบและข้อวิจารณ์ต่อแนวคิดเสรีนิยมใหม่ โดยเฉพาะในประเด็นความเหลื่อมล้ำทางสังคม ความยั่งยืนทางเศรษฐกิจ และผลกระทบต่อแรงงานและสิ่งแวดล้อม บทความสรุปด้วยการเสนอแนวทางการสร้างสมดุลระหว่างกลไกตลาดและบทบาทของรัฐ เพื่อรับมือกับความท้าทายในโลกยุคปัจจุบัน

คำสำคัญ: เสรีนิยมใหม่, บทบาทของรัฐ, การกำกับดูแล, นวัตกรรม, ความเหลื่อมล้ำทางสังคม

Abstract

This article examines the influence of neoliberalism on the changing role of the state in the 21st century. It analyzes the key principles of neoliberalism, including privatization, deregulation, trade and investment liberalization, and the reduction of state welfare provision. The article discusses the transformation of the state's role in various aspects, such as downsizing the public sector, shifting from direct control to regulation, promoting competition and innovation, and fostering collaboration among the public, private, and civil society sectors. Furthermore, it analyzes the impacts and

criticisms of neoliberalism, particularly regarding social inequality, economic sustainability, and effects on labor and the environment. The article concludes by proposing approaches to balance market mechanisms and state intervention to address contemporary global challenges.

Keywords: Neoliberalism, Role of the state, Regulation, Innovation, Social inequality

บทนำ

แนวคิดเสรีนิยมใหม่ (Neoliberalism) เป็นปรัชญาทางเศรษฐกิจและการเมืองที่มีอิทธิพลอย่างมากต่อนโยบายสาธารณะทั่วโลกในช่วงปลายศตวรรษที่ 20 และต้นศตวรรษที่ 21 แนวคิดนี้เริ่มมีบทบาทสำคัญในช่วงทศวรรษ 1970 และ 1980 ท่ามกลางวิกฤตเศรษฐกิจโลกและการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองในหลายประเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่งภายใต้การนำของนายกรัฐมนตรีมาร์กาเร็ต แทตเชอร์ แห่งสหราชอาณาจักร และประธานาธิบดีโรนัลด์ เรแกน แห่งสหรัฐอเมริกา (Harvey, 2007)

เสรีนิยมใหม่มีรากฐานมาจากแนวคิดเสรีนิยมคลาสสิกที่เน้นเสรีภาพของปัจเจกบุคคลและกลไกตลาดเสรี แต่ได้พัฒนาและปรับเปลี่ยนให้เข้ากับบริบทของโลกสมัยใหม่ นักคิดสำคัญที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาแนวคิดนี้ได้แก่ Friedrich Hayek และ Milton Friedman จากสำนักคิดชิคาโก (Chicago School of Economics) ซึ่งเน้นย้ำถึงความสำคัญของเสรีภาพทางเศรษฐกิจและการจำกัดบทบาทของรัฐ (Stedman Jones, 2012)

แนวคิดเสรีนิยมใหม่ส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงบทบาทของรัฐอย่างมีนัยสำคัญ โดยเฉพาะในด้านการจัดการเศรษฐกิจและการให้บริการสาธารณะ หลักการสำคัญของเสรีนิยมใหม่ ได้แก่ การแปรรูปรัฐวิสาหกิจ การลดกฎระเบียบทางเศรษฐกิจ การเปิดเสรีทางการค้าและการลงทุน และการลดบทบาทรัฐในการจัดสวัสดิการสังคม ซึ่งล้วนแล้วแต่ส่งผลกระทบต่อโครงสร้างและหน้าที่ของรัฐในหลายมิติ

การแพร่กระจายของแนวคิดนี้ไม่ได้จำกัดอยู่เพียงในประเทศพัฒนาแล้วเท่านั้น แต่ยังส่งผลต่อประเทศกำลังพัฒนาทั่วโลกผ่านนโยบายการปรับโครงสร้างทางเศรษฐกิจที่ได้รับการสนับสนุนจากองค์กรระหว่างประเทศ เช่น ธนาคารโลกและกองทุนการเงินระหว่างประเทศ (IMF) ในประเทศไทย นักวิชาการอย่าง ผาสุก พงษ์ไพจิตร (2560) ได้ชี้ให้เห็นว่าแนวคิดเสรีนิยมใหม่เริ่มมีอิทธิพลตั้งแต่ทศวรรษ 1980 และมีบทบาทสำคัญในการกำหนดทิศทางการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่งหลังวิกฤตเศรษฐกิจในปี 1997

อย่างไรก็ตาม การนำแนวคิดเสรีนิยมใหม่มาปฏิบัติได้ก่อให้เกิดผลกระทบทั้งในแง่บวกและลบ ในขณะที่ผู้สนับสนุนมองว่าแนวคิดนี้ช่วยเพิ่มประสิทธิภาพทางเศรษฐกิจและส่งเสริมการเติบโต แต่ผู้วิจารณ์กลับมองว่าเสรีนิยมใหม่นำไปสู่ปัญหาความเหลื่อมล้ำที่เพิ่มขึ้น การลดทอนอำนาจของรัฐในการแก้ปัญหาสังคม และผลกระทบด้านลบต่อสิ่งแวดล้อม (Stiglitz, 2019)

ในบริบทของศตวรรษที่ 21 ที่โลกกำลังเผชิญกับความท้าทายใหม่ๆ เช่น การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ การระบาดของโรคระดับโลก และการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีอย่างรวดเร็ว คำถามเกี่ยวกับบทบาทที่เหมาะสมของรัฐและขอบเขตของการแทรกแซงทางเศรษฐกิจยิ่งทวีความสำคัญมากขึ้น

บทความนี้มุ่งวิเคราะห์อิทธิพลของแนวคิดเสรีนิยมใหม่ต่อการเปลี่ยนแปลงบทบาทของรัฐในศตวรรษที่ 21 โดยจะพิจารณาถึงการเปลี่ยนแปลงในด้านต่างๆ ผลกระทบที่เกิดขึ้น ตลอดจนข้อวิพากษ์วิจารณ์ต่อแนวคิดนี้ เพื่อนำไปสู่การอภิปรายเกี่ยวกับทิศทางการพัฒนานโยบายสาธารณะที่เหมาะสมในอนาคต

แนวคิดเสรีนิยมใหม่: ความหมายและหลักการสำคัญ

เสรีนิยมใหม่ (Neoliberalism) เป็นแนวคิดทางเศรษฐกิจและการเมืองที่มุ่งเน้นการส่งเสริมเสรีภาพของปัจเจกบุคคล การดำเนินการทางเศรษฐกิจโดยเอกชน และการลดบทบาทของรัฐในระบบเศรษฐกิจ แนวคิดนี้พัฒนามาจากทฤษฎีเสรีนิยมคลาสสิก แต่มีการปรับให้เข้ากับบริบทของโลกสมัยใหม่ (Thorsen, 2010)

ความหมายของเสรีนิยมใหม่มีความซับซ้อนและมีการตีความที่หลากหลาย แต่โดยทั่วไปแล้วเสรีนิยมใหม่หมายถึงชุดนโยบายทางเศรษฐกิจที่เน้นการเปิดเสรีทางการค้า การลดการแทรกแซงของรัฐในระบบเศรษฐกิจ และการส่งเสริมบทบาทของภาคเอกชน (Harvey, 2007)

หลักการสำคัญของแนวคิดเสรีนิยมใหม่ประกอบด้วย

1. การแปรรูปรัฐวิสาหกิจ (Privatization) เป็นการโอนกิจการของรัฐให้เอกชนดำเนินการ โดยมีเป้าหมายเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพและลดภาระทางการคลังของรัฐ แนวคิดนี้อยู่บนพื้นฐานความเชื่อว่าภาคเอกชนมีแรงจูงใจในการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพมากกว่าภาครัฐ (Megginson & Netter, 2001) ตัวอย่างเช่น การแปรรูปรัฐวิสาหกิจด้านโทรคมนาคม พลังงาน และการขนส่งในหลายประเทศทั่วโลก

2. การลดกฎระเบียบทางเศรษฐกิจ (Deregulation) เป็นการผ่อนคลายหรือยกเลิกกฎระเบียบที่ควบคุมการดำเนินธุรกิจ เพื่อส่งเสริมการแข่งขันและการเติบโตทางเศรษฐกิจ แนวคิดนี้เชื่อว่ากฎระเบียบที่มากเกินไปจะเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาทางเศรษฐกิจและนวัตกรรม (Stigler, 1971) ตัวอย่างเช่น การผ่อนคลายกฎระเบียบในภาคการเงินและการธนาคารในสหรัฐอเมริกาและยุโรปในช่วงทศวรรษ 1980 และ 1990

3. การเปิดเสรีทางการค้าและการลงทุน (Trade and Investment Liberalization) เป็นการลดอุปสรรคทางการค้าระหว่างประเทศ เช่น การลดภาษีนำเข้า การยกเลิกโควตาการนำเข้า และการอนุญาตให้ต่างชาติเข้ามาลงทุนได้มากขึ้น แนวคิดนี้เชื่อว่าการค้าเสรีจะนำไปสู่การจัดสรรทรัพยากรที่มีประสิทธิภาพมากขึ้นในระดับโลก (Bhagwati, 2004) ตัวอย่างเช่น การจัดตั้งองค์การการค้าโลก (WTO) และการทำข้อตกลงการค้าเสรีระหว่างประเทศต่างๆ

4. การลดบทบาทรัฐในการจัดสวัสดิการสังคม (Reduction of State Welfare) เป็นการลดการแทรกแซงของรัฐในการจัดสวัสดิการ โดยให้เอกชนและกลไกตลาดมีบทบาทมากขึ้น แนวคิดนี้เชื่อว่าการจัดสวัสดิการโดยรัฐอาจสร้างแรงจูงใจที่ไม่เหมาะสมและเป็นภาระทางการคลังในระยะยาว (Friedman & Friedman, 1980) ตัวอย่างเช่น การปฏิรูประบบบำนาญ การแปรรูปบริการสุขภาพ และการลดงบประมาณด้านสวัสดิการสังคมในหลายประเทศ

5. การรักษาวินัยทางการคลังและการเงิน (Fiscal and Monetary Discipline) เน้นการควบคุมการใช้จ่ายของรัฐ การรักษาเสถียรภาพทางการเงิน และการควบคุมเงินเฟ้อ แนวคิดนี้เชื่อว่าการขาดดุลงบประมาณและการพิมพ์เงินเพิ่มอย่างไม่ระมัดระวังจะนำไปสู่ปัญหาทางเศรษฐกิจในระยะยาว (Barro & Gordon, 1983) ตัวอย่างเช่น การกำหนดเป้าหมายเงินเฟ้อของธนาคารกลางและการจำกัดการขาดดุลงบประมาณในสหภาพยุโรป

6. การส่งเสริมความเป็นปัจเจกและความรับผิดชอบส่วนบุคคล (Individualism and Personal Responsibility) เน้นการลดการพึ่งพารัฐและส่งเสริมให้ปัจเจกบุคคลรับผิดชอบต่อชีวิตและความเป็นอยู่ของตนเองมากขึ้น แนวคิดนี้เชื่อว่าการพึ่งพารัฐมากเกินไปจะทำลายแรงจูงใจในการทำงานและความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ของบุคคล (Hayek, 1944) ตัวอย่างเช่น การปฏิรูประบบการศึกษาที่เน้นการแข่งขันและทางเลือก และการส่งเสริมการออมเพื่อการเกษียณด้วยตนเอง

ผาสุก พงษ์ไพจิตร (2560) ได้อธิบายว่า แนวคิดเสรีนิยมใหม่เริ่มมีอิทธิพลในประเทศไทยตั้งแต่ทศวรรษ 1980 ผ่านนโยบายการปรับโครงสร้างทางเศรษฐกิจที่ได้รับการสนับสนุนจากองค์กรระหว่าง

ประเทศ เช่น ธนาคารโลกและกองทุนการเงินระหว่างประเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่งหลังวิกฤตเศรษฐกิจในปี 1997 ที่ประเทศไทยต้องปฏิบัติตามเงื่อนไขของ IMF ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดเสรีนิยมใหม่ เช่น การแปรรูปรัฐวิสาหกิจ การเปิดเสรีทางการเงิน และการลดการแทรกแซงของรัฐในระบบเศรษฐกิจ

อย่างไรก็ตาม การนำหลักการเหล่านี้ไปปฏิบัติก็มีความแตกต่างกันในแต่ละประเทศ ขึ้นอยู่กับบริบททางการเมือง เศรษฐกิจ และสังคมของแต่ละประเทศ นอกจากนี้ ยังมีข้อถกเถียงเกี่ยวกับผลกระทบของนโยบายเสรีนิยมใหม่ต่อความเหลื่อมล้ำทางสังคม ความมั่นคงทางเศรษฐกิจ และคุณภาพชีวิตของประชาชน ซึ่งจะได้อภิปรายในส่วนต่อไปของบทความนี้

แนวคิดเสรีนิยมใหม่ (Neoliberalism) ได้ส่งผลกระทบอย่างมีนัยสำคัญต่อการเปลี่ยนแปลงบทบาทของรัฐในช่วงหลายทศวรรษที่ผ่านมา โดยเฉพาะอย่างยิ่งนับตั้งแต่ทศวรรษ 1980 เป็นต้นมา แนวคิดนี้มีรากฐานมาจากทฤษฎีเศรษฐศาสตร์ที่เน้นบทบาทของตลาดเสรีและการลดการแทรกแซงของรัฐในระบบเศรษฐกิจ (Harvey, 2005) ภายใต้อิทธิพลของแนวคิดเสรีนิยมใหม่ บทบาทของรัฐได้เปลี่ยนแปลงไปอย่างมาก โดยเฉพาะในด้านการจัดการเศรษฐกิจและการให้บริการสาธารณะ หนึ่งใน การเปลี่ยนแปลงที่สำคัญคือการแปรรูปรัฐวิสาหกิจ (Privatization) ซึ่งเป็นการโอนกิจการของรัฐให้เอกชนดำเนินการ โดยมีเป้าหมายเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพและลดภาระทางการคลังของรัฐ (Megginson & Netter, 2001) ตัวอย่างที่เห็นได้ชัดในหลายประเทศ เช่น การแปรรูปกิจการโทรคมนาคม การขนส่ง และพลังงาน นอกจากนี้ รัฐยังมีการลดกฎระเบียบทางเศรษฐกิจ (Deregulation) ซึ่งเป็นการผ่อนคลายหรือยกเลิกกฎระเบียบที่ควบคุมการดำเนินธุรกิจ เพื่อส่งเสริมการแข่งขันและการเติบโตทางเศรษฐกิจ (Stigler, 1971) การลดกฎระเบียบนี้มักเกิดขึ้นในภาคการเงินและการธนาคาร ซึ่งนำไปสู่การเติบโตอย่างรวดเร็วของตลาดการเงินโลก แต่ก็อาจนำมาซึ่งความเสี่ยงที่เพิ่มขึ้น ดังที่เห็นได้จากวิกฤตการเงินโลกในปี 2008 (Stiglitz, 2010)

การเปิดเสรีทางการค้าและการลงทุน (Trade and Investment Liberalization) เป็นอีกหนึ่งลักษณะสำคัญของการเปลี่ยนแปลงบทบาทรัฐภายใต้แนวคิดเสรีนิยมใหม่ โดยรัฐมีการลดอุปสรรคทางการค้าระหว่างประเทศ เช่น การลดภาษีนำเข้า และการอนุญาตให้ต่างชาติเข้ามาลงทุนได้มากขึ้น (Rodrik, 2011) แม้ว่าการเปิดเสรีทางการค้าจะนำมาซึ่งการเติบโตทางเศรษฐกิจในหลายประเทศ แต่ก็มีข้อวิจารณ์ว่าอาจนำไปสู่ความไม่เท่าเทียมที่เพิ่มขึ้นทั้งภายในประเทศและระหว่างประเทศ (Piketty, 2014) ในด้านสวัสดิการสังคม แนวคิดเสรีนิยมใหม่มักนำไปสู่การลดบทบาทรัฐในการจัดสวัสดิการ โดยให้เอกชนและกลไกตลาดมีบทบาทมากขึ้น (Esping-Andersen, 1990) นโยบายนี้อาจนำไปสู่การลดงบประมาณด้านสวัสดิการสังคม การปฏิรูประบบบำนาญ และการแปรรูปบริการสุขภาพในหลายประเทศ อย่างไรก็ตาม มีข้อวิจารณ์ว่าการลดบทบาทรัฐในด้านนี้อาจส่งผลกระทบต่อความเหลื่อมล้ำทางสังคมและคุณภาพชีวิตของประชาชน โดยเฉพาะกลุ่มผู้มีรายได้น้อย (Standing, 2011) ในขณะเดียวกัน รัฐได้เปลี่ยนบทบาทจากผู้ควบคุมโดยตรงมาเป็นผู้กำกับดูแล (Regulator) มากขึ้น โดย

การออกกฎระเบียบและมาตรฐานให้ภาคเอกชนปฏิบัติตาม (Majone, 1997) การเปลี่ยนแปลงนี้นำไปสู่การจัดตั้งองค์กรอิสระเพื่อกำกับดูแลกิจการเฉพาะด้าน เช่น หน่วยงานกำกับดูแลด้านโทรคมนาคม พลังงาน และการเงิน

นอกจากนี้ แนวคิดเสรีนิยมใหม่ยังส่งผลให้รัฐนำแนวคิดการบริหารจัดการแบบเอกชนมาใช้ในภาครัฐมากขึ้น หรือที่เรียกว่า New Public Management (NPM) โดยเน้นการวัดผลการปฏิบัติงาน การใช้กลไกตลาดในการให้บริการสาธารณะ และการมุ่งเน้นประสิทธิภาพและความคุ้มค่า (Hood, 1991) อย่างไรก็ตาม การเปลี่ยนแปลงบทบาทของรัฐภายใต้แนวคิดเสรีนิยมใหม่ไม่ได้เกิดขึ้นอย่างเท่าเทียมกันในทุกประเทศ และมีความแตกต่างกันไปตามบริบททางการเมือง เศรษฐกิจ และสังคมของแต่ละประเทศ (Hall & Soskice, 2001) นอกจากนี้ ยังมีการวิพากษ์วิจารณ์ถึงผลกระทบของนโยบายเสรีนิยมใหม่ต่อความเหลื่อมล้ำทางสังคม ความมั่นคงทางเศรษฐกิจ และคุณภาพชีวิตของประชาชน (Stiglitz, 2019) ในช่วงหลังวิกฤตการเงินโลกปี 2008 และโดยเฉพาะอย่างยิ่งในช่วงการระบาดของโควิด-19 เราได้เห็นการกลับมาของบทบาทรัฐในหลายด้าน โดยเฉพาะในด้านการแทรกแซงทางเศรษฐกิจและการจัดสวัสดิการสังคม (Mazzucato, 2021) สิ่งนี้อาจชี้ให้เห็นถึงการปรับเปลี่ยนแนวคิดเกี่ยวกับบทบาทของรัฐในยุคหลังเสรีนิยมใหม่ ที่อาจมุ่งหาสมดุลระหว่างกลไกตลาดและการแทรกแซงของรัฐมากขึ้น

โดยสรุป การเปลี่ยนแปลงบทบาทของรัฐภายใต้แนวคิดเสรีนิยมใหม่เป็นกระบวนการที่ซับซ้อนและมีผลกระทบกว้างขวาง แม้ว่าจะมีการลดบทบาทของรัฐในหลายด้าน แต่รัฐก็ยังคงมีความสำคัญในการกำหนดกฎเกณฑ์และกำกับดูแลระบบเศรษฐกิจและสังคม การทำความเข้าใจการเปลี่ยนแปลงเหล่านี้มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการวิเคราะห์นโยบายสาธารณะและการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมในปัจจุบันและอนาคต

การส่งเสริมการแข่งขันและนวัตกรรม (Promoting Competition and Innovation) เป็นอีกหนึ่งบทบาทสำคัญของรัฐภายใต้แนวคิดเสรีนิยมใหม่ แนวคิดนี้เชื่อว่าการแข่งขันในตลาดเสรีจะนำไปสู่ประสิทธิภาพทางเศรษฐกิจและการพัฒนานวัตกรรม (Baumol, 2002) ในบริบทนี้ บทบาทของรัฐได้เปลี่ยนแปลงไปจากการเป็นผู้ผลิตหรือผู้ให้บริการโดยตรง มาเป็นผู้สร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการแข่งขันและนวัตกรรม รัฐได้ดำเนินการหลายอย่างเพื่อส่งเสริมการแข่งขัน เช่น การบังคับใช้กฎหมายการแข่งขันทางการค้า (Antitrust Law) เพื่อป้องกันการผูกขาดและพฤติกรรมต่อต้านการแข่งขัน (Motta, 2004) นอกจากนี้ ยังมีการจัดตั้งหน่วยงานกำกับดูแลอิสระในหลายภาคส่วน เพื่อสร้างความเป็นธรรมในการแข่งขันและปกป้องผลประโยชน์ของผู้บริโภค ในด้านการส่งเสริมนวัตกรรม รัฐได้ใช้มาตรการต่างๆ เช่น การให้แรงจูงใจทางภาษีสำหรับการวิจัยและพัฒนา การคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญา และการสนับสนุนการถ่ายทอดเทคโนโลยีระหว่างภาคการศึกษาและภาคเอกชน (Mazzucato,

2013) นโยบายเหล่านี้มีเป้าหมายเพื่อกระตุ้นการลงทุนในนวัตกรรมและเพิ่มความสามารถในการแข่งขันของประเทศในระยะยาว

อย่างไรก็ตาม บทบาทของรัฐในการส่งเสริมการแข่งขันและนวัตกรรมภายใต้แนวคิดเสรีนิยมใหม่ก็ไม่ได้ปราศจากข้อวิจารณ์ นักวิชาการบางท่าน เช่น Mariana Mazzucato (2015) ซึ่งเห็นว่ารัฐมักมีบทบาทสำคัญในการลงทุนในนวัตกรรมที่มีความเสี่ยงสูงและใช้เวลานาน ซึ่งภาคเอกชนอาจไม่สามารถหรือไม่เต็มใจที่จะลงทุน ตัวอย่างเช่น เทคโนโลยีที่เป็นพื้นฐานของ iPhone ล้วนได้รับการสนับสนุนจากการวิจัยของภาครัฐมาก่อน นอกจากนี้ ยังมีข้อถกเถียงเกี่ยวกับผลกระทบของการคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญาที่เข้มงวดเกินไป ซึ่งอาจเป็นอุปสรรคต่อการแพร่กระจายของความรู้และนวัตกรรม โดยเฉพาะในประเทศกำลังพัฒนา (Stiglitz, 2008) ประเด็นนี้นำไปสู่การเรียกร้องให้มีการปรับสมดุลระหว่างการคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญาและการส่งเสริมการเข้าถึงความรู้และเทคโนโลยี ในช่วงไม่กี่ปีที่ผ่านมา เราได้เห็นการปรับเปลี่ยนนโยบายในหลายประเทศที่มุ่งเน้นการพัฒนา "นโยบายอุตสาหกรรม" (Industrial Policy) แบบใหม่ ซึ่งรัฐมีบทบาทเชิงรุกมากขึ้นในการกำหนดทิศทางการพัฒนาเทคโนโลยีและอุตสาหกรรม โดยเฉพาะในสาขาที่มีความสำคัญเชิงยุทธศาสตร์ เช่น ปัญญาประดิษฐ์ พลังงานสะอาด และเทคโนโลยีชีวภาพ (Aiginger & Rodrik, 2020) แนวโน้มนี้อาจสะท้อนถึงการปรับเปลี่ยนมุมมองเกี่ยวกับบทบาทของรัฐในการส่งเสริมนวัตกรรม ที่ไม่ได้จำกัดอยู่เพียงการสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้ออำนวยเท่านั้น แต่ยังรวมถึงการมีส่วนร่วมในการกำหนดทิศทางและลงทุนในเทคโนโลยีที่สำคัญด้วย

การสร้างความร่วมมือระหว่างภาครัฐ เอกชน และประชาสังคม (Fostering Public-Private-Civil Society Collaboration) เป็นอีกหนึ่งแนวโน้มสำคัญในการเปลี่ยนแปลงบทบาทของรัฐภายใต้อิทธิพลของแนวคิดเสรีนิยมใหม่ แนวคิดนี้มองว่าการแก้ไขปัญหาสังคมที่ซับซ้อนไม่สามารถทำได้โดยภาครัฐเพียงลำพัง แต่ต้องอาศัยความร่วมมือจากทุกภาคส่วน (Ansell & Gash, 2008) ภายใต้กระบวนการทัศน์นี้ รัฐได้ปรับบทบาทจากการเป็นผู้ดำเนินการหลัก มาเป็นผู้อำนวยความสะดวกและประสานงานระหว่างภาคส่วนต่างๆ มากขึ้น (Osborne, 2010) รูปแบบของความร่วมมือนี้มีหลากหลาย เช่น

1. การร่วมลงทุนระหว่างภาครัฐและเอกชน (Public-Private Partnership: PPP): เป็นรูปแบบความร่วมมือที่ได้รับความนิยมมากขึ้นในการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและการให้บริการสาธารณะ โดยอาศัยจุดแข็งของทั้งภาครัฐและเอกชน (Hodge & Greve, 2007) ตัวอย่างเช่น การพัฒนาระบบขนส่งมวลชน หรือการสร้างโรงพยาบาล อย่างไรก็ตาม มีข้อวิจารณ์ว่า PPP อาจนำไปสู่การผลักภาระความเสี่ยงให้กับภาครัฐ ในขณะที่ภาคเอกชนได้รับผลประโยชน์ส่วนใหญ่ (Boardman et al., 2015)

2. การมีส่วนร่วมของภาคประชาสังคมในการกำหนดนโยบาย: รัฐเปิดโอกาสให้ภาคประชาสังคมมีส่วนร่วมในกระบวนการกำหนดนโยบายมากขึ้น ผ่านกลไกต่างๆ เช่น การทำประชาพิจารณ์

การจัดตั้งสภาพลเมือง หรือการใช้แพลตฟอร์มออนไลน์ในการรับฟังความคิดเห็น (Fung & Wright, 2003) แนวทางนี้มีเป้าหมายเพื่อเพิ่มความชอบธรรมและการยอมรับในนโยบายสาธารณะ

3. การสร้างเครือข่ายความร่วมมือในการแก้ไขปัญหาสังคม: รัฐส่งเสริมการสร้างเครือข่ายความร่วมมือระหว่างหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน และองค์กรไม่แสวงหากำไร ในการจัดการกับปัญหาสังคมที่ซับซ้อน เช่น ความยากจน การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ หรือการพัฒนาชุมชน (Kooiman, 2003) แนวทางนี้อยู่บนพื้นฐานความเชื่อว่าปัญหาสังคมที่ซับซ้อนต้องการมุมมองและทรัพยากรจากหลายภาคส่วน

4. การส่งเสริมความรับผิดชอบต่อสังคมขององค์กรธุรกิจ (Corporate Social Responsibility: CSR): รัฐมีบทบาทในการส่งเสริมให้ภาคธุรกิจมีความรับผิดชอบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อมมากขึ้น ผ่านการให้แรงจูงใจทางภาษี การสร้างมาตรฐานและแนวปฏิบัติ หรือการเปิดเผยข้อมูล (Steurer, 2010) แนวทางนี้สะท้อนถึงการมองว่าภาคธุรกิจมีบทบาทสำคัญในการพัฒนาสังคม นอกเหนือจากการสร้างผลกำไร

แนวคิดการสร้างความร่วมมือระหว่างภาคส่วนต่างๆ นี้ได้รับการสนับสนุนจากทฤษฎีการบริหารจัดการภาครัฐแนวใหม่ (New Public Management) และแนวคิดการบริการสาธารณะแบบใหม่ (New Public Service) ที่เน้นการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการจัดบริการสาธารณะ (Osborne, 2010)

อย่างไรก็ตาม การสร้างความร่วมมือระหว่างภาคส่วนต่างๆ ก็มีความท้าทายและข้อวิจารณ์หลายประการ เช่น

1. ความไม่ชัดเจนในการรับผิดชอบ (Accountability): การมีหลายภาคส่วนเข้ามาเกี่ยวข้องอาจทำให้เกิดความไม่ชัดเจนว่าใครเป็นผู้รับผิดชอบหลักเมื่อเกิดปัญหา (Rhodes, 1997)

2. ความขัดแย้งทางผลประโยชน์: การร่วมมือระหว่างภาครัฐและเอกชนอาจนำไปสู่ความขัดแย้งทางผลประโยชน์ โดยเฉพาะเมื่อบริษัทเอกชนมีอิทธิพลต่อการกำหนดนโยบายสาธารณะ (Crouch, 2011)

3. ความไม่เท่าเทียมในการมีส่วนร่วม: กลุ่มที่มีทรัพยากรและอำนาจมากกว่าอาจมีอิทธิพลต่อกระบวนการความร่วมมือมากเกินไป ทำให้เกิดความไม่เป็นธรรม (Fung & Wright, 2003)

4. การลดทอนบทบาทของรัฐ: มีข้อวิจารณ์ว่าการเน้นความร่วมมือกับภาคเอกชนและประชาสังคมมากเกินไป อาจนำไปสู่การลดทอนบทบาทและความรับผิดชอบของรัฐในการจัดการปัญหาสาธารณะ (Davies, 2011)

ในช่วงไม่กี่ปีที่ผ่านมา เราได้เห็นการปรับเปลี่ยนแนวคิดเกี่ยวกับความร่วมมือระหว่างภาคส่วนต่างๆ โดยมีการเน้นย้ำถึงความสำคัญของการสร้างความร่วมมือที่เท่าเทียมและมีประสิทธิภาพมากขึ้น รวมถึงการพัฒนากลไกการกำกับดูแลที่โปร่งใสและมีความรับผิดชอบต่อสังคม (Ansell & Gash, 2018)

นอกจากนี้ วิกฤตการณ์ต่างๆ เช่น การระบาดของโควิด-19 ยังได้ตอกย้ำถึงความสำคัญของความร่วมมือระหว่างภาครัฐ เอกชน และประชาสังคม ในการรับมือกับปัญหาระดับโลกที่ซับซ้อน

การปฏิรูประบบราชการ (Civil Service Reform) เป็นอีกหนึ่งมิติสำคัญของการเปลี่ยนแปลงบทบาทของรัฐภายใต้อิทธิพลของแนวคิดเสรีนิยมใหม่ แนวคิดนี้มองว่าระบบราชการแบบดั้งเดิมมีความไม่มีประสิทธิภาพ ไม่ยืดหยุ่น และไม่ตอบสนองต่อความต้องการของประชาชนและภาคธุรกิจ จึงจำเป็นต้องมีการปฏิรูปเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพและความคล่องตัวในการทำงาน (Hood, 1991) ภายใต้กระบวนการนี้ การปฏิรูประบบราชการมีลักษณะสำคัญดังนี้

1. การนำหลักการบริหารจัดการแบบเอกชนมาใช้ในภาครัฐ แนวคิดนี้เรียกว่า "การจัดการภาครัฐแนวใหม่" (New Public Management: NPM) ซึ่งเน้นการนำเทคนิคและวิธีการบริหารจัดการของภาคเอกชนมาประยุกต์ใช้ในหน่วยงานภาครัฐ (Osborne & Gaebler, 1992) ตัวอย่างเช่น การบริหารงานแบบมุ่งผลสัมฤทธิ์ (Results-based Management) การวัดผลการปฏิบัติงาน (Performance Measurement) การใช้ระบบการจ่ายค่าตอบแทนตามผลงาน (Pay for Performance)

2. การลดขนาดและปรับโครงสร้างองค์กร มีการลดขนาดของหน่วยงานภาครัฐ (Downsizing) และปรับโครงสร้างองค์กรให้มีความแบนราบมากขึ้น (Flattening organizational structures) เพื่อลดขั้นตอนการทำงานและเพิ่มความคล่องตัว (Pollitt & Bouckaert, 2017)

3. การกระจายอำนาจและความรับผิดชอบ มีการกระจายอำนาจการตัดสินใจและความรับผิดชอบไปสู่หน่วยงานระดับปฏิบัติมากขึ้น (Decentralization) โดยให้อิสระในการบริหารจัดการ แต่ต้องรับผิดชอบต่อผลลัพธ์ (Osborne & Gaebler, 1992)

4. การปรับปรุงคุณภาพการให้บริการ เน้นการพัฒนาคุณภาพการให้บริการโดยมองประชาชนเป็น "ลูกค้า" มากขึ้น มีการนำเครื่องมือคุณภาพต่างๆ มาใช้ เช่น การบริหารคุณภาพทั่วทั้งองค์กร (Total Quality Management: TQM) และการพัฒนาระบบการให้บริการแบบจุดเดียวเบ็ดเสร็จ (One-Stop Service) (Pollitt & Bouckaert, 2017)

5. การนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ มีการนำเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารมาใช้ในการปรับปรุงประสิทธิภาพการทำงานและการให้บริการ เช่น การพัฒนารัฐบาลอิเล็กทรอนิกส์ (e-Government) (Dunleavy et al., 2006)

6. การปรับเปลี่ยนวัฒนธรรมองค์กร พยายามปรับเปลี่ยนวัฒนธรรมองค์กรของภาครัฐให้มีความเป็นผู้ประกอบการมากขึ้น (Entrepreneurial government) เน้นความคิดสร้างสรรค์ นวัตกรรม และการตอบสนองต่อความต้องการของประชาชน (Osborne & Gaebler, 1992)

7. การเปิดให้มีการแข่งขันในการให้บริการสาธารณะ ส่งเสริมให้มีการแข่งขันในการให้บริการสาธารณะ ทั้งระหว่างหน่วยงานภาครัฐด้วยกันเองและระหว่างภาครัฐกับภาคเอกชน เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพและคุณภาพการให้บริการ (Savas, 2000)

อย่างไรก็ตาม การปฏิรูประบอบราชการภายใต้แนวคิดเสรีนิยมใหม่ก็ไม่ได้ปราศจากข้อวิจารณ์และความท้าทาย

1. การละเลยค่านิยมสาธารณะ มีข้อวิจารณ์ว่าการนำหลักการบริหารแบบเอกชนมาใช้ในภาครัฐอาจจะละเลยค่านิยมสาธารณะและความเป็นธรรมทางสังคม (Denhardt & Denhardt, 2000)

2. ความขัดแย้งระหว่างเป้าหมายระยะสั้นและระยะยาว การเน้นผลสัมฤทธิ์ระยะสั้นอาจส่งผลเสียต่อเป้าหมายระยะยาวของนโยบายสาธารณะ (Pollitt & Bouckaert, 2017)

3. ความท้าทายในการวัดผลการปฏิบัติงาน การวัดผลการปฏิบัติงานในภาครัฐมีความซับซ้อนและอาจไม่สามารถสะท้อนคุณค่าที่แท้จริงของงานบริการสาธารณะได้ (Van Thiel & Leeuw, 2002)

4. ผลกระทบต่อขวัญกำลังใจของข้าราชการ การปฏิรูปที่เน้นการลดขนาดองค์กรและการเพิ่มการแข่งขันอาจส่งผลกระทบต่อขวัญกำลังใจและความมั่นคงในการทำงานของข้าราชการ (Kettl, 1997)

5. ความไม่สอดคล้องกับบริบททางการเมืองและวัฒนธรรม การนำแนวคิดการปฏิรูประบอบราชการแบบตะวันตกไปใช้ในประเทศที่มีบริบททางการเมืองและวัฒนธรรมที่แตกต่างอาจเกิดปัญหาในทางปฏิบัติ (McCourt, 2002)

ในช่วงหลังมีการพัฒนาแนวคิดใหม่ๆ เพื่อแก้ไขข้อจำกัดของการปฏิรูประบอบราชการภายใต้แนวคิดเสรีนิยมใหม่ เช่น แนวคิด "การบริการสาธารณะแนวใหม่" (New Public Service) ที่เน้นการสร้างความเป็นพลเมืองและการมีส่วนร่วมของประชาชนมากขึ้น (Denhardt & Denhardt, 2000) และแนวคิด "การบริหารภาครัฐแบบดิจิทัล" (Digital Era Governance) ที่ให้ความสำคัญกับการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการปรับปรุงการให้บริการและการมีส่วนร่วมของประชาชน (Dunleavy et al., 2006)

โดยสรุป การปฏิรูประบอบราชการภายใต้แนวคิดเสรีนิยมใหม่ได้นำมาซึ่งการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญในการบริหารงานภาครัฐ แม้จะมีข้อวิจารณ์และความท้าทายหลายประการ แต่แนวคิดนี้ก็ยังคงมีอิทธิพลต่อการพัฒนาระบอบราชการในหลายประเทศทั่วโลก อย่างไรก็ตาม มีแนวโน้มที่จะมีการปรับเปลี่ยนและผสมผสานแนวคิดต่างๆ เพื่อให้เหมาะสมกับบริบทและความท้าทายในศตวรรษที่ 21 มากขึ้น

การปรับเปลี่ยนบทบาทในการจัดการเศรษฐกิจมหภาค (Macroeconomic Management) เป็นอีกหนึ่งมิติสำคัญของการเปลี่ยนแปลงบทบาทของรัฐภายใต้อิทธิพลของแนวคิดเสรีนิยมใหม่ แนวคิดนี้เน้นการลดการแทรกแซงของรัฐในระบบเศรษฐกิจ และให้ความสำคัญกับกลไกตลาดในการจัดสรรทรัพยากรและรักษาเสถียรภาพทางเศรษฐกิจ (Friedman, 1962)

ภายใต้กระบวนทัศน์นี้ การปรับเปลี่ยนบทบาทของรัฐในการจัดการเศรษฐกิจมหภาคมีลักษณะสำคัญดังนี้

1. การให้ความเป็นอิสระแก่ธนาคารกลาง แนวคิดเสรีนิยมใหม่สนับสนุนให้ธนาคารกลางมีความเป็นอิสระจากการแทรกแซงทางการเมือง เพื่อดำเนินนโยบายการเงินที่มุ่งเน้นการรักษาเสถียรภาพของราคาเป็นหลัก (Cukierman et al., 1992) ตัวอย่างเช่น การกำหนดเป้าหมายเงินเฟ้อ (Inflation Targeting) การให้อิสระในการกำหนดอัตราดอกเบี้ยนโยบาย

2. การรักษาวินัยทางการคลัง เน้นการควบคุมการใช้จ่ายของรัฐและการรักษาเสถียรภาพทางการเงิน โดยมีมาตรการต่างๆ เช่น การกำหนดกฎการคลัง (Fiscal Rules) เช่น การจำกัดการขาดดุลงบประมาณ หรือการกำหนดเพดานหนี้สาธารณะ (Kopits & Symansky, 1998) การลดการแทรกแซงทางเศรษฐกิจผ่านนโยบายการคลัง โดยเน้นการรักษาเสถียรภาพทางเศรษฐกิจมากกว่าการกระตุ้นเศรษฐกิจระยะสั้น

3. การเปิดเสรีทางการเงินและการเคลื่อนย้ายเงินทุน สนับสนุนการเปิดเสรีทางการเงินและการเคลื่อนย้ายเงินทุนระหว่างประเทศ โดยเชื่อว่าจะนำไปสู่การจัดสรรทรัพยากรที่มีประสิทธิภาพมากขึ้นในระดับโลก (Stiglitz, 2002) มาตรการต่างๆ ได้แก่ การลดการควบคุมอัตราแลกเปลี่ยน การเปิดเสรีบัญชีทุน

4. การลดการแทรกแซงตลาดแรงงาน เน้นการสร้างควมยืดหยุ่นในตลาดแรงงาน โดยลดการแทรกแซงของรัฐ เช่น การผ่อนคลายกฎหมายคุ้มครองแรงงาน การลดบทบาทของสหภาพแรงงาน การปฏิรูประบบประกันสังคมและสวัสดิการแรงงาน (Siebert, 1997)

5. การส่งเสริมการแข่งขันและการค้าเสรี รัฐมีบทบาทในการสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการแข่งขันและการค้าเสรี โดยการลดอุปสรรคทางการค้าระหว่างประเทศ การบังคับใช้กฎหมายการแข่งขันทางการค้า การส่งเสริมการลงทุนจากต่างประเทศ (Rodrik, 2011)

6. การปฏิรูปภาษี มีการปรับโครงสร้างภาษีเพื่อส่งเสริมการลงทุนและการเติบโตทางเศรษฐกิจ เช่น การลดอัตราภาษีเงินได้นิติบุคคล การลดอัตราภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาสำหรับผู้มีรายได้สูง การเพิ่มการจัดเก็บภาษีทางอ้อม เช่น ภาษีมูลค่าเพิ่ม (Steinmo, 2003)

อย่างไรก็ตาม การปรับเปลี่ยนบทบาทในการจัดการเศรษฐกิจมหภาคภายใต้แนวคิดเสรีนิยมใหม่ก็ไม่ได้ปราศจากข้อวิจารณ์และความท้าทาย

1. ความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจ มีข้อวิจารณ์ว่านโยบายเสรีนิยมใหม่นำไปสู่การเพิ่มขึ้นของความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจ ทั้งภายในประเทศและระหว่างประเทศ (Piketty, 2014)

2. ความเปราะบางต่อวิกฤตการเงิน การเปิดเสรีทางการเงินและการเคลื่อนย้ายเงินทุนอาจเพิ่มความเสี่ยงต่อการเกิดวิกฤตการเงิน โดยเฉพาะในประเทศกำลังพัฒนา (Stiglitz, 2002)

3. ข้อจำกัดในการรับมือกับภาวะถดถอยทางเศรษฐกิจ การเน้นการรักษาวินัยทางการคลังอย่างเคร่งครัดอาจจำกัดความสามารถของรัฐในการใช้นโยบายการคลังเพื่อกระตุ้นเศรษฐกิจในช่วงภาวะถดถอย (Krugman, 2012)

4. ผลกระทบต่อความมั่นคงทางสังคม การลดบทบาทของรัฐในการจัดสวัสดิการและการคุ้มครองแรงงานอาจส่งผลกระทบต่อความมั่นคงทางสังคมและคุณภาพชีวิตของประชาชน (Standing, 2011)

5. การสูญเสียอำนาจในการกำหนดนโยบายเศรษฐกิจ การให้ความเป็นอิสระแก่ธนาคารกลางและการผูกมัดตนเองกับกฎการคลังอาจจำกัดความสามารถของรัฐบาลในการตอบสนองต่อความต้องการทางเศรษฐกิจและสังคมของประชาชน (Epstein, 2006)

ในช่วงหลังวิกฤตการเงินโลกปี 2008 และโดยเฉพาะอย่างยิ่งในช่วงการระบาดของโควิด-19 เราได้เห็นการทบทวนและปรับเปลี่ยนแนวคิดเกี่ยวกับบทบาทของรัฐในการจัดการเศรษฐกิจมหภาค โดยมีแนวโน้มที่จะยอมรับบทบาทของรัฐที่เข้มข้นมากขึ้นในการรับมือกับวิกฤตเศรษฐกิจและการแก้ไขปัญหาความเหลื่อมล้ำ (Mazzucato, 2021) นอกจากนี้ ยังมีการเรียกร้องให้มีการปฏิรูประบบการเงินและเศรษฐกิจโลกเพื่อให้มีความยั่งยืนและเป็นธรรมมากขึ้น

โดยสรุป การปรับเปลี่ยนบทบาทในการจัดการเศรษฐกิจมหภาคภายใต้แนวคิดเสรีนิยมใหม่ได้นำมาซึ่งการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญในนโยบายเศรษฐกิจของหลายประเทศทั่วโลก แม้จะมีข้อวิจารณ์และความท้าทายหลายประการ แต่แนวคิดนี้ก็ยังคงมีอิทธิพลต่อการกำหนดนโยบายเศรษฐกิจในปัจจุบัน อย่างไรก็ตาม มีแนวโน้มที่จะมีการปรับเปลี่ยนและผสมผสานแนวคิดต่างๆ เพื่อให้เหมาะสมกับบริบทและความท้าทายทางเศรษฐกิจในศตวรรษที่ 21 มากขึ้น

ผลกระทบและข้อวิจารณ์

การเปลี่ยนแปลงบทบาทของรัฐภายใต้แนวคิดเสรีนิยมใหม่ได้ก่อให้เกิดผลกระทบทั้งในแง่บวกและลบ รวมถึงข้อวิจารณ์จากนักวิชาการและนักเคลื่อนไหวทางสังคม ดังนี้

1. ความเหลื่อมล้ำทางสังคมและเศรษฐกิจ

นักวิชาการไทยอย่าง ณรงค์ เพ็ชรประเสริฐ (2562) ชี้ให้เห็นว่าการลดบทบาทของรัฐในการจัดสวัสดิการสังคมส่งผลให้เกิดปัญหาความเหลื่อมล้ำและความไม่เป็นธรรมทางสังคมมากขึ้น โดยเฉพาะในกลุ่มผู้มีรายได้น้อยและกลุ่มเปราะบางทางสังคม เช่น ผู้สูงอายุ และผู้พิการ ที่อาจเข้าถึงบริการสาธารณะได้ยากขึ้นหากต้องพึ่งพากลไกตลาดเพียงอย่างเดียว

Piketty (2014) ในงานวิจัยที่มีชื่อเสียง "Capital in the Twenty-First Century" ซึ่งชี้ให้เห็นว่านโยบายเสรีนิยมใหม่ โดยเฉพาะการลดอัตราภาษีสำหรับผู้มีรายได้นับล้านและการลดการแทรกแซงของรัฐได้ส่งผลให้ความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจเพิ่มสูงขึ้นในหลายประเทศทั่วโลก

2. ความล้มเหลวในการสร้างการเติบโตทางเศรษฐกิจอย่างยั่งยืน

Stiglitz (2019) วิพากษ์ว่าแนวคิดเสรีนิยมใหม่ล้มเหลวในการสร้างความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจอย่างยั่งยืนและทั่วถึง โดยชี้ให้เห็นว่านโยบายเสรีนิยมใหม่มักนำไปสู่การเกิดวิกฤตเศรษฐกิจและการเงิน เช่น วิกฤตการเงินโลกในปี 2008 ที่มีสาเหตุส่วนหนึ่งมาจากการผ่อนคลายกฎระเบียบทางการเงินมากเกินไป

นอกจากนี้ ยังมีการวิจารณ์ว่าการเน้นการเติบโตทางเศรษฐกิจจะละเลยและการแสวงหากำไรสูงสุดของภาคเอกชน อาจส่งผลเสียต่อการพัฒนาที่ยั่งยืนในระยะยาว โดยเฉพาะในด้านสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติ (Klein, 2014)

3. ผลกระทบต่อแรงงานและความมั่นคงทางสังคม

David Harvey (2007) อธิบายว่านโยบายเสรีนิยมใหม่ส่งผลให้อำนาจต่อรองของแรงงานลดลง เนื่องจากการลดบทบาทของสหภาพแรงงานและการเปิดเสรีทางการค้าที่ทำให้บริษัทสามารถย้ายฐานการผลิตไปยังประเทศที่มีค่าแรงต่ำกว่าได้ง่ายขึ้น ส่งผลให้สภาพการจ้างงานและสวัสดิการของแรงงานในหลายประเทศแย่งลง

Standing (2011) เสนอแนวคิดเรื่อง "ชนชั้นใหม่ที่เปราะบาง" (Precariat) ซึ่งหมายถึงกลุ่มคนที่ต้องเผชิญกับความไม่มั่นคงในการทำงานและชีวิต อันเป็นผลมาจากการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างเศรษฐกิจและตลาดแรงงานภายใต้ระบบเสรีนิยมใหม่

4. การลดทอนคุณค่าทางสังคมให้เหลือเพียงมิติทางเศรษฐกิจ

นักวิชาการหลายคน เช่น Wendy Brown (2015) วิพากษ์ว่าแนวคิดเสรีนิยมใหม่ทำให้เกิดการมองทุกสิ่งผ่านเลนส์ของตลาดและการแข่งขัน ส่งผลให้คุณค่าทางสังคม วัฒนธรรม และประชาธิปไตยถูกลดทอนลงเหลือเพียงมิติทางเศรษฐกิจ การศึกษา สุขภาพ และบริการสาธารณะอื่นๆ ถูกมองว่าเป็นเพียงสินค้าที่ซื้อขายได้ในตลาด แทนที่จะเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานของพลเมือง

5. ปัญหาสิ่งแวดล้อมและการพัฒนาที่ยั่งยืน

การเน้นการเติบโตทางเศรษฐกิจและการลดกฎระเบียบด้านสิ่งแวดล้อมภายใต้แนวคิดเสรีนิยมใหม่ ถูกวิจารณ์ว่าเป็นสาเหตุสำคัญของปัญหาสิ่งแวดล้อมที่ทวีความรุนแรงขึ้น เช่น การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ และการสูญเสียความหลากหลายทางชีวภาพ (Klein, 2014)

Naomi Klein ในหนังสือ "This Changes Everything: Capitalism vs. The Climate" (2014) วิพากษ์ว่าระบบทุนนิยมเสรีนิยมใหม่เป็นอุปสรรคสำคัญต่อการแก้ไขปัญหาการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ เนื่องจากมุ่งเน้นผลกำไรระยะสั้นมากกว่าความยั่งยืนในระยะยาว

6. การสูญเสียอธิปไตยทางเศรษฐกิจ

โดยเฉพาะในประเทศกำลังพัฒนา นักวิชาการเช่น ผาสุก พงษ์ไพจิตร (2560) ชี้ให้เห็นว่านโยบายเสรีนิยมใหม่ที่ถูกผลักดันโดยองค์กรระหว่างประเทศอย่าง IMF และธนาคารโลก อาจทำให้ประเทศเหล่านี้สูญเสียอำนาจในการกำหนดนโยบายเศรษฐกิจของตนเอง

7. ผลกระทบต่อประชาธิปไตยและการมีส่วนร่วมทางการเมือง

นักวิชาการบางท่าน เช่น Colin Crouch (2004) เสนอแนวคิดเรื่อง "ประชาธิปไตยหลังยุค" (Post-democracy) โดยชี้ให้เห็นว่าแนวคิดเสรีนิยมใหม่ได้ส่งผลให้อำนาจทางการเมืองถูกผูกขาดโดยชนชั้นนำทางเศรษฐกิจ ในขณะที่ประชาชนทั่วไปมีบทบาทในการตัดสินใจทางการเมืองลดลง นอกจากนี้ การลดบทบาทของรัฐและการเพิ่มอำนาจให้กับตลาดและบริษัทข้ามชาติ อาจส่งผลให้กระบวนการตัดสินใจในเรื่องสำคัญๆ ถูกย้ายออกไปจากพื้นที่ประชาธิปไตย ไปสู่การเจรจาต่อรองระหว่างรัฐบาลกับบริษัทหรือองค์กรระหว่างประเทศ (Chomsky, 1999)

8. การเปลี่ยนแปลงความสัมพันธ์ระหว่างพลเมืองกับรัฐ

Wendy Brown (2015) วิเคราะห์ว่าแนวคิดเสรีนิยมใหม่ได้เปลี่ยนแปลงความสัมพันธ์ระหว่างพลเมืองกับรัฐ โดยพลเมืองถูกมองเป็นเพียง "ผู้บริโภค" บริการสาธารณะ แทนที่จะเป็นผู้มีส่วนร่วมในกระบวนการประชาธิปไตย ส่งผลให้แนวคิดเรื่องความเป็นพลเมืองและการมีส่วนร่วมทางการเมืองอ่อนแอลง

9. ผลกระทบต่อวัฒนธรรมและอัตลักษณ์ท้องถิ่น

การเปิดเสรีทางการค้าและการลงทุนภายใต้แนวคิดเสรีนิยมใหม่ ได้ส่งผลให้เกิดการแพร่กระจายของวัฒนธรรมบริโภคนิยมและวัฒนธรรมโลก (Global culture) ซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อวัฒนธรรมและอัตลักษณ์ท้องถิ่น โดยเฉพาะในประเทศกำลังพัฒนา (Appadurai, 1996)

อย่างไรก็ตาม ยังมีนักวิชาการบางกลุ่มที่สนับสนุนแนวคิดเสรีนิยมใหม่ โดยเห็นว่านโยบายเหล่านี้ช่วยเพิ่มประสิทธิภาพทางเศรษฐกิจ ส่งเสริมนวัตกรรม และนำไปสู่การเติบโตทางเศรษฐกิจในระยะยาว ตัวอย่างเช่น

1. Milton Friedman (1962) เชื่อว่าเสรีภาพทางเศรษฐกิจเป็นพื้นฐานสำคัญของเสรีภาพทางการเมือง และการแทรกแซงของรัฐที่มากเกินไปจะนำไปสู่การลดทอนเสรีภาพของประชาชน
2. Dani Rodrik (2011) แม้จะวิจารณ์การนำแนวคิดเสรีนิยมใหม่ไปใช้อย่างสุดโต่ง แต่ก็ยอมรับว่าการเปิดเสรีทางการค้าและการลงทุนสามารถนำไปสู่การพัฒนาเศรษฐกิจได้ หากมีการปรับใช้อย่างเหมาะสมกับบริบทของแต่ละประเทศ
3. Jagdish Bhagwati (2004) สนับสนุนการเปิดเสรีทางการค้า โดยเชื่อว่าจะนำไปสู่การลดความยากจนและการพัฒนาเศรษฐกิจในประเทศกำลังพัฒนา

บทสรุป

แนวคิดเสรีนิยมใหม่ส่งผลให้บทบาทของรัฐในศตวรรษที่ 21 เปลี่ยนแปลงไปอย่างมีนัยสำคัญ โดยเฉพาะในด้านการจัดการเศรษฐกิจและการให้บริการสาธารณะ การเปลี่ยนแปลงนี้มีทั้งข้อดีและข้อเสีย โดยในด้านหนึ่งอาจช่วยเพิ่มประสิทธิภาพและส่งเสริมนวัตกรรม แต่ในอีกด้านหนึ่งก็อาจนำไปสู่ปัญหาความเหลื่อมล้ำและความไม่เป็นธรรมทางสังคม ท่ามกลางกระแสวิพากษ์วิจารณ์ที่มีต่อผลกระทบของแนวคิดนี้ เราอาจเห็นการปรับเปลี่ยนนโยบายที่พยายามสร้างสมดุลระหว่างกลไกตลาดและบทบาทของรัฐมากขึ้นในอนาคต แนวคิด "ทางสายกลาง" หรือ "เศรษฐกิจผสม" (Mixed Economy) ที่ผสมผสานจุดแข็งของทั้งกลไกตลาดและการแทรกแซงของรัฐอาจเป็นทางออกที่น่าสนใจ นอกจากนี้ การเกิดขึ้นของปัญหาระดับโลกอย่างการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ การระบาดของโรคโควิด-19 และความท้าทายจากเทคโนโลยีใหม่ๆ เช่น ปัญญาประดิษฐ์ อาจทำให้เราต้องทบทวนบทบาทของรัฐใหม่อีกครั้ง โดยเฉพาะในด้านการจัดการกับปัญหาที่ตลาดอาจไม่สามารถแก้ไขได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ในบริบทของประเทศไทย การปรับใช้แนวคิดเสรีนิยมใหม่ควรคำนึงถึงบริบททางสังคม วัฒนธรรม และเศรษฐกิจเฉพาะของประเทศไทย โดยอาจต้องผสมผสานแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงและการพัฒนาที่ยั่งยืนเข้ากับหลักการของเสรีนิยมใหม่บางประการ เพื่อสร้างโมเดลการพัฒนาที่เหมาะสมกับประเทศไทย การศึกษาและถกเถียงเกี่ยวกับบทบาทที่เหมาะสมของรัฐในบริบทของโลกที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วจึงเป็นสิ่งสำคัญสำหรับการพัฒนานโยบายสาธารณะที่มีประสิทธิภาพและเป็นธรรมต่อไป

โดยอาจต้องคำนึงถึงความสมดุลระหว่างประสิทธิภาพทางเศรษฐกิจ ความเป็นธรรมทางสังคม และความยั่งยืนทางสิ่งแวดล้อมไปพร้อมๆ กัน ท้ายที่สุด การตระหนักถึงข้อจำกัดของทั้งกลไกตลาดและการแทรกแซงของรัฐ รวมถึงการเปิดพื้นที่ให้กับการมีส่วนร่วมของภาคประชาสังคมในการกำหนดนโยบายสาธารณะ อาจเป็นแนวทางสำคัญในการพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการภาครัฐที่เหมาะสมกับความท้าทายในศตวรรษที่ 21

เอกสารอ้างอิง

- เกษียร เตชะพีระ. (2550). *จากระบอบทักษิณสู่รัฐประหาร 19 กันยายน 2549: วิกฤตประชาธิปไตยไทย*. มูลนิธิ 14 ตุลา.
- ผาสุก พงษ์ไพจิตร. (2562). *เศรษฐกิจการเมืองไทยสมัยกรุงเทพฯ* (พิมพ์ครั้งที่ 2). มติชน.
- ณรงค์ เพ็ชรประเสริฐ. (2550). *บทสำรวจเบื้องต้น ว่าด้วยการเมืองของนโยบายรัฐสวัสดิการ*. ศูนย์ศึกษาเศรษฐศาสตร์การเมือง คณะเศรษฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อภิชาติ สถิตนิรามัย. (2556). *รัฐไทยกับการปฏิรูปเศรษฐกิจ: จากกำเนิดทุนนิยมนายธนาคารถึงวิกฤตเศรษฐกิจ 2540*. ฟ้ามุข.
- อานันท์ กาญจนพันธุ์. (2544). *วิธีคิดเชิงซ้อนในการวิจัยชุมชน: พลวัตและศักยภาพของชุมชนในการพัฒนา*. สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.
- Braithwaite, J. (2008). *Regulatory Capitalism: How It Works, Ideas for Making It Work Better*. Edward Elgar Publishing.
- Brown, W. (2015). *Undoing the Demos: Neoliberalism's Stealth Revolution*. Zone Books.
- Chomsky, N. (1999). *Profit Over People: Neoliberalism and Global Order*. Seven Stories Press.
- Friedman, M. (1962). *Capitalism and Freedom*. University of Chicago Press.
- Harvey, D. (2007). *A Brief History of Neoliberalism*. Oxford University Press.
- Mazzucato, M. (2013). *The Entrepreneurial State: Debunking Public vs. Private Sector Myths*. Anthem Press.
- Osborne, S. P. (2010). *The New Public Governance?: Emerging Perspectives on the Theory and Practice of Public Governance*. Routledge.
- Stiglitz, J. E. (2019). *People, Power, and Profits: Progressive Capitalism for an Age of Discontent*. W. W. Norton & Company.

ภาคผนวก

หลักเกณฑ์การเสนอบทความและคำแนะนำสำหรับผู้เขียน เพื่อตีพิมพ์เผยแพร่ในวารสารวิชาการจินตาสิต

สถานที่ติดต่อ

วารสารวิชาการจินตาสิต (ออนไลน์)

เลขที่ 31/17 ถนนร่วมใจ ตำบลกุดป่อง

อำเภอเมืองเลย จังหวัดเลย 42000

E-mail: Chintasit.journal@gmail.com

โทรศัพท์ 089 622 4068

<https://so19.tci-thaijo.org/index.php/Chintasit>

ISSN XXXX-XXXX (Online)

นโยบายและขอบเขตการตีพิมพ์เผยแพร่ (Scope and Publication Policies)

วารสารมีนโยบายส่งเสริมและสนับสนุนให้นักวิชาการ นิสิต นักศึกษา และผู้สนใจทั่วไปได้มีโอกาสเผยแพร่ผลงานทางวิชาการ ด้านพระพุทธศาสนา ปรัชญา ศีลศาสตร์ มนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์ ศิลปศาสตร์ รัฐศาสตร์ รัฐประศาสนศาสตร์ และสหวิทยาการด้านสังคมศาสตร์โดยเริ่มดำเนินการตีพิมพ์เผยแพร่มาตั้งแต่ปีที่ 1 ฉบับที่ 1 พ.ศ. 2566 เป็นต้นมา ซึ่งมีกำหนดเผยแพร่ปีละ 4 ฉบับ คือ ฉบับที่ 1 (มกราคม-มีนาคม), ฉบับที่ 2 (เมษายน - มิถุนายน), ฉบับที่ 3 (กรกฎาคม - กันยายน) และฉบับที่ 4 (ตุลาคม - ธันวาคม) สำหรับประเภทของบทความ แบ่งออกเป็น 2 ประเภท ได้แก่ บทความวิจัย และบทความวิชาการ รับผิดชอบบทความทั้งบทความภาษาไทยและบทความภาษาอังกฤษ และมีกระบวนการพิจารณาคุณภาพบทความตามหลักเกณฑ์การพิจารณาของวารสาร และคณะกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบบทความวารสาร (Peer Review) อย่างเข้มข้นเช่นเดียวกันทุกฉบับ ทั้งนี้ วารสารไม่มีค่าธรรมเนียมในการตีพิมพ์เผยแพร่

การพิจารณาและคัดเลือกบทความ (Consideration and selection of articles)

บทความแต่ละบทความจะได้รับพิจารณาจากคณะกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบบทความ (Peer Reviewer) จากผู้ทรงคุณวุฒิอย่างน้อยสองท่าน โดยบทความจะได้รับการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิที่มีใช้หน่วยงานเดียวกันกับผู้พิมพ์และมีความเชี่ยวชาญตรงตามสาขาวิชาที่เกี่ยวข้องจากหลากหลายสถาบัน และได้รับความเห็นชอบจากกองบรรณาธิการก่อนตีพิมพ์เผยแพร่ ทั้งนี้ จะมีรูปแบบที่ผู้พิจารณาบทความไม่ทราบชื่อผู้พิมพ์บทความและผู้พิมพ์บทความไม่ทราบชื่อผู้พิจารณา

บทความเช่นเดียวกัน (Double-Blind Peer Review) และทางกองบรรณาธิการขอสงวนสิทธิ์ที่จะไม่พิจารณาบทความจนกว่าจะได้แก้ไขให้ถูกต้อง ตามข้อกำหนดของวารสาร ทั้งนี้ บทความต้นฉบับที่ส่งมาตีพิมพ์จะต้องไม่เคยตีพิมพ์เผยแพร่ในวารสารหรือ สิ่งพิมพ์ใดมาก่อน และไม่อยู่ในระหว่างพิจารณาเสนอขอตีพิมพ์ในวารสารหรือสิ่งพิมพ์อื่น ๆ หากมีการใช้ภาพหรือตารางของผู้นิพนธ์อื่นที่ปรากฏในสิ่งตีพิมพ์อื่นมาแล้ว ผู้นิพนธ์ต้องขออนุญาตเจ้าของลิขสิทธิ์ก่อน พร้อมทั้งแสดงหนังสือที่ได้รับการยินยอมต่อกองบรรณาธิการก่อนที่บทความจะได้รับการตีพิมพ์ สำหรับ ทศนะและข้อคิดเห็นของบทความในวารสารฉบับนี้ เป็นของผู้นิพนธ์แต่ละท่าน ไม่ถือเป็นทศนะและความรับผิดชอบของกองบรรณาธิการ

สวณประเภทของบทความที่ลงตีพิมพ์ในวารสาร

วารสารวิชาการจินตาสิต ตีพิมพ์เผยแพร่บทความประเภทต่าง ๆ ดังนี้

1. บทความวิจัย

รายงานผลวิจัยที่น่าเสนอผลลัพธ์จากการศึกษาค้นคว้าอย่างเป็นระบบ มีองค์ความรู้อันเป็นประโยชน์ เป็นเรื่องที่อยู่ในความสนใจทันต่อเหตุการณ์และยุคสมัย ซึ่งไม่เคยตีพิมพ์เผยแพร่ในวารสารใด ๆ มาก่อน ควรมีองค์ประกอบดังนี้

1.1 ชื่อเรื่อง (Title) ให้มีทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ โดยพิมพ์ชื่อเรื่องเป็นภาษาไทยและตามด้วยภาษาอังกฤษ

1.2 ผู้เขียน (Author) ชื่อและนามสกุลทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ

1.3 สังกัดผู้เขียน (Author Affiliation) ให้ระบุสังกัดผู้นิพนธ์ทั้งภาษาไทยและแปลเป็นภาษาอังกฤษ

1.4 อีเมล ให้พิมพ์อีเมลของผู้เขียนหลักหรือผู้ประสานงานบทความ หลังข้อความ
*Corresponding author, e-mail: “ผู้เขียนหลัก”

1.5 บทคัดย่อ (Abstract) ให้มีทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ลักษณะของบทคัดย่อควรประกอบไปด้วย วัตถุประสงค์ (Objective) วิธีการศึกษา (Methods) ผลการศึกษา (Results) และคุณค่าหรือการนำไปใช้ประโยชน์ ทั้งนี้ ควรมีความยาวไม่เกิน 750 คำ

1.6 คำสำคัญ (Keywords) ให้มีทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ระบุคำเป็นคำสำคัญของเนื้อหา ครอบคลุมชื่อเรื่องที่ศึกษา เหมาะสมสำหรับนำไปใช้เป็นคำค้นหาข้อมูล โดยคำสำคัญแต่ละคำคั่นด้วย เครื่องหมายจุลภาค (,) ทั้งนี้ ควรมีคำสำคัญ 3-5 คำ

1.7 บทนำ (Introduction) เป็นส่วนของเนื้อหาที่อธิบายถึงความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา และเหตุผลนำไปสู่การศึกษาวิจัย ทั้งนี้ ควรอ้างอิงเอกสารและงานวิจัยที่มีความทันสมัยและความถูกต้องที่เกี่ยวข้องด้วยเพื่อให้มีน้ำหนักและเกิดความน่าเชื่อถือ โดยเป็นการอ้างอิงแทรกในเนื้อหา (In-text Citation) แบบนามปีที่ใช้ระบบ APA Style version 7th Edition (American Psychological Association Citation Style) คือ การอ้างอิงเอกสารไว้ส่วนหน้าหรือส่วนหลังของข้อความนั้น ๆ ให้ใช้ได้

ทั้งภาษาไทยและหรือภาษาอังกฤษ ทั้งนี้หากการอ้างอิงเอกสารเป็นภาษาอังกฤษให้ระบุเฉพาะนามสกุลผู้พิมพ์ด้วย จุลภาค (.) ปีที่พิมพ์ (ค.ศ.) ตามรูปแบบดังนี้ Author/(Year of Publication) หรือ (Author, /Year of Publication) หรือ (Author & Author/Year of Publication) เช่น Bunkhrong (2022 หรือ (Bunkhrong, 2022) หรือ (Bunkhrong & Supsin, 2022) เป็นต้น หากผู้พิมพ์มีมากกว่า 3 คน ให้ใส่ชื่อคนที่ 1 แล้วตาม ด้วยคำว่า และคณะ หรือ et al. ตามรูปแบบดังนี้ Author/et al.,/(Year of Publication) หรือ (Author/et al.,/Year of Publication) เช่น Bunkhrong et al. (2022) หรือ (Bunkhrong et al., 2022)

1.8 วัตถุประสงค์ของการวิจัย (Research Objectives) ระบุวัตถุประสงค์และเป้าหมายของการวิจัย

1.9 กรอบแนวคิดการวิจัย (Conceptual Framework) (ถ้ามี) เป็นการบอกทิศทางในการศึกษาค้นคว้า เป็นโครงสร้างที่แสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ระหว่างแนวคิด ตัวแปร และทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับหัวข้อวิจัย ช่วยให้เห็นภาพรวมของงานวิจัยได้อย่างชัดเจน และเป็นประโยชน์ในการวางแผนการวิจัยและการนิพนธ์บทความ

1.10 วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methods) อธิบายถึงกระบวนการดำเนินการวิจัยอย่างละเอียด และชัดเจน กล่าวถึงรายละเอียดของวิธีการศึกษา เช่น ประชากรและกลุ่มตัวอย่างในการศึกษา ขอบเขตการศึกษา วิธีการศึกษา เครื่องมือที่ใช้และการรับรองจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ หรือสัตว์ (ถ้ามี) วิธีการเก็บข้อมูลในการวิจัยมีความเหมาะสมและคุณภาพ รวมทั้งสถิติที่นำมาใช้วิเคราะห์ข้อมูล เป็นต้น

1.11 ผลการวิจัย (Research Results) เสนอผลการวิจัยที่ตรงประเด็นตามลำดับขั้นของการวิจัย ควรจำแนกผลออกเป็นหมวดหมู่และสัมพันธ์กับวัตถุประสงค์ของการศึกษา โดยการบรรยายในเนื้อเรื่อง หรือแสดงรายละเอียดเพิ่มเติมด้วยภาพประกอบ ตาราง กราฟ หรือแผนภูมิตามความเหมาะสม

1.12 อภิปรายผลการวิจัย (Research Discussion) อภิปรายผลโดยวิเคราะห์เปรียบเทียบผลการวิจัยให้เข้ากับหลักทฤษฎี แนวคิด และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งนำข้อค้นพบของงานวิจัยมาอภิปรายเพื่อเชื่อมโยงผลการวิจัยให้สอดคล้องกับประเด็นปัญหาการวิจัย เพื่อให้มีความเข้าใจหรือเกิดความรู้ใหม่ที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัยนั้น รวมทั้งข้อดี ข้อเสียของวิธีการศึกษา เสนอแนะความคิดเห็นใหม่ ๆ ปัญหา และอุปสรรคต่าง ๆ ที่ได้จากการศึกษาครั้งนี้ เพื่อเป็นแนวทางที่จะนำไปประยุกต์ให้เกิดประโยชน์

1.13 ความรู้ใหม่ (New Knowledge) (ถ้ามี) นำเสนอข้อค้นพบที่ก่อให้เกิดความรู้ใหม่จากงานวิจัย เสนอแนะความคิดเห็นใหม่ ๆ สำหรับเป็นแนวทางที่มีคุณค่าและสามารถนำไปประยุกต์ให้เกิดประโยชน์ โดยแสดงรายละเอียดเพิ่มเติมด้วยผังความคิด หรือแผนภาพ และมีการบรรยายในเนื้อเรื่อง ตามความเหมาะสม

1.14 ข้อเสนอแนะการวิจัย (Research Suggestions) ระบุข้อเสนอแนะการนำผลการวิจัยไปใช้ และข้อเสนอแนะการวิจัยครั้งต่อไป

1.15 เอกสารอ้างอิง (References) เป็นการอ้างอิงเอกสารและงานวิจัยที่มีความทันสมัยและความถูกต้องที่เกี่ยวข้องด้วยเพื่อให้มีน้ำหนักและเกิดความน่าเชื่อถือ โดยเป็นการอ้างอิงแบบนามปีที่ใช้ระบบ APA Style version 7th Edition (American Psychological Association Citation Style) ให้ใช้ได้ทั้งภาษาไทยและหรือภาษาอังกฤษ ทั้งนี้รูปแบบการอ้างอิงให้ดูรายละเอียดเพิ่มเติมในหัวข้อการเขียนเอกสารอ้างอิงท้ายบทความ

2. บทความวิชาการ

หัวข้อและเนื้อหาควรชี้ประเด็นที่ต้องการนำเสนอให้ชัดเจนและมีลำดับเนื้อหาที่เหมาะสมเพื่อให้ผู้อ่านสามารถเข้าใจได้ชัดเจน รวมถึงใช้ทฤษฎีวิเคราะห์และเสนอแนะประเด็นอย่างสมบูรณ์ เป็นเรื่องที่อยู่ในความสนใจทันต่อเหตุการณ์และยุคสมัย ซึ่งไม่เคยตีพิมพ์เผยแพร่ในวารสารใด ๆ มาก่อน ควรมีองค์ประกอบดังนี้

2.1 ชื่อเรื่อง (Title) ให้มีทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ โดยพิมพ์ชื่อเรื่องเป็นภาษาไทยและตามด้วยภาษาอังกฤษ

2.2 ผู้เขียน (Author) ชื่อและนามสกุลทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ

2.3 สังกัดผู้เขียน (Author Affiliation) ให้ระบุสังกัดผู้เขียนทั้งภาษาไทยและแปลเป็นภาษาอังกฤษ

2.4 อีเมล ให้พิมพ์อีเมลของผู้เขียนหลักหรือผู้ประสานงานบทความ หลังข้อความ *Corresponding author, e-mail: “ผู้เขียนหลัก”

2.5 บทคัดย่อ (Abstract) ให้มีทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ลักษณะของบทคัดย่อควรประกอบไปด้วย วัตถุประสงค์ (Objective) วิธีการศึกษา (Methods) ผลการศึกษา (Results) และคุณค่าหรือการนำไปใช้ประโยชน์ ทั้งนี้ ควรมีความยาวไม่เกิน 750 คำ

2.6 คำสำคัญ (Keywords) ให้มีทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ระบุคำเป็นคำสำคัญของเนื้อหา ครอบคลุมชื่อเรื่องที่ศึกษา เหมาะสมสำหรับนำไปใช้เป็นการค้นหาข้อมูล โดยคำสำคัญแต่ละคำคั่นด้วย เครื่องหมายจุลภาค (,) ทั้งนี้ ควรมีคำสำคัญ 3-5 คำ

2.7 บทนำ (Introduction) เป็นส่วนของเนื้อหาที่อธิบายถึงความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา และเหตุผลนำไปสู่การศึกษา ทั้งนี้ ควรอ้างอิงเอกสารและงานวิจัยที่มีความทันสมัยและความถูกต้อง ที่เกี่ยวข้องด้วยเพื่อให้มีน้ำหนักและเกิดความน่าเชื่อถือ โดยเป็นการอ้างอิงแทรกในเนื้อหา (In-text Citation) แบบนามปีที่ใช้ระบบ APA Style version 7th Edition (American Psychological Association Citation Style) คือ การอ้างอิงเอกสารไว้ส่วนหน้าหรือส่วนหลังของข้อความนั้น ๆ ให้ใช้ได้ทั้งภาษาไทยและหรือภาษาอังกฤษ ทั้งนี้หากการอ้างอิงเอกสารเป็นภาษาอังกฤษให้ระบุเฉพาะนามสกุล

ผู้พิมพ์ด้วย จุลภาค (,) ปีที่พิมพ์ (ค.ศ.) ตามรูปแบบดังนี้ Author/(Year of Publication) หรือ (Author,/Year of Publication) หรือ (Author & Author/Year of Publication) เช่น Bunkhrong (2022 หรือ (Bunkhrong, 2022) หรือ (Bunkhrong & Supsin, 2022) เป็นต้น หากผู้พิมพ์มีมากกว่า 3 คน ให้ใส่ชื่อคนที่ 1 แล้วตาม ด้วยคำว่า และคณะ หรือ et al. ตามรูปแบบดังนี้ Author/et al.,/(Year of Publication) หรือ (Author/et al.,/Year of Publication) เช่น Bunkhrong et al. (2022) หรือ (Bunkhrong et al., 2022)

2.8 เนื้อหา (Content) เนื้อหาบทความ มีการแบ่งประเด็นเรื่องย่อย ๆ และการจัดเรียงลำดับ เป็นไปตามรายละเอียดของเนื้อหา เสนอผลการศึกษาที่ตรงประเด็นตามลำดับขั้นของการศึกษา ควรจำแนกผลออกเป็นหมวดหมู่และสัมพันธ์กับวัตถุประสงค์ของการศึกษา โดยการบรรยายในเนื้อเรื่อง หรือแสดงรายละเอียดเพิ่มเติมด้วยภาพประกอบ ตาราง กราฟ หรือแผนภูมิ ตามความเหมาะสม มีนำเสนอข้อค้นพบที่ก่อให้เกิดความรู้ใหม่จากงานวิจัย เสนอแนะความคิดเห็นใหม่ ๆ สำหรับเป็นแนวทางที่มีคุณค่าและสามารถนำไปประยุกต์ให้เกิดประโยชน์ โดยแสดงรายละเอียดเพิ่มเติมด้วยผังความคิด หรือแผนภาพ และมีการบรรยายในเนื้อเรื่อง ตามความเหมาะสม

2.9 บทสรุป (Conclusion) การสรุปเนื้อหาในบทความทั้งหมดออกมาอย่างชัดเจน กระชับ โดยมีการสรุปปิดท้ายเนื้อหาที่นำเสนอให้ครอบคลุมตามวัตถุประสงค์ที่ศึกษา หากมีข้อเสนอแนะการนำผลการศึกษาไปใช้ และข้อเสนอแนะการศึกษาครั้งต่อไป จะเกิดประโยชน์ต่อผู้ศึกษา

2.10 เอกสารอ้างอิง (References) เป็นการอ้างอิงเอกสารและงานวิจัยที่มีความทันสมัยและความถูกต้องที่เกี่ยวข้องด้วยเพื่อให้มีน้ำหนักและเกิดความน่าเชื่อถือ โดยเป็นการอ้างอิงแบบนามปีที่ใช้ระบบ APA Style version 7th Edition (American Psychological Association Citation Style) ให้ใช้ได้ทั้งภาษาไทยและหรือภาษาอังกฤษ ทั้งนี้รูปแบบการอ้างอิงให้ดูรายละเอียดเพิ่มเติมในหัวข้อการเขียนเอกสารอ้างอิงท้ายบทความ

การส่งบทความ

บทความที่จะตีพิมพ์ในวารสารวิชาการจินตาสิตต้องส่งบทความผ่านระบบออนไลน์ได้ที่ <https://so19.tci-thaijo.org/index.php/Chintasit> ตามรูปแบบของบทความที่วารสารกำหนดเป็นไฟล์เวิร์ด (Word file) เท่านั้น

รูปแบบบทความและการพิมพ์เนื้อหาบทความ

1. การเตรียมต้นฉบับบทความ มีรายละเอียดดังนี้

1.1 ขนาดต้นฉบับ ขนาดหน้ากระดาษ A4 โดยให้ใช้ไฟล์ดาวน์โหลดจากรูปแบบบทความ (Article Format) ที่วารสารกำหนดเท่านั้น

1.2 รูปแบบการพิมพ์ เนื้อหาบทความในทุกส่วนจัดเป็นแบบ 1 คอลัมน์เท่านั้น

1.3 ใช้รูปแบบตัวอักษร TH Niramit AS พิมพ์ด้วยโปรแกรมไมโครซอฟต์เวิร์ด

1.4 หัวกระดาษ เป็นส่วนของรายละเอียดตามที่วารสารกำหนดเพื่อความชัดเจนของการศึกษา และอ้างอิงสำหรับผู้สนใจ

1.5 ชื่อเรื่อง ทั้งชื่อบทความภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ขนาดตัวอักษร 18 ชนิดตัวหนา ตำแหน่งกึ่งกลางหน้ากระดาษ

1.6 ชื่อผู้เขียนทั้งชื่อภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ระบุเฉพาะชื่อและนามสกุล ไม่ต้องมีคำนำหน้า เว้น 1 เคาะระหว่างชื่อและนามสกุล ขนาดตัวอักษร 16 ชนิดตัวหนา ชื่อผู้เขียนแต่ละคนคั่นด้วยเครื่องหมายจุลภาค (,) ตำแหน่งชิดขอบด้านขวากระดาษได้ชื่อเรื่อง

1.7 สังกัดผู้เขียนและผู้เขียนหลัก ให้เขียนไว้ด้านใต้ชื่อผู้เขียน ให้ระบุสังกัดคณะ หน่วยงานของผู้เขียน ขนาดตัวอักษร 14 ชนิดตัวธรรมดา ทั้งนี้ การระบุสังกัดคณะ หน่วยงานของผู้เขียนนั้น ผู้เขียนต้องระบุทั้งภาษาไทยและแปลเป็นภาษาอังกฤษ ด้วย รวมถึงระบุผู้เขียนหลัก (Corresponding Author) มีเครื่องหมาย * กำกับไว้บนนามสกุลผู้เขียน เพื่อระบุอีเมลสำหรับติดต่อประสานงาน ตำแหน่งชิดขอบขวากระดาษโดยระบุได้ชื่อผู้เขียน

1.8 หัวข้อของบทคัดย่อภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ขนาดตัวอักษร 16 ชนิดตัวหนา ตำแหน่งชิดขอบกระดาษด้านซ้าย

1.9 เนื้อหาบทคัดย่อภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ขนาดตัวอักษร 16 ชนิดตัวธรรมดา ให้จัดเป็นแบบ 1 คอลัมน์ บรรทัดแรกเว้น 7 ตัวอักษรจากขอบกระดาษด้านซ้ายและพิมพ์ให้ชิดขอบทั้งสองด้าน ส่วนเนื้อหาบทความที่อยู่หน้าทั้งสองเป็นต้นไปให้จัดเป็นแบบ 1 คอลัมน์เช่นกัน ทั้งนี้ ควรมีความยาวไม่เกิน 750 คำ และลักษณะของบทคัดย่อควรประกอบไปด้วย วัตถุประสงค์ (Objective) วิธีการศึกษา (Methods) ผลการศึกษา (Results) และคุณค่าหรือการนำไปใช้ประโยชน์

1.10 หัวข้อคำสำคัญภาษาไทยและอังกฤษ ขนาดตัวอักษร 14 ชนิดตัวหนา ตำแหน่งชิดขอบกระดาษด้านซ้าย ระบุดำสำคัญที่นำไปใช้เป็นคำค้น คำสำคัญแต่ละคำคั่นด้วยเครื่องหมายจุลภาค (,) ทั้งนี้ ควรมีคำสำคัญ 3-5 คำ โดยต้องจัดเรียงคำสำคัญตามตัวอักษร

1.11 หัวข้อเรื่อง ขนาดตัวอักษร 16 ชนิดตัวหนา ตำแหน่งชิดขอบกระดาษด้านซ้าย

1.12 หัวข้อย่อ ย่อ ขนาดตัวอักษร 16 ชนิดตัวธรรมดา ระบุนามเลขหน้าหัวข้อย่อโดยเรียงตามลำดับหมายเลข

1.13 จำนวนต้นฉบับ ควรมีความยาวอยู่ระหว่าง 10-15 หน้า โดยนับรวมตาราง รูปภาพ แผนภูมิ และเอกสารอ้างอิง (กรณีที่เกิดขึ้น อยู่ในดุลยพินิจของบรรณาธิการ เป็นกรณีๆไป)

1.14 การอ้างอิงแทรกในเนื้อหา (In-text Citation) และการระบุแหล่งที่มา โดยเป็นการอ้างอิง แบบนามปีที่ใช้ระบบ APA Style version 7th Edition (American Psychological Association Citation Style) คือ การอ้างอิงเอกสารไว้ส่วนหน้าหรือส่วนหลังของข้อความนั้น ๆ ให้ใช้ได้ทั้งภาษาไทยและหรือภาษาอังกฤษ ทั้งนี้หากการอ้างอิงเอกสารเป็นภาษาอังกฤษให้ระบุเฉพาะนามสกุลผู้พิมพ์ด้วยจุลภาค (,) ปีที่พิมพ์ (ค.ศ.) ตามรูปแบบดังนี้ Author/(Year of Publication) หรือ (Author,Year of

Publication) หรือ (Author & Author/Year of Publication) เช่น Bunkhrong (2022 หรือ (Bunkhrong, 2022) หรือ (Bunkhrong & Supsin, 2022) เป็นต้น หากผู้นิพนธ์มีมากกว่า 3 คน ให้ใส่ชื่อคนที่ 1 แล้วตามด้วยคำว่า และคณะ หรือ et al. ตามรูปแบบดังนี้ Author/et al./ (Year of Publication) หรือ (Author/et al./Year of Publication) เช่น Bunkhrong et al. (2022) หรือ (Bunkhrong et al., 2022)

1.15 ตาราง รูปภาพ และแผนภูมิ กรณีเป็นตารางให้ชื่อตารางอยู่ด้านบน กรณีที่เป็นรูปภาพหรือ แผนภูมิ ให้ระบุชื่อรูปภาพหรือแผนภูมิอยู่ด้านล่าง ตำแหน่งขีดขอบกระดาษด้านซ้าย

ตารางที่ 1 รายละเอียดรูปแบบการเตรียมต้นฉบับบทความ

รายละเอียด	ขนาดอักษร	รูปแบบ	ชนิด
ชื่อเรื่อง (ภาษาไทย/ภาษาอังกฤษ)	18	กึ่งกลาง	ตัวหนา
ชื่อผู้เขียน (ภาษาไทย/ภาษาอังกฤษ)	16	ชิดขวา	ตัวธรรมดา
หน่วยงานที่สังกัด (ภาษาไทย/ภาษาอังกฤษ)	16	ชิดขวา	ตัวธรรมดา
Corresponding Author	16	ชิดขวา	ตัวธรรมดา
บทคัดย่อ (ภาษาไทย/ภาษาอังกฤษ)	16	ชิดซ้าย	ตัวหนา
คำสำคัญ (ภาษาไทย/ภาษาอังกฤษ)	16	ชิดซ้าย	ตัวหนา
หัวข้อหลักตามรูปแบบบทความกำหนดไว้	16	ชิดซ้าย	ตัวหนา
หัวข้อย่อย	16	ชิดซ้าย	ตัวหนา
เนื้อหาตามรูปแบบบทความกำหนดไว้	16	ชิดซ้าย	ตัวธรรมดา
เอกสารอ้างอิง (ภาษาไทย/ภาษาอังกฤษ)	16	กึ่งกลาง	ตัวหนา
ตาราง			
ชื่อตาราง (ตารางที่ : จัดไว้บนตาราง)	16	ชิดซ้าย	ตัวหนา
รายละเอียดชื่อตาราง (พิมพ์ต่อจากชื่อตาราง)	16	ชิดซ้าย	ตัวธรรมดา
รูปภาพ/แผนภูมิ			
ชื่อรูปภาพ/แผนภูมิ	16	ชิดซ้าย	ตัวหนา
(ภาพ/แผนภูมิที่ : จัดไว้ใต้รูปภาพ/แผนภูมิ)			
รายละเอียดชื่อรูปภาพ/แผนภูมิ	16	ชิดซ้าย	ตัวธรรมดา
(พิมพ์ต่อจากชื่อรูปภาพ/แผนภูมิ)			
การอ้างอิงแทรกในเนื้อหา : ใช้รูปแบบการอ้างอิงแบบนามปี โดยใช้ได้ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ทั้งผู้นิพนธ์ที่เป็นชาวไทยและต่างประเทศ			
เอกสารอ้างอิง : ใช้รูปแบบการอ้างอิงแบบ APA Style version 7th Edition (American Psychological Association Citation Style) โดยการอ้างอิงเอกสารให้ใช้ได้ทั้งภาษาไทยและหรือภาษาอังกฤษ ทั้งนี้			

รายละเอียด	ขนาดอักษร	รูปแบบ	ชนิด
หากการอ้างอิงเอกสารเป็น ภาษาอังกฤษให้ระบุเฉพาะนามสกุลผู้พิมพ์ด้วยจุลภาค (,) ปีที่พิมพ์ (ค.ศ.) ตามรูปแบบ			
จำนวนต้นฉบับ : ควรมีความยาวอยู่ระหว่าง 10-15 หน้า			

2. การเขียนเอกสารอ้างอิงทำยบบทความ

2.1 การเขียนเอกสารอ้างอิงให้ใช้ตามรูปแบบของ APA Style version 7th Edition (American Psychological Association Citation Style) โดยการอ้างอิงเอกสารให้ใช้ได้ทั้งภาษาไทยและหรือภาษาอังกฤษ หากผู้พิมพ์มีมากกว่า 1 คน ให้ใส่ชื่อผู้พิมพ์ให้ครบทุกคน โดยคั่นด้วยจุลภาค (,) ระหว่างผู้ นพณ์ แล้วตามด้วยคำว่า “และ” ในภาษาไทย หรือตามด้วยคำว่า “&” ในภาษาอังกฤษ ก่อนผู้ นพณ์คน สุดท้าย โดยจัดเรียงตามพญชนะ สระ ตามรูปแบบการอ้างอิงตามลำดับก่อนหลังให้ถูกต้อง

2.2 การเรียงลำดับเอกสารอ้างอิงทำยบบทความ (References) ให้เรียงตามลำดับอักษรของชื่อผู้ นพณ์ โดยไม่ต้องมีตัวเลขกำกับ ให้เริ่มต้นด้วยรายชื่อเอกสารอ้างอิงภาษาไทยก่อน และต่อด้วยรายชื่อ เอกสารอ้างอิงภาษาต่างประเทศ และชื่อผู้ นพณ์ให้อ้างนามสกุลก่อน โดยเขียนตามรูปแบบเดียวกันกับการ อ้างอิงเอกสารที่เป็นภาษาอังกฤษ

2.3 ในกรณีที่อ้างอิงเอกสารที่เป็นภาษาไทย หากต้องการอ้างอิงเป็นภาษาอังกฤษ ให้แปลเอกสารอ้างอิงนั้นเป็นภาษาอังกฤษเพิ่มเติม และปีพุทธศักราชให้ปรับเป็นปีคริ สตศักราช โดยนำไปต่อท้ายรายการอ้างอิงเอกสารที่เป็นภาษาไทย และชื่อผู้ นพณ์ให้อ้างนามสกุลก่อน โดยเขียนตามรูปแบบ เดียวกันกับการอ้างอิงเอกสารที่เป็นภาษาอังกฤษ

3. รูปแบบการเขียนเอกสารอ้างอิงทำยบบทความ

3.1 หนังสือในรูปแบบเล่ม/อิเล็กทรอนิกส์

3.1.1 หนังสือในรูปแบบเล่ม/อิเล็กทรอนิกส์ที่ไม่มีเลข DOI

1) ผู้แต่ง 1 คน

ชื่อ/สกุล./(ปีพิมพ์)./ชื่อเรื่อง/(พิมพ์ครั้งที่)./สำนักพิมพ์./(URL) (ถ้ามี)

Surname./Name./(Year of Publication)./Title/(Edition)./Publisher./(URL) (if any)

ตัวอย่าง

ฉัตรณรงค์ศักดิ์ สุธรรมดี. (2560). การเมืองการปกครองท้องถิ่นเปรียบเทียบ. บริหารศาสตร์.
Mertens, D. M. (2014). *Research and evaluation in education and psychology: Integrating diversity with quantitative, qualitative, and mixed methods* (4th ed.). Sage.

2) ผู้แต่ง 2 คน

ชื่อ/สกุล, /และชื่อ/สกุล. / (ปีพิมพ์). /ชื่อเรื่อง/ (พิมพ์ครั้งที่). /สำนักพิมพ์. / (URL) (ถ้ามี)
Surname, /Name, /& Surname, /Name. / (Year of Publication). / Title / (Edition). / Publisher. / (URL) (if any)

ตัวอย่าง

วันชัย สุขตาม, และ เสกสรรค์ สนวา. (2562). *การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เชิงกลยุทธ์*. สำนักพิมพ์สถาบันวิชาการเพื่อพัฒนาท้องถิ่น.

ไพบรมา อิศรเสนา ณ อยุธยา, และ ชูจิต ตรีรัตนพันธ์. (2560). *การคิดเชิงออกแบบ: เรียนรู้ด้วยการลงมือทำ*. ศูนย์สร้างสรรค์งานออกแบบ (TCDC). <http://resource.tcdc.or.th/ebook/Design.Thinking.Learning.by.Doing.pdf>

Svendsen, S., & Løber, L. (2020). *The big picture/Academic writing: The one hour guide* (3rd digital ed.). Hans Reitzel Forlag. [https://hansreitzel.dk/soeg/the-big-picture-\(i-bog\)-i-bog-53615-9788741280615](https://hansreitzel.dk/soeg/the-big-picture-(i-bog)-i-bog-53615-9788741280615)

3) ผู้แต่ง 3 คน

ชื่อ/สกุล, /ชื่อ/สกุล, /และชื่อ/สกุล. / (ปีพิมพ์). /ชื่อเรื่อง/ (พิมพ์ครั้งที่). /สำนักพิมพ์. / (URL) (ถ้ามี)
Surname, /Name /, Surname, /Name, /& Surname, /Name. / (Year of Publication). / Title / (Edition). / Publisher. / (URL) (if any)

ตัวอย่าง

วันชัย สุขตาม, จิรายุ ทรัพย์สิน, และ สุรศักดิ์ ชะมารัมย์. (2564). *รัฐศาสตร์ แนวคิดพื้นฐานสู่การปฏิบัติในยุคดิจิทัล*. โฟร์เพช.

Ary, D., Jacobs, L. C., Irvine, A. K. S., & Walker, D. A. (2018). *Introduction to research in education*. Cengage Learning.

3.1.2 หนังสือในรูปแบบเล่ม/อิเล็กทรอนิกส์ที่มีเลข DOI

ชื่อ/สกุล. / (ปีพิมพ์). /ชื่อเรื่อง/ (พิมพ์ครั้งที่). /สำนักพิมพ์. / <https://doi.org/เลข DOI>
Surname, /Name. / (Year of Publication). / Title / (Edition). / Publisher. / <https://doi.org/DOI number>

ตัวอย่าง

Jackson, L. M. (2019). *The psychology of prejudice: From attitudes to social action* (2nd ed.). American Psychological Association. <https://doi.org/10.1037/0000168-000>

3.2 วารสาร

1) บทความในวารสารแบบรูปเล่ม/อิเล็กทรอนิกส์ที่ไม่มีเลข DOI

ชื่อ/สกุล/(ปีพิมพ์)/ชื่อบทความ/ชื่อวารสาร/เลขของปีที่(เลขของฉบับที่)/เลขหน้า.

Surname,/Name./(Year of Publication)/Article title./Journal name,/Year number(Issue number),/Page number.

ตัวอย่าง

ณัฐวดี บุญครอง, อธิมาตร เพิ่มพูน, และวันชัย สุขตาม. (2565). ปัจจัยสู่ความสำเร็จของการจัดตั้งวิสาหกิจ ชุมชนเกษตรอินทรีย์วิถีพอเพียงบ้านทุ่งโก. *วารสารการบริหารการปกครองและนวัตกรรมท้องถิ่น*, 6(1), 27–40.

Chawla, L. (1994). Editor's note. *Children's Environment*, 2(11), 3. Sillick, T. J., & Schutte, N. S. (2006). Emotional intelligence and self-esteem mediate between perceived early parental love and adult happiness. *E-Journal of Applied Psychology*, 2(2), 38–48. <http://ojs.lib.swinedu.au/index.php/ejap>

2) บทความในวารสารแบบรูปเล่ม/อิเล็กทรอนิกส์ที่มีเลข DOI

ชื่อ/สกุล/(ปีพิมพ์)/ชื่อบทความ/ชื่อวารสาร/เลขของปีที่(เลขของฉบับที่)/เลขหน้า./https://doi.org/เลข DOI

Surname,/Name./(Year of Publication)/Article title./Journal name,/Year number(Issue number),/Page number./https://doi.org/DOI number

ตัวอย่าง

ปรเมษฐ์ ลีจันทา, วีรพงษ์ นิทะรัมย์, และ อลิสา สุวรรณัง. (2566). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนหลังจากการแพร่ระบาดของโรคโควิด 19 บ้านใหม่ ตำบลตระแสง อำเภอมืองสุรินทร์ จังหวัดสุรินทร์. *วารสารราชภัฏสุรินทร์วิชาการ*, 1(1), 45–56. <https://doi.org/10.14456/jasrru.2023.4>

Herbst-Damm, K. L., & Kulik, J. A. (2005). Volunteer support, marital status, and the survival times of terminally ill patients. *Health Psychology*, 24, 225–229. <https://doi.org/10.1037/0278-6133.24.2.225>

3.3 หนังสือพิมพ์และหนังสือพิมพ์ออนไลน์

ชื่อ/สกุล/(ปี,/วันที่/เดือน). ชื่อคอลัมน์/ชื่อหนังสือพิมพ์/เลขหน้า/(URL) (ถ้ามี)

Surname,/Name./(Year,/Date/Month). Column name./Newspaper name,/Page number./(URL) (if any)

ตัวอย่าง

พงษ์พรรณ บุญเลิศ. (2561, 15 สิงหาคม). เติลนิวิธส์ว่าไรต์: 'สื่อพิพธิภันท์' เชื่อมยุคสมัย เข้าถึงด้วย
'มิติ ใหม่' อินเทอร์เน็ต. *เติลนิวิธส์*, 4. [http://lib.edu.chula.ac.th/
fileroom/cu_formclipping/drawer006/general/data0013/00013005.pdf](http://lib.edu.chula.ac.th/fileroom/cu_formclipping/drawer006/general/data0013/00013005.pdf)

Brody, J. E. (2007, December 11). Mental reserves keep brain agile. *The New York Times*.
<https://www.nytimes.com>

3.4 วิทยานิพนธ์ปริญญาคุชฎีบัณฑิตและวิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต

1) วิทยานิพนธ์ปริญญาคุชฎีบัณฑิตและวิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิตที่ไม่ได้ตีพิมพ์

ชื่อ/สกุล./(ปีที่เผยแพร่)./ชื่อวิทยานิพนธ์/[วิทยานิพนธ์ปริญญาคุชฎีบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์ หรือ
วิทยานิพนธ์ ปริญญามหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]./ชื่อมหาวิทยาลัย.
Surname,/Name./(Year published)./Thesis title/[Unpublished doctoral dissertation or Unpublished
master's thesis]./University name.

ตัวอย่าง

รัฐธรรมนุญ รุ่งเรือง. (2561). *บทบาทที่เหมาะสมของกำนันและผู้ใหญ่บ้านในการส่งเสริมประชาธิปไตย
ในชุมชน เขตอำเภอเมืองสุรินทร์ จังหวัดสุรินทร์*[วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์].
มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์.

Jung, M. S. (2014). *A structural equation model on core competence of nursing students*
[Unpublished doctoral dissertation]. Choong–Ang University.

2) วิทยานิพนธ์ปริญญาคุชฎีบัณฑิตและวิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิตจากเว็บไซต์

ชื่อ/สกุล./(ปีที่เผยแพร่)./ชื่อวิทยานิพนธ์/[วิทยานิพนธ์ปริญญาคุชฎีบัณฑิต หรือ วิทยานิพนธ์ปริญญา
มหาบัณฑิต, ชื่อมหาวิทยาลัย]./ชื่อเว็บไซต์./URL
Surname,/Name./(Year published)./Thesis title/[Doctoral dissertation or Master's thesis, /University
name]./Website name./URL

ตัวอย่าง

วรารณณ์ โพธิ์ศรีประเสริฐ. (2545). *การพัฒนาโปรแกรมการปรับปรุงการพูดสำหรับครูปฐมวัยโดยใช้
เทคนิคการละคร* [วิทยานิพนธ์ปริญญาคุชฎีบัณฑิต, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย]. Chulalongkorn
University Intellectual Repository (CUIR). <http://cuir.car.chula.ac.th/handle/123456789/302>

Ata, A. (2015). *Factor effecting teacher–child communication skill & self–efficacy beliefs: An
investigation on preschool teachers* [Master's thesis, Middle East Technical University].
Middle East Technical University Library.

<http://etd.lib.metu.edu.tr/upload/12619101/index.pdf>

3.5 รายงานการประชุมเชิงวิชาการที่มี Proceedings

ชื่อ/สกุล./ (ปี)./ชื่อบทความ./ใน/ชื่อบรรณาธิการ/(บ.ก.),/ชื่อหัวข้อการประชุม./ชื่อการประชุม/(น./เลขหน้า)/ฐานข้อมูล./https://doi.org/เลข DOI (ถ้ามี) หรือ (URL) (ถ้ามี)
Surname./Name./ (Year)./Article title./In/Editor's name/(Editor),/Conference topic title./Conference name/(Page number)/Database./https://doi.org/DOI number (if any) or (URL) (if any)

ตัวอย่าง

ภัทราภรณ์ แก้วกุล, ณัฐปภัสร์ ฉลาดมาก, และ อภิชากร ดวงแขเพ็ญศิริกุล. (2563). รูปแบบการถ่ายทอดภูมิปัญญาอาหารประเพณีประดอกระเทียมแค บ้านจารย์อำเภอลำปาง จังหวัดสุรินทร์. ใน จิรายุ ทรัพย์สิน (บ.ก.), *New Normal New Life : กระบวนทัศน์ใหม่เพื่อสืบสานอัตลักษณ์สร้างสรรค์ภูมิปัญญาสู่การพัฒนาท้องถิ่นตามศาสตร์พระราชา*. การประชุมวิชาการมนุษยศาสตร์และ สังคมศาสตร์ระดับชาติ ครั้งที่ 3 (น. 815-524). คณะมนุษยศาสตร์และ สังคมศาสตร์มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์.

Katz, I., Gabayan, K., & Aghajan, H. (2007). A multi-touch surface using multiple cameras. In J. Blanc-Talon, W. Philips, D. Popescu, & P. Scheunders (Eds.), *Lecture notes in computer science: Vol. 4678. Advanced concepts for intelligent vision systems* (pp. 97-108). Springer-Verlag. https://doi.org/ 10.1007/978-3-540-74607-2_9

3.6 รายงาน

1) รายงานที่จัดทำโดยหน่วยงานของรัฐหรือองค์กรอื่น

ชื่อหน่วยงาน./ (ปีที่เผยแพร่)./ชื่อเรื่อง./สำนักพิมพ์./ (URL) (ถ้ามี)
Agency name./ (Year published)./Title./Publisher./ (URL) (if any)

ตัวอย่าง

สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน. (2561). *รายงานประจำปี 2561*. 21 กันยายน.

https://www.ocsc.go.th/sites/default/files/document/ocsc_annual_report_2561.pdf

National Cancer Institute. (2019). *Taking time: Support for people with cancer* (NIH Publication No. 18-2059). U.S. Department of Health and Human Services, National Institutes of Health. https://www.cancer.gov/publications/patient-education/takingtime.pdf

2) รายงานที่จัดทำโดยผู้เขียนรายบุคคลสังกัดหน่วยงานของรัฐหรือองค์กรอื่น

ชื่อ/สกุล./ (ปีที่เผยแพร่)./ชื่อเรื่อง./สำนักพิมพ์./ (URL) (ถ้ามี)
Surname./Name./ (Year published)./Title./Publisher./ (URL) (if any)

ตัวอย่าง

สุมาลี ตั้งคณานุรักษ์, อรทัย วิมลโนธ, และ เกรียงไกร นะจร. (2559). *การวิจัยและพัฒนา รูปแบบเพื่อการพัฒนาความรับผิดชอบ การควบคุมและวินัยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 และ 6 โรงเรียนสาธิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ฝ่ายประถม. คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.*

Lipsey, M. W., Farran, D. C., & Hofer, K. G. (2015). *A randomized control trial of a statewide voluntary prekindergarten program on children's skills and behaviors through third grade.* Vanderbilt University, Peabody Research Institute.

3.7 เว็บไซต์

ชื่อ/สกุล./(ปี,/วัน/เดือนที่เผยแพร่)./ชื่อบทความ./ชื่อเว็บไซต์./URL
Surname,/Name./(Year,/Day/Month published)./Article title./Website name./URL

ตัวอย่าง

เอนอชฌา วัฒนบุรณนท. (2554, 27 เมษายน). *การจัดการเรียนรู้สุขศึกษา.* จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (Chulapedia). <http://www.chulapedia.chula.ac.th/index.php?title=การจัดการเรียนรู้สุขศึกษา>
Centers for Disease Control and Prevention. (2018, August 22). *Preventing HPV associated cancers.* https://www.cdc.gov/cancer/hpv/basic_info/prevention.htm

3.8 ราชกิจจานุเบกษา

ชื่อกฎหมาย./(ปี,/วัน/เดือน)./ราชกิจจานุเบกษา./เล่ม/เลขเล่ม/ตอนที่/เลขตอน./หน้า/เลขหน้า.
Legal name./(Year,/Day/Month)./Government Gazette./Volume/Volume number/Section/Section number./Page/Page number.

ตัวอย่าง

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2560. (2560, 6 เมษายน). *ราชกิจจานุเบกษา.* เล่ม 134 ตอนที่ 40 ก. หน้า 1-90.
พระราชบัญญัติกองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา พ.ศ. 2561. (2561, 13 พฤษภาคม). *ราชกิจจานุเบกษา.* เล่ม 135 ตอนที่ 33 ก. หน้า 1-18.
พระราชบัญญัติประถมศึกษา (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2505. (2505, 27 กรกฎาคม). *ราชกิจจานุเบกษา (ฉบับพิเศษ).* เล่ม 79 ตอนที่ 67. หน้า 24-31.

หมายเหตุ : ที่มาของรูปแบบการเขียนเอกสารอ้างอิงและศึกษาข้อมูลเพิ่มเติมได้ที่

ศูนย์นวัตกรรมทางการศึกษา สื่อสิ่งพิมพ์ และสื่อออนไลน์คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. (สิงหาคม 2564). การอ้างอิงสารสนเทศตาม “Publication Manual of the American Psychological Association” (7th Edition). Thaijo. <https://so02.tci-thaijo.org/index.php/EDUCU/article/view/153329/111738>

เทมเพลต สำหรับบทความวิจัย

[ชื่อเรื่องภาษาไทย]

[ชื่อเรื่องภาษาอังกฤษ]

[ชื่อภาษาไทยผู้เขียนคนที่1]

[ชื่อภาษาอังกฤษผู้เขียนคนที่1]

[หน่วยงานที่สังกัดภาษาไทยผู้เขียนคนที่1]

[หน่วยงานที่สังกัดภาษาอังกฤษผู้เขียนคนที่1]

[ชื่อภาษาไทยผู้เขียนคนที่2]

[ชื่อภาษาอังกฤษผู้เขียนคนที่2]

[หน่วยงานที่สังกัดภาษาไทยผู้เขียนคนที่2]

[หน่วยงานที่สังกัดภาษาอังกฤษผู้เขียนคนที่2]

และ[ชื่อภาษาไทยผู้เขียนคนที่3]

[ชื่อภาษาอังกฤษผู้เขียนคนที่3]

[หน่วยงานที่สังกัดภาษาไทยผู้เขียนคนที่3]

And [หน่วยงานที่สังกัดภาษาอังกฤษผู้เขียนคนที่3]

*Corresponding author, e-mail: [ใส่อีเมลผู้เขียนหลัก]

บทคัดย่อ

[คลิกที่นี่เพื่อพิมพ์รายละเอียด]

คำสำคัญ: [คลิกที่นี่เพื่อพิมพ์รายละเอียด] [คลิกที่นี่เพื่อพิมพ์รายละเอียด]

[คลิกที่นี่เพื่อพิมพ์รายละเอียด]

Abstract

[คลิกที่นี่เพื่อพิมพ์รายละเอียด]

Keywords: [คลิกที่นี่เพื่อพิมพ์รายละเอียด], [คลิกที่นี่เพื่อพิมพ์รายละเอียด],

[คลิกที่นี่เพื่อพิมพ์รายละเอียด]

บทนำ

[คลิกที่นี่เพื่อพิมพ์รายละเอียด]

วัตถุประสงค์ของงานวิจัย

[คลิกที่นี่เพื่อพิมพ์รายละเอียด]

กรอบแนวคิดในการวิจัย (ถ้ามี)

[ดับเบิลคลิกเพื่อเพิ่มกรอบรูปภาพ]

รูปที่ 1 [คลิกที่นี่เพื่อพิมพ์รายละเอียด]

[คลิกที่นี่เพื่อพิมพ์รายละเอียด]

ระเบียบวิธีวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

[คลิกที่นี่เพื่อพิมพ์รายละเอียด]

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยและคุณภาพของเครื่องมือ

[คลิกที่นี่เพื่อพิมพ์รายละเอียด]

การเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย

[คลิกที่นี่เพื่อพิมพ์รายละเอียด]

การวิเคราะห์ข้อมูล

[คลิกที่นี่เพื่อพิมพ์รายละเอียด]

ผลการวิจัย

[คลิกที่นี่เพื่อพิมพ์รายละเอียด]

ตารางที่ 1 [คลิกที่นี่เพื่อพิมพ์รายละเอียด]

การแสดงความไม่สามารถขย	การแสดงความไม่สามารถขย	การแสดงความไม่สามารถขย
การแสดงความไม่สามารถขย	การแสดงความไม่สามารถขย	การแสดงความไม่สามารถขย
การแสดงความไม่สามารถขย	การแสดงความไม่สามารถขย	การแสดงความไม่สามารถขย
การแสดงความไม่สามารถขย	การแสดงความไม่สามารถขย	การแสดงความไม่สามารถขย
การแสดงความไม่สามารถขย	การแสดงความไม่สามารถขย	การแสดงความไม่สามารถขย

ที่มา: [คลิกที่นี่เพื่อพิมพ์รายละเอียด] (ถ้ามี)

[คลิกที่นี่เพื่อพิมพ์รายละเอียด]

สรุปและอภิปรายผล

[คลิกที่นี่เพื่อพิมพ์รายละเอียด]

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

[คลิกที่นี่เพื่อพิมพ์รายละเอียด]

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

[คลิกที่นี่เพื่อพิมพ์รายละเอียด]

กิตติกรรมประกาศ (ถ้ามี)

[คลิกที่นี่เพื่อพิมพ์รายละเอียด]

เอกสารอ้างอิง

[คลิกที่นี่เพื่อพิมพ์รายละเอียด]

[คลิกที่นี่เพื่อพิมพ์รายละเอียด]

[คลิกที่นี่เพื่อพิมพ์รายละเอียด]

[คลิกที่นี่เพื่อพิมพ์รายละเอียด]

เทมเพลต สำหรับบทความวิชาการ

[ชื่อเรื่องภาษาไทย]

[ชื่อเรื่องภาษาอังกฤษ]

[ชื่อภาษาไทยผู้เขียนคนที่1]

[ชื่อภาษาอังกฤษผู้เขียนคนที่1]

[หน่วยงานที่สังกัดภาษาไทยผู้เขียนคนที่1]

[หน่วยงานที่สังกัดภาษาอังกฤษผู้เขียนคนที่1]

[ชื่อภาษาไทยผู้เขียนคนที่2]

[ชื่อภาษาอังกฤษผู้เขียนคนที่2]

[หน่วยงานที่สังกัดภาษาไทยผู้เขียนคนที่2]

[หน่วยงานที่สังกัดภาษาอังกฤษผู้เขียนคนที่2]

และ[ชื่อภาษาไทยผู้เขียนคนที่3]

[ชื่อภาษาอังกฤษผู้เขียนคนที่3]

[หน่วยงานที่สังกัดภาษาไทยผู้เขียนคนที่3]

And [หน่วยงานที่สังกัดภาษาอังกฤษผู้เขียนคนที่3]

*Corresponding author, e-mail: [ใส่อีเมลผู้เขียนหลัก]

บทคัดย่อ

[คลิกที่นี่เพื่อพิมพ์รายละเอียด]

คำสำคัญ: [คลิกที่นี่เพื่อพิมพ์รายละเอียด] [คลิกที่นี่เพื่อพิมพ์รายละเอียด]

[คลิกที่นี่เพื่อพิมพ์รายละเอียด]

Abstract

[คลิกที่นี่เพื่อพิมพ์รายละเอียด]

Keywords: [คลิกที่นี่เพื่อพิมพ์รายละเอียด], [คลิกที่นี่เพื่อพิมพ์รายละเอียด],

[คลิกที่นี่เพื่อพิมพ์รายละเอียด]

บทนำ

[คลิกที่นี่เพื่อพิมพ์รายละเอียด]

[เนื้อหาส่วนที่1ปูพื้นฐานความรู้ในเรื่องที่จะกล่าวถึง]

[คลิกที่นี่เพื่อพิมพ์รายละเอียด]

[เนื้อหาส่วนที่2วิเคราะห์ข้อมูล/การโต้แย้งข้อเท็จจริง/การถกเถียง/การใช้เหตุผล/ใช้หลักฐานข้ออ้าง]

[คลิกที่นี่เพื่อพิมพ์รายละเอียด]

ตารางที่ 1 [คลิกที่นี่เพื่อพิมพ์รายละเอียด]

การแสดงความไม่สามารถขยาย การแสดงความไม่สามารถขยาย การแสดงความไม่สามารถขยาย		
[คลิกที่นี่เพื่อพิมพ์รายละเอียด]	[คลิกที่นี่เพื่อพิมพ์รายละเอียด]	[คลิกที่นี่เพื่อพิมพ์รายละเอียด]
[คลิกที่นี่เพื่อพิมพ์รายละเอียด]	[คลิกที่นี่เพื่อพิมพ์รายละเอียด]	[คลิกที่นี่เพื่อพิมพ์รายละเอียด]
[คลิกที่นี่เพื่อพิมพ์รายละเอียด]	[คลิกที่นี่เพื่อพิมพ์รายละเอียด]	[คลิกที่นี่เพื่อพิมพ์รายละเอียด]
[คลิกที่นี่เพื่อพิมพ์รายละเอียด]	[คลิกที่นี่เพื่อพิมพ์รายละเอียด]	[คลิกที่นี่เพื่อพิมพ์รายละเอียด]
ที่มา: [คลิกที่นี่เพื่อพิมพ์รายละเอียด] (ถ้ามี)		

[คลิกที่นี่เพื่อพิมพ์รายละเอียด]

[เนื้อหาส่วนที่3เสนอความคิดเห็น/ข้อเสนอแนะ]

[คลิกที่นี่เพื่อพิมพ์รายละเอียด]

บทสรุป

[คลิกที่นี่เพื่อพิมพ์รายละเอียด]

กิตติกรรมประกาศ (ถ้ามี)

[คลิกที่นี่เพื่อพิมพ์รายละเอียด]

เอกสารอ้างอิง

[คลิกที่นี่เพื่อพิมพ์รายละเอียด]

[คลิกที่นี่เพื่อพิมพ์รายละเอียด]

[คลิกที่นี่เพื่อพิมพ์รายละเอียด]

[คลิกที่นี่เพื่อพิมพ์รายละเอียด]

[คลิกที่นี่เพื่อพิมพ์รายละเอียด]

[คลิกที่นี่เพื่อพิมพ์รายละเอียด]

[คลิกที่นี่เพื่อพิมพ์รายละเอียด]

[คลิกที่นี่เพื่อพิมพ์รายละเอียด]

[คลิกที่นี่เพื่อพิมพ์รายละเอียด]

[คลิกที่นี่เพื่อพิมพ์รายละเอียด]

แบบฟอร์มการส่งบทความ

แบบฟอร์มส่งบทความเพื่อพิจารณาตีพิมพ์

วารสารวิชาการจินตาสิต
(กรุณาส่งมาพร้อมกับบทความ)

วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

ข้าพเจ้า (นาย/นาง/นางสาว).....

ตำแหน่งทางวิชาการ (ถ้ามี).....

หน่วยงาน.....คณะ.....

ขอส่งบทความ ☐ ภาษาไทย ☐ ภาษาอังกฤษประเภท ☐ บทความวิจัย (Research Paper) ☐ บทความวิชาการ (Academic Paper)

ชื่อบทความ (ภาษาไทย)

.....

.....

ชื่อบทความ (ภาษาอังกฤษ)

.....

.....

คำสำคัญ (ภาษาไทย)

.....

Keywords (ภาษาอังกฤษ)

.....

ที่อยู่ติดต่อ เลขที่.....หมู่ที่.....ซอย.....ถนน.....แขวง/ตำบล.....

เขต/อำเภอ.....จังหวัด.....รหัสไปรษณีย์.....

โทรศัพท์.....โทรศัพท์มือถือ.....โทรสาร..... E-mail.....

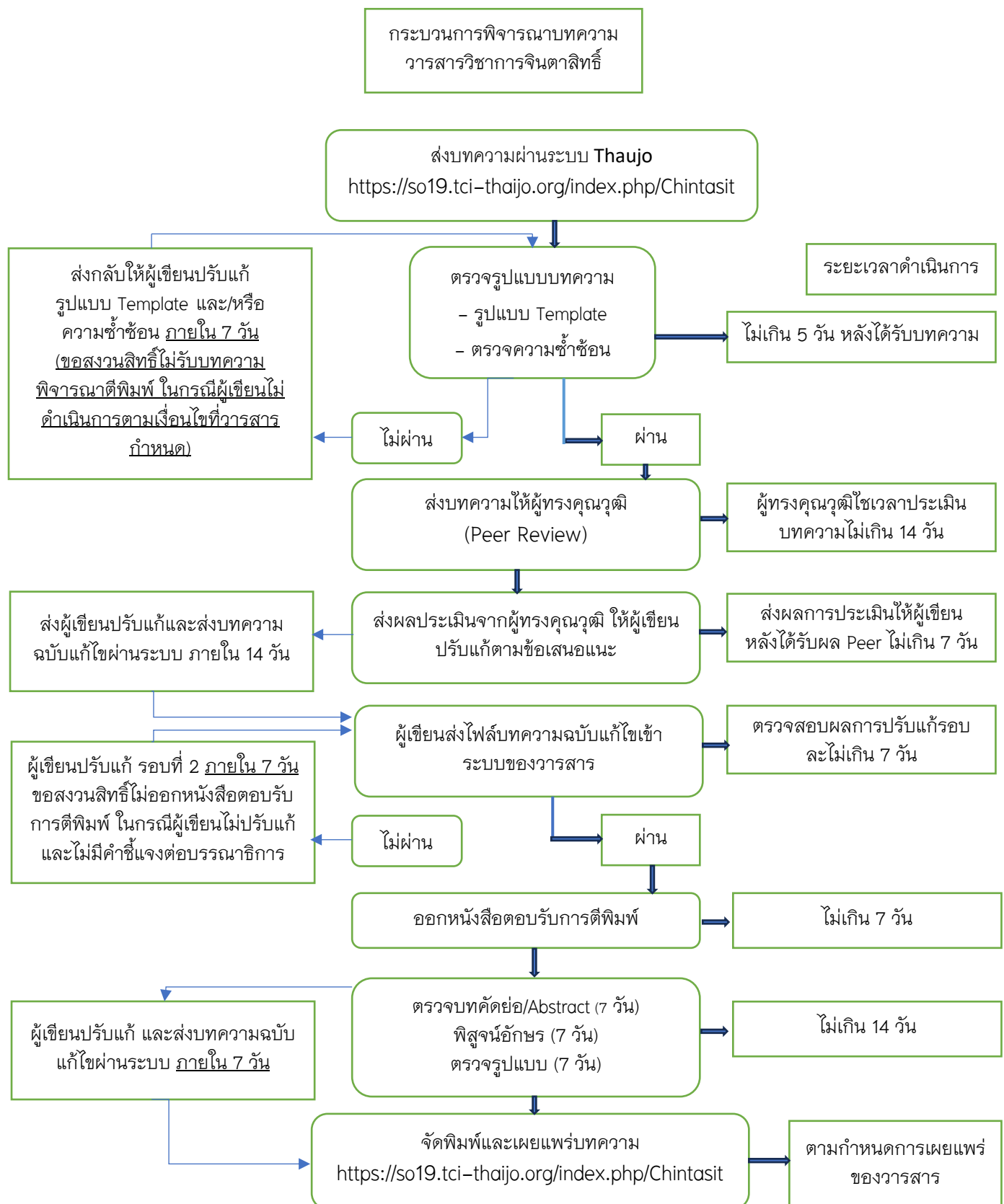
ข้าพเจ้าขอรับรองว่า บทความนี้ไม่เคยลงพิมพ์ที่ไหนมาก่อน และไม่อยู่ระหว่างการเสนอ เพื่อพิจารณาตีพิมพ์
ในวารสารอื่น การละเมิดลิขสิทธิ์เป็นความรับผิดชอบของข้าพเจ้า และข้าพเจ้าได้รับทราบและยอมรับข้อกำหนดและ
นโยบายการพิจารณาตีพิมพ์บทความของวารสารวิชาการจินตาสิตแล้ว

โปรดระบุ ☐ เป็นผลงานของข้าพเจ้าแต่เพียงผู้เดียว☐ เป็นผลงานของข้าพเจ้าและผู้ร่วมงานตามชื่อที่ระบุในบทความจริง

ลงนาม.....

(.....)

ขั้นตอนการทำงานของวารสาร

หมายเหตุ: ระยะเวลาของกระบวนการพิจารณาบทความตั้งแต่ผู้นิพนธ์ส่งบทความเข้าระบบ ขั้นตอนที่ 1 – 6 ใช้ระยะเวลา
ประมาณ 1 เดือน ในการออกหนังสือตอบรับการตีพิมพ์ (ผู้นิพนธ์บทความต้องปรับแก้บทความตามกำหนด)

กระบวนการพิจารณาบทความเพื่อตีพิมพ์ในวารสารวิชาการจินตาสิต ประกอบด้วย 5 ขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. ส่งบทความผ่านระบบ Thaijo <https://so19.tci-thaijo.org/index.php/Chintasit>
2. การตรวจสอบรูปแบบบทความเบื้องต้นโดยกองบรรณาธิการ (1 สัปดาห์):
บทความที่ถูกส่งเข้ามาจะได้รับการตรวจสอบความสมบูรณ์โดยกองบรรณาธิการ ดังนี้
 - รูปแบบการจัดหน้า
 - การใช้ภาษา
 - การคัดลอกเลียนแบบ (ไม่เกินร้อยละ 25)
 - ความเพียงพอและความน่าเชื่อถือของแหล่งข้อมูลที่ใช้ในการอ้างอิง
 - รูปแบบการเขียนอ้างอิง
 - ความซ้ำซ้อน

หากบทความดังกล่าวมีรูปแบบไม่เป็นไปตามที่วารสารฯ กำหนด หรือมีอัตราการซ้ำซ้อนสูงกว่าที่วารสารฯ กำหนด กองบรรณาธิการจะไม่รับบทความดังกล่าวเข้าสู่กระบวนการพิจารณาซึ่งจะแจ้งผู้ประพันธ์ให้รับทราบต่อไป

3. ส่งบทความให้ผู้ทรงคุณวุฒิประเมิน (Peer Review) พิจารณาความถูกต้อง-เหมาะสม โดยผู้ทรงคุณวุฒิ (1-2 สัปดาห์):

บทความที่ผ่านการพิจารณาขั้นที่ 1 แล้ว กองบรรณาธิการจะพิจารณาคัดเลือกผู้ทรงคุณวุฒิอย่างน้อย 2-3 ท่าน เพื่อพิจารณาบทความดังกล่าวในรูปแบบ Double-Blind ก่อนดำเนินการทบทวนและจัดส่งบทความแก่ผู้ทรงคุณวุฒิต่อไป โดยระดับการประเมินจากผู้ทรงคุณวุฒิจะประกอบด้วย

- 3.1 สมควรได้รับการตีพิมพ์ (Accept)
- 3.2 สมควรได้รับการตีพิมพ์ โดยต้องมีการปรับแก้ไขเล็กน้อย (Accept with minor revision)
- 3.3 สมควรได้รับการตีพิมพ์ โดยต้องมีการปรับแก้ไขอย่างมาก (Accept with major revision)
- 3.4 ไม่สมควรได้รับการตีพิมพ์ (Reject)

4. ส่งผลประเมินจากผู้ทรงคุณวุฒิให้ผู้เขียนปรับแก้ตามข้อเสนอแนะ (1-2 สัปดาห์):

เมื่อกองบรรณาธิการได้รับผลการประเมินจากผู้ทรงคุณวุฒิครบถ้วนแล้ว จะดำเนินการพิจารณาและสรุปผลอีกครั้ง โดยบทความที่จะได้รับการตีพิมพ์ ต้องได้รับผลเป็น Accept หรือ Accept with minor revision ส่วนบทความที่ได้รับผลเป็น Accept with major revision บรรณาธิการจะเป็นผู้พิจารณาซ้ำ และบทความที่ได้รับผลเป็น Reject จะไม่ได้รับการอนุมัติให้ตีพิมพ์ในวารสารวิชาการจินตาสิต โดยจะส่งผลประเมินจากผู้ทรงคุณวุฒิให้ผู้เขียนปรับแก้ตามข้อเสนอแนะ ตามขั้นตอนดังนี้

- 4.1 ส่งผลการประเมินให้ผู้เขียนหลังได้รับผล Peer ไม่เกิน 7 วัน

4.2 ส่งผู้เขียนปรับแก้และส่งบทความฉบับแก้ไขผ่านระบบ ภายใน 14 วัน

5. ผู้เขียนส่งไฟล์บทความฉบับแก้ไขเข้าระบบของวารสาร (1-2 สัปดาห์):

บทความที่ได้รับการอนุมัติให้ตีพิมพ์ กองบรรณาธิการจะแจ้งให้ผู้เขียนดำเนินการปรับแก้ตามคำแนะนำของผู้ทรงคุณวุฒิ และความคิดเห็นเพิ่มเติมจากกองบรรณาธิการ (ถ้ามี) โดยผู้เขียนต้องดำเนินการแก้ไขให้ครบถ้วน และชี้แจงการปรับแก้ แล้วส่งบทความที่ปรับแก้แล้ว และเอกสารชี้แจงการปรับแก้กลับมายังกองบรรณาธิการภายในเวลาที่กำหนด การพิจารณาบทความฉบับปรับแก้ ดังนี้

5.1 ตรวจสอบผลการปรับแก้รอบละไม่เกิน ไม่เกิน 7 วัน

5.2 ผู้เขียนปรับแก้ รอบที่ 2 ภายใน 7 วันขอสงวนสิทธิ์ไม่ออกหนังสือตอบรับการตีพิมพ์ ในกรณีผู้เขียนไม่ปรับแก้และไม่มีความชี้แจงต่อบรรณาธิการ

6. ออกหนังสือตอบรับการตีพิมพ์

เมื่อกองบรรณาธิการได้รับบทความที่ปรับแก้แล้ว จะดำเนินการพิจารณาความถูกต้องอีกครั้ง หากบทความดังกล่าวได้รับการแก้ไขครบถ้วน จะรับรองการตีพิมพ์ และนำเข้าสู่กระบวนการจัดอาร์ตเวิร์คต่อไป ใช้เวลาดำเนินการไม่เกิน 7 วัน

7. ตรวจบทความย่อ/Abstract (1-2 สัปดาห์)

ก่อนดำเนินการจัดรูปเล่มเพื่อทำการเผยแพร่กองบรรณาธิการจะดำเนินการตรวจสอบบทความย่อ พิสูจน์อักษรและตรวจรูปแบบ ไม่เกิน 7 วัน และผู้เขียนปรับแก้และส่งบทความฉบับแก้ไขผ่านระบบฯ ภายใน 7 วัน

8. จัดพิมพ์และเผยแพร่บทความ

เมื่อบทความผ่านกระบวนการทั้งหมดที่วารสารกำหนดจะดำเนินการเผยแพร่ตามกระบวนการของแต่ละฉบับผ่าน วารสารวิชาการจินตาสิต